Handlings- og økonomiplan 2027-2030 med budsjett 2027

Nordre Land kommune

Versjon sendt til formannskapet 041126

Innhold

1. Strategidokument for Nordre Land kommune 2027-2040 3
1.1 Innledning 3
1.2 Utfordringer morgendagens kommune står ovenfor 4
1.3 Ståstedsanalyse – overordnet 7
1.4 Ståstedsanalyse – tjenesteområdene 17
2. Handlingsplan 2027-2030 23
2.1 Innledning 23
2.2 Kommuneplanens samfunnsdel 23
3. Økonomiplan 2027-2030 36
3.1 Innledning 36
3.2 Forutsetninger og økonomiske rammebetingelser 38
3.3 Rammer for tjenesteområdene 2027-2030 med budsjett 2027 45
3.4 Investeringsprogram 2027-2030 58
3.5 Økonomiplan 2027-2030 med budsjett 2027 i tall 68
4. Gebyr og betalingssatser 2027 74

1. Strategidokument for Nordre Land kommune 2027-2040

1.1 Innledning

Omgivelsene trenger seg på. Verden er i krig, oppmerksomheten på beredskap og sikkerhet er til dels kraftig styrket, det blir mer vær og inflasjon og renter skaper uroligheter særlig i deler av det private næringslivet. Norge og kommune-Norge forbereder seg på ei framtid med økende knapphet på arbeidskraft, og flere eldre i befolkningen. Med færre i arbeidsfør alder bak reduseres skatteinntektene relativt sett, og pensjonskostnadene øker. Det er sannsynlig at en stadig større andel av statsbudsjettet vil måtte prioriteres til forsvar, og om rammeoverføringene til kommunene kan videreføres på dagens nivå er usikkert. Det som framstår mer som en trend er at demografikostnadene i hovedsak spiser opp de årlige kronemessige økningene i overføringer.

Nordre Land kommune er på et ålreit sted økonomisk sett, samtidig som det må gjennomføres større endringer for at denne situasjonen skal bli gjeldende i framtida. Fremdeles går den styrbare drifta med merforbruk, og bufferne bør økes slik at kommuneøkonomien blir mer robust og kan tåle svingninger og uforutsette kostnader. I 2027 er det Tjenesteområde 24+ som får den tyngste jobben. En grundig analyse viser at det er mye å hente på å ta i bruk hele innsatstrappa, og differensiere tjenestene ut ifra det reelle behovet hos innbyggeren. Bemanningsplanlegging, funksjonelle forløp og sammenheng i tjenestene, forebygging, fellesskap og fysisk aktivitet vil være områder som skal prioriteres.

Verden er i endring, Norge er i endring og Nordre Land er i endring. Dette betyr at vi må ha en dynamisk tilnærming til hvordan samfunnsoppdraget løses, og at endring og omstilling er den nye normalen.

To av Nordre Land sine hovedutfordringer er at innbyggertallet går ned, og at andelen sysselsatte i befolkningen er betydelig lavere enn i landssnittet. Det er svært viktig å lykkes både med å øke bostedsattraktiviteten og sysselsettingsandelen. Det jobbes godt og målrettet særlig mot den yngste aldersgruppa som står i fare for- eller lever i utenforskap, og forhåpentligvis lykkes vi i dette arbeidet. Kommunedirektøren foreslår å styrke arbeidet med attraktivitet og fellesskap ved å etablere et sentrumsprosjekt som en videreutvikling av Tumleplass-prosjektet. Kjernefunksjoner vil være møteplasser og aktivitet for alle aldersgrupper. Det er signalisert fra Innlandet Fylkeskommune at de vil bidra som finansiell aktør for å legge til rette for stedsutvikling på Dokka.

Investeringsprogrammet i økonomiplanperioden er ganske ambisiøst. Av de større prosjektene nevnes ny brannstasjon, flomsikringsarbeid med potensielle merfunksjoner (også med en mulig forbindelse til et utvidet Tumleplass-prosjekt) og nytt vannverk. Omsorgsboliger både til yngre, og eldre med somatiske lidelser, er tilbud som bør bestrebes at blir realisert.

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument, og forteller hva som skal prege Nordre Land kommune framover. I økonomiplanens handlingsdel er det

prioritert tiltak som skal bidra til å nå de langsiktige måla. Nytt for året er at det introduseres måleindikatorer som har som intensjon at kommunestyret skal kunne følge utviklingen over tid innenfor vedtatte mål-områder, og eventuelt gjøre nødvendige endringer i prioriteringene.

Dokumentet Handlings- og økonomiplan 2027-2030 med budsjett 2027 bør leses med fokus på alt vi får til. Det utføres utrolig mye gode tjenesteleveranser innenfor de budsjetterte brutto drifts- og investeringsutgiftene på en drøy milliard kroner. Det legges opp til økte forebyggende tiltak innen ergo- og fysioterapi, utenforskap, full barnehagedekning og videreføring av svømmeopplæring i barnehagene. Økonomiplanen legger til rette for økonomisk bærekraftig på sikt, og har fremtidstro med satsing på bolyst og stedsattraktivitet i hele kommunen.

God lesning!

1.2 Utfordringer morgendagens kommune står ovenfor

Morgendagens kommune står overfor en kombinasjon av demografiske, økonomiske, teknologiske og samfunnsmessige utfordringer. Mange av disse utfordringene kommer samtidig, noe som gjør omstillingsbehovet større enn tidligere.

Demografiske endringer

Den største utfordringen er at antallet eldre øker betydelig, samtidig som andelen personer i yrkesaktiv alder blir relativt mindre. Konsekvenser av dette kan bli:

- Økt behov for helse- og omsorgstjenester.
- Færre ansatte tilgjengelig til å levere tjenestene.
- Økte pensjons- og velferdskostnader.
- Større press på kommunebudsjettene.

Kommunens utfordring blir ikke bare hvordan tjenestene skal finansieres, men også hvordan tjenestene skal leveres med færre ansatte.

Mangel på arbeidskraft og kompetanse

Kommunen konkurrerer allerede om arbeidskraft innen mange fagområder. Det oppleves ofte knapphet på ressurser innen sykepleie og helsefag, lærere, teknologi og digitalisering og ingeniører. Fremover vil kampen om kompetanse kunne bli enda hardere. Dette krever at kommunen legger til rette for:

- Nye arbeidsformer.
- Økt bruk av teknologi.
- Større satsing på kompetanseutvikling.
- Evne til å beholde ansatte over tid.

Bærekraftig kommuneøkonomi

Kommunen opplever en svakere vekst i inntektene, økte kostnader, høye investeringsbehov og større forventninger fra innbyggerne. Kommunene må derfor:

- Prioritere hardere.
- Dokumentere effekter av tiltak.
- Jobbe mer forebyggende.
- Samarbeide regionalt og på tvers av sektorer.

Teknologisk utvikling og digitalisering

Kunstig intelligens, automatisering og digitale tjenester gir store muligheter, men også utfordringer. Muligheter kan være mer effektive arbeidsprosesser, bedre beslutningsstøtte, økt tilgjengelighet for innbyggerne og redusert administrativ belastning. Utfordringer for kommunen og dens ansatte kan være tilstrekkelig digital kompetanse, tilfredsstillende datasikkerhet, personvern og tilstrekkelig kompetanse innen endringsledelse. Kommunen må lære å kombinere teknologi med menneskelig nærhet og tillit.

Klimaendringer og beredskap

Klimaendringene påvirker kommunen direkte gjennom mer ekstremvær, flom og overvann, økt rasfare og fare for ødeleggelser på infrastruktur, herunder også veger. Kommunen må ivareta og planlegge for klimatilpasninger i arealplanlegging, sikre kritisk infrastruktur og styrke samfunnssikkerhet og beredskap.

Utenforskap og økende ulikhet

Kommunen ser økende utfordringer knyttet til psykisk helse, mange unge utenfor arbeid og utdanning, integrering, ensomhet og barnefattigdom. Morgendagens kommune må i større grad lykkes med tidlig innsats og forebygging fremfor reparasjon.

Forventningsgapet

Innbyggernes forventninger øker raskere enn kommunens handlingsrom. Innbyggerne forventer ofte:

- Raskere tjenester.
- Større tilgjengelighet.
- Individuelt tilpassede løsninger.
- Digital selvbetjening.

Samtidig må kommunen prioritere innenfor begrensede ressurser. Dette kan skape et økende gap mellom forventninger og leveranseevne.

Tillit, demokrati og medvirkning

Kommunen er den delen av forvaltningen som står nærmest innbyggerne. Utfordringer kan være lav valgdeltakelse, forventninger om politiske løsninger og svekket tillit til offentlige institusjoner. Morgendagens kommune må derfor styrke:

- Innbyggerdialog.
- Samskaping.
- Åpenhet.
- Demokratiske arenaer.

De tre strategiske hovedspørsmålene blir da:

1. Hvordan levere gode /tilstrekkelige tjenester med færre ansatte?
2. Hvordan flytte ressurser fra reparasjon til forebygging?
3. Hvordan bruke teknologi og kunstig intelligens uten å miste den menneskelige dimensjonen?

For kommunale toppledere blir derfor de viktigste suksessfaktorene evnen til å lede omstilling, bygge kompetanse og skape samarbeid på tvers av sektorer i tillegg til økonomistyring. Dersom Nordre Land kommune skal lykkes må vi klare å gå fra å være tjenesteprodusenter til å bli samfunnsutviklere og mobilisere innbyggere, næringsliv og frivillighet i fellesskap.

Videre utdyping av utfordringene for Nordre Land

Nordre Land kommunes vedtatte kommuneplanens samfunnsdel skisserer innledningsvis Nordre Land kommunes utfordringer. Det er utfordringer i Nordre Land med befolkningsnedgang og endret alderssammensetning. Nedgangen har vært størst ute i bygdene, men også befolkningen i Dokka er redusert i siste fireårsperiode. Det er nytt, da det alltid tidligere har vært vekst i sentrum.

Alderssammensetningen gjør at det hvert år er flere som dør, enn som blir født, og en positiv befolkningsutvikling er avhengig av netto tilflytting. Prognosene framover viser en stor økning i antall eldre, og en stor nedgang av innbyggere i arbeidsfør alder. Antallet barn og unge reduseres også.

Nordre Land scorer lavt på levekårsindekser knyttet til helse, uførhet, utdanning og inntekt. Det har vært en nedgang i antall arbeidsplasser de siste årene. Fylkeskommunens vedtak om nedleggelse av Dokka videregående skole har ytterligere svekket grunnlaget for en positiv utvikling.

Kommunen står ovenfor tøffe prioriteringer framover. Tjenestetilbudet må tilpasses endringer i befolkningen, og en strammere kommuneøkonomi. Det blir utfordringer knyttet til å rekruttere ansatte til noen av våre tjenesteområder.

1.3 Ståstedsanalyse – overordnet

En ståstedsanalyse brukes for å kartlegge nåsituasjonen. Det er viktig å vite nåsituasjonen for å få til videre utvikling og finne de rette forbedringstiltakene. I en kommune er det viktig at alle har en felles situasjonsforståelse for at vi skal møte dagens og framtidens behov.

Kommunens økonomiske handlefrihet er avhengig av kommunens utgangspunkt, hvordan inntekter og utgifter utvikler seg og hvilke mål kommunen styrer mot.

1.3.1 Befolkningsutvikling

En kommune yter tjenester til alle innbyggerne sine, og alder er en viktig faktor inn i hvilke tjenester en innbygger har krav på og behov for. Dette gir konsekvenser for kommunen ved endringer i befolkning. Antall innbyggere i Nordre Land kommune siden 1987, viser en nedadgående kurve. Fra 2025 til 2026 ble vi 34 færre nordrelendinger etter en gledelig økning i antall innbyggere fra 2024 til 2025. Den siste tiårsperioden har det vært en vesentlig reduksjon i antall nordrelendinger, fra 6773 i 2017 til 6.510 innbyggere i Nordre Land pr 01.01.2026:

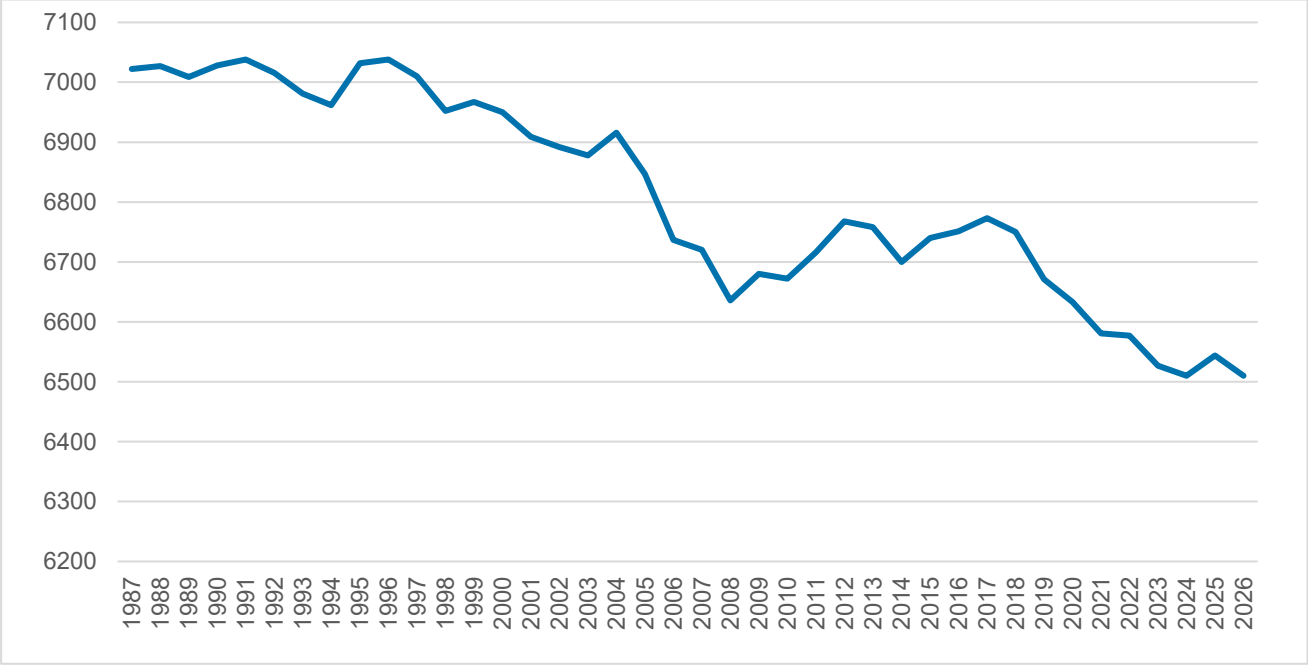

Den største utfordringen er alderssammensetningen; flere eldre, færre i yrkesaktiv alder og nedgang i antall barn og unge:

Antall innbyggere 01.01	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Endr. siste 10 år:
0 år	58	66	50	55	62	40	56	46	48	41	54	-4
1-5 år	333	325	327	307	308	302	295	285	283	274	241	-92
6-12 år	495	502	510	502	496	490	488	469	458	470	468	-27
13-15 år	215	217	220	225	207	213	222	234	243	230	215	0
16-19 år	372	369	356	316	290	282	291	296	286	294	304	-68
20-44 år	1875	1856	1816	1795	1789	1729	1702	1691	1684	1700	1690	-185
45-66 år	2134	2130	2148	2131	2115	2145	2118	2095	2082	2058	2018	-116
67-79 år	892	931	959	969	995	994	1013	1010	1037	1072	1081	189
80-89 år	323	321	312	318	312	323	328	342	332	343	372	49
Over 90 år	54	56	52	53	59	63	64	59	57	62	67	13

Siden 2016 er det 301 færre i yrkesaktiv alder 20-66 år. Innbyggere i aldersgruppen 67 og eldre har økt med 251 personer i løpet av disse årene. Den største endringen i befolkningen ser en i aldersgruppen 20-44 år som er redusert med 185 personer og økningen blant 67-79 år med en økning på 189. Dette viser en stor økning i antall personer som har eller vil få behov for kommunale omsorgstjenester, mens nedgangen i de i yrkesaktiv alder, som er de hendene som skal utføre disse tjenestene, er vesentlig høyere.

Endringer i antall innbyggere betyr en direkte endring i rammetilskuddet. Innbyggertilskuddet, som er et flatt tilskudd pr innbygger, er i 2027 kr 36 443,-. I tillegg til disse inntektene kommer skatteinntekter/inntekter fra skatteutjevningen. Innbyggertilskuddet, inkludert utgiftsutjevning og inntektsgarantiordningen, blir beregnet ut fra innbyggertallet per 1. juli 2026. Kommunene får inntektsutjevning (skatteutjevning) etter folkemengde 1.1 i utbetalingsåret. Det vil si at det er folkemengden 1. januar 2027 som ligger til grunn for utbetalingen av inntektsutjevninga i 2027. En endring i antall innbyggere gir seg derfor direkte utslag i endrede overføringer fra staten.

Prognoser for utviklingen framover tyder på fortsatt nedgang i befolkningstallet. SSB (Statistisk sentralbyrå) sine prognoser ble sist oppdatert i juni 2026 og er basert på folketallet ved inngangen til 2026. Framskrivingsresultatene er basert på forutsetninger og er av den grunn usikre.

Hovedalternativet MMMM(*) med disse forutsetningene, spår en framskrevet folkemengde i 2050 på 6.050. Tabellen nedenfor viser forventet befolkningsutvikling med SSB prognose for middelalternativet MMMM:

	2027	2028	2029	2030	2031	2035	2040	2045	2050
0 år	48	47	47	47	46	47	45	44	41
1-5 år	249	237	235	237	248	245	245	239	229
6-12 år	452	435	427	406	389	364	375	376	367
13-15 år	196	211	201	211	196	188	162	169	171
16-19 år	309	294	285	264	266	257	225	227	226
20-44 år	1657	1646	1617	1610	1601	1550	1474	1390	1374
45-66 år	2008	1991	1985	1958	1935	1821	1751	1737	1739
67-79 år	1068	1058	1073	1075	1087	1168	1217	1176	1078
80-89 år	402	427	428	461	470	508	536	595	652
90 år eller eldre	68	66	75	72	78	93	133	149	173
Sum	**6457**	**6412**	**6373**	**6341**	**6316**	**6241**	**6163**	**6102**	**6050**

(*)= *Hovedalternativet MMMM indikerer middels fruktbarhet, middels levealder, middels innenlandsk flytting og middels innvandring.*

Den oppdaterte prognosen for befolkningsframskriving med folketall for 2026, anslår færre innbyggere i 2050 enn prognosen basert på befolkningen 1.1.2024. Samtidig anslår prognosen flere over 80 år utover i prognoseperioden, sammenlignet med tidligere prognoser fra SSB.

I denne økonomiplanperioden anslår SSB i sine oppdaterte prognoser at det skal bli 78 flere over 80 år i Nordre Land kommune. Om 13 år, i 2035, vil det ifølge prognosen være 131 flere i aldersgruppen +80 år i Nordre Land. Vi blir stadig eldre. Vi holder oss friske lenger, men likevel blir det flere som potensielt vil ha behov for oppfølging fra kommunen.

Prognosen for befolkningsutviklingen viser størst nedgang i antallet innbyggere i yrkesaktiv alder. Det er også en forventet nedgang i barn i skolealder på både kort og lang sikt. Når det gjelder prognosen for antallet barnehagebarn, viser den nedgang først på litt sikt.

Den demografiske utviklingen med nedgang i folketallet og endring i alderssammensetning, er en betydelig utfordring for Nordre Land. Endringer i alderssammensetningen gir en forskyving av utgiftsbehovet mellom tjenesteområdene. Tjenesteutvikling 24+ vil få et økt utgiftsbehov som følge av flere eldre, mens utgiftsbehovet i Tjenesteutvikling 0-24 går ned med færre barn i grunnskolealder. Samtidig opplever kommunen at flere barn, unge og deres familier trenger ekstra hjelp og støtte. Fokus på forebygging og tidlig innsats i hele tjenesteløpet blir en forutsetning for å møte fremtidens behov.

Befolkningsprognoser bygger på valg av forutsetninger og vil ikke være eksakte, men de synliggjør trender eller utviklingstrekk som kommunen må forholde seg til. Med lokale tiltak kan det stimuleres til økt tilflytting eller at færre velger å flytte ut av kommunen og dette vil kunne gi mindre nedgang i antall innbyggere i Nordre Land i de yngste aldersgruppene.

KS har en modell som, basert på de objektive kriteriene i rammetilskuddet, beregner hvor mye en kommune basert på sin befolkningssammensetning og geografi, rent matematisk «skal bruke» på ulike tjenester. Hver kommune får altså, gjennom KS-demografimodell, et

beregnet anslag for hva befolkningsframskrivinger vil kunne bety for kommunens brutto utgiftsbehov til sentrale velferdstjenester som grunnskole, barnehage og pleie og omsorgstjenester. Modellen ble oppdatert juni 2026 og i beregningene benyttes landsgjennomsnittets utgifter per innbygger i 2026-kroner.

Modellen viser altså hvordan kommunens brutto utgiftsbehov innenfor sentrale velferdstjenester påvirkes av befolkningsendringer, gitt landsgjennomsnittsutgifter per innbygger. Endringer i brutto utgiftsbehov, som fremkommer i modellen, vil dermed måtte finansieres av både frie inntekter, øremerkede tilskudd og brukerbetalinger etc.

Modellen er primært laget for å vise forventede utviklingstrekk for brutto utgiftsbehov framover og tar utgangspunkt i SSBs middelalternativ (MMMM) for fruktbarhet, levealder, innenlands flytting og netto innvandring ved beregning av antall innbyggere fremover.

KS sin modell for Nordre Land viser endringene i utgiftsbehovet innen pleie og omsorg og innenfor barnehage, skole og samlet innenfor sosial, kommunehelse og barnevern, som en konsekvens av framskrivingene av befolkningssammensetning:

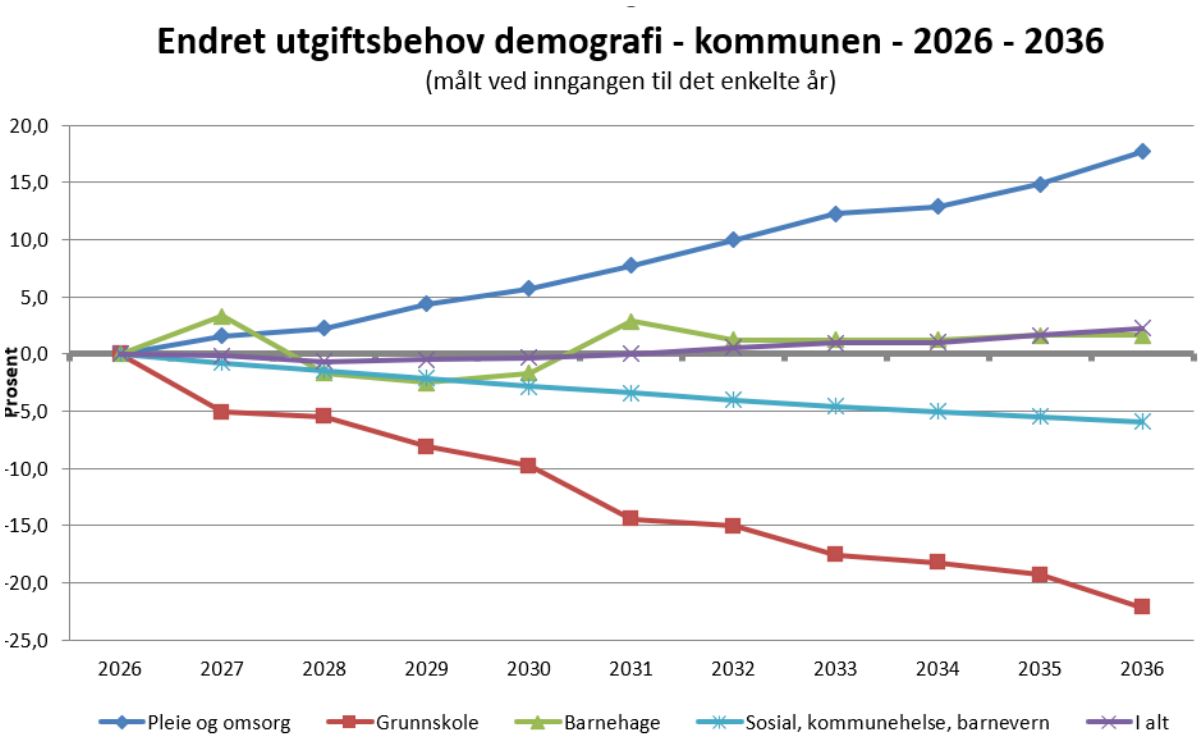

Et blikk på prognosen for år 2036 vises at de største endringene i utgiftsbehovet kommer i pleie- og omsorg og i skole. Økningen i pleie- og omsorgstjenesten er 18 %, mens det er en reduksjon i utgiftsbehovet innen grunnskole på 22 %. Prognosen viser en liten økning i utgiftsbehovet innen barnehage (på 2 %), noe som tyder på at prognosen sier en økning i antall barn i barnehagealder. Det totale utgiftsbehovet til Nordre Land kommune øker marginalt (den lilla grafen). En liten økning i det totale utgiftsbehovet, vil kun gi en liten økning i rammetilskuddet. Det betyr at økningen i pleie- og omsorgstjenesten primært må dekkes gjennom omprioritering av ressurser.

En kan bruke endringer i utgiftsbehovet i de ulike tjenestene til å lage en forenklet matematisk modell for å synliggjøre hvilke kronebeløp det er snakk om i nødvendige

omstillingene i kommunen som følge av befolkningsendringene. Dette er svært forenklet, da det kun er de objektive kriteriene som brukes i utgiftsutjevningen som legges til grunn.

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenesteområde som følge av befolkningsendringer

(2026 kroner og endring fra 1.1.2026)

Endring utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Kommunehelse	Barnevern	SUM NORDRE LAND
2027	4 209	-6 562	2 231	-415	-183	-272	-993
2028	1 899	-519	-3 346	-410	-148	-258	-2 781
2029	5 675	-3 373	-558	-380	-50	-383	931
2030	3 634	-2 205	558	-686	170	-303	1 167
2031	5 382	-6 021	3 067	-498	78	-261	1 748
2032	6 080	-787	-1 115	-806	294	-209	3 456
2033	6 152	-3 279	0	-588	168	-266	2 187
2034	1 697	-872	0	-512	205	-226	292
2035	5 136	-1 337	279	-597	248	-134	3 594
2036	7 732	-3 695	0	-221	-51	-311	3 453
Sum 2027-2036	**47 596**	**-28 651**	**1 115**	**-5 113**	**732**	**-2 623**	**13 056**

Den forenklede beregningsmodellen viser ikke hvordan omfordelingen faktisk kommer til å bli, men den synliggjør at det fra statens side forventes vesentlige omfordelinger. Med færre barn i skolealder, blir det lavere utgiftsbehov innen grunnskole med tilsvarende lavere overføringer fra staten i rammetilskudd med tilsvarende forventninger om utgiftsreduksjoner i skole. Nordre Land må hensynta de lokale utfordringer og prioritere og satse på det vi mener er det beste for innbyggerne i kommunen. Tabellen over synliggjør endret ressursbehov i tjenestene, men den viser også at kommunen totalt sett må gjennomføre endringer i form av effektivisering og strukturelle grep anslått til kr 13 mill. i en ti-årsperiode.

1.3.2 Inntekts- og utgifts forutsetninger

Til grunn for utgiftsutjevningen i rammetilskuddet, ligger at Nordre Land kommune for 2027 har en total kostnadsindeks på 1,08583. Dette betyr at Nordre Land kommune, basert på kriteriene i kostnadsnøklene, er 8,583 % mer «kostnadstung» enn gjennomsnittskommunen i Norge. Derfor mottar Nordre Land kommune noe mer i utgiftsutjevning enn gjennomsnittskommunen for å dekke de underliggende behovene i kommunen. Kostnadsindeksen er litt høyere for 2027 enn for 2026, opp fra 1,08324 i 2026. Det er flere årsaker til en netto økning fra foregående år. Det er en økning av antall registrerte pasienter med diagnose innen rus og psykiatri samt en større økning av innbyggere 80+ i forhold til landsgjennomsnittet.

Nordre Land kommune er en skattesvak kommune, og prognosen i KS-modellen for beregning av skatt- og rammetilskudd, er at Nordre Land kommune i 2027 har en skatteinngang på 75,4 % av landsgjennomsnittet før inntektsutjevningsordningen i rammetilskuddet. Dette er en marginal økning fra 75,0 % i 2026. Etter inntektsutjevningen antas det at Nordre Land vil komme opp på 95,6 % av landsgjennomsnittet, altså identisk som året før.

Nordre Land kommune er en kraftkommune med store inntekter fra kraftsektoren, som i stor grad går inn i driften av kommunen. Summene fra regnskapsåret 2025, viser at ulike kraftrelaterte inntekter i regnskapet utgjorde til sammen over kr 54 mill. Inntektene finansierer tjenester til innbyggerne i Nordre Land. Kraftinntektene i denne sammenheng kan listes opp som:

Inntekt	Beløp
Konsesjonskraftsalg (netto)	Kr 20,3 mill.
Ansvarlig lån Vokks	Kr 4,43 mill.
Konsesjonsavgifter (til næringsformål)	Kr 2,67 mill.
Eiendomsskatt fra kraftproduksjon	Kr 13,659 mill.
Naturressursskatt	Kr 7,2 mill.
Utbytte VOKKS	Kr 6 mill.
SUM	**Kr 54,259 mill.**

Det er flere av de kraftrelaterte inntektene som vil variere noe fra år til år. Inntektene fra konsesjonskraftsalget er avhengig av prisen kommunen får solgt kraften til, enten om det er besluttet salg til fastpris eller om det er spotsalg, og utbytte fra VOKKS er avhengig av resultatet i selskapet året forutgående år. De andre inntektene varierer i mindre grad. De kraftrelaterte inntektene er viktige bidrag inn i driften i Nordre Land kommune og er inntekter som mange sammenlignbare kommuner ikke har som bidrag inn i sin drift.

Ved å sammenstille inntektsnivået og utgiftsbehovet til en kommune, kan en se på om kommunen har et inntektsgrunnlag som muliggjør å yte likeverdige tjenester sammenlignet med andre kommuner. Inntektsnivået i Nordre Land i inntektssystemet er 5,1 % under landsgjennomsnittet. I tillegg vet vi at Nordre Land kommune er 8,583 % mer «kostnadstung» enn gjennomsnittskommunen i Norge. Altså har vi både lavere skatt- og rammetilskudd og høyere underliggende utgiftsbehov i befolkningen, enn gjennomsnittet. Frie inntekter som eiendomsskatt, konsesjonskraft ol. er derfor inntekter som gir oss muligheter til å kunne yte tjenester til innbyggerne på nivå med landsgjennomsnittet inntektsmessig og kan bidra til å dekke merutgiftene som kostnadsindeksen synliggjør. Nordre Land kommune er derfor ingen rik kraftkommune.

Fra eiendomsskatteåret 2025 var det nye takster for alle eiendommene i Nordre Land, etter en retaksering. Disse takstene ligger også til grunn for de budsjetterte eiendomsskatteinntektene for 2027 og planperioden. Den alminnelige promillesats på 7 promille er maksimal sats, og er opprettholdt i hele perioden. Differensiert sats på boliger, fritidsboliger og ubebygde tomter videreføres på 2026-nivå med 2,4 promille i hele planperioden.

1.3.3 Utviklingen i sentrale økonomiske størrelser

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for hvor sunn kommunens driftsøkonomi er. Netto driftsresultat er en regnskapsbenevnelse som kun brukes i kommuneregnskapet. Det viser hva kommunen sitter igjen med av løpende inntekter etter at løpende utgifter er trukket fra. Netto driftsresultat er altså et utrykk for hva kommunen har til disposisjon til avsetninger og finansiering av investeringer.

Netto driftsresultat ble kr 27.212.406,28,- i 2025, og utgjorde 3,18 % av kommunens driftsinntekter. For å ha en sunn kommuneøkonomi, bør netto driftsresultat over tid ligge på minst 1,75 %. Kommunene i landet utenom Oslo, hadde i snitt et netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene på 2,1 prosent.

Figuren nedenfor viser utviklingen i regnskapsmessig netto driftsresultat siste 5 år:

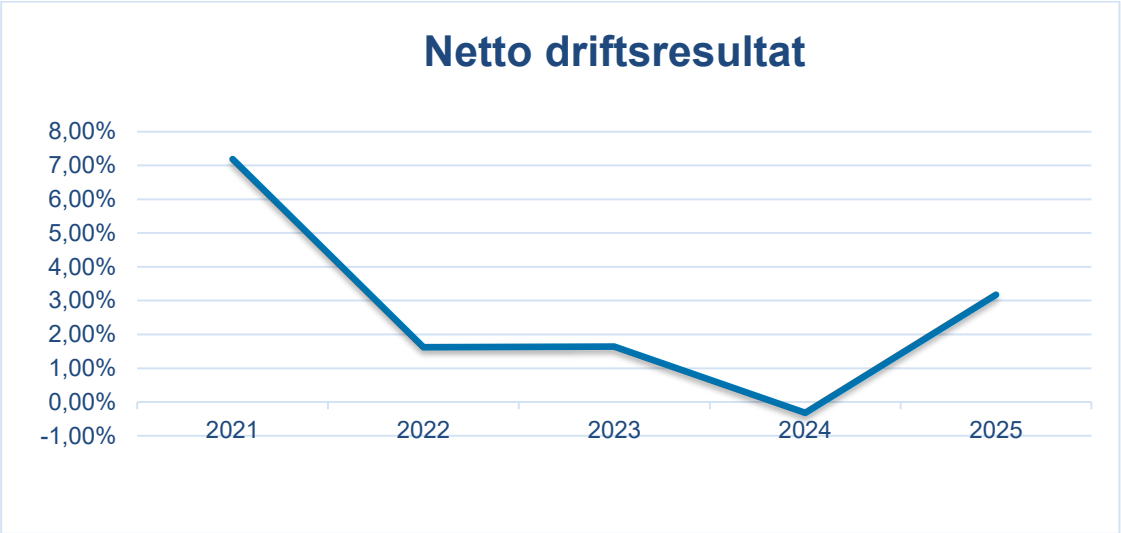

Som grafen ovenfor viser, hadde Nordre Land kommune et negativt driftsresultat i 2024. Dette er bekymringsfullt, siden en da har høyere driftsutgifter enn de løpende inntektene og kommunen må bruke av oppsparte midler for å dekke de løpende forpliktelsene. Det er første gang siden 2013 at kommunen har hatt negativt driftsresultat. Som man ser av figuren ovenfor har Nordre Land kommune hatt positive netto driftsresultater de forutgående årene og resultater på linje og over anbefalt nivå. Hovedforklaringene til at kommunen har levert regnskapsmessig positive nettodriftsresultat, er de senere års positive økninger i skatteinngangen og store positive premieavvik. Fra 2024 er den midlertidige merskatteveksten over, og resultatene i kommune-Norge generelt er ned på et mer korrekt nivå. Mindreutgifter på pensjon er en av forklaringen til et godt resultat i 2025, i tillegg til merinntekter på skatt, integreringstilskudd og finans.

Premieavviket knyttet til pensjon er et forhold som påvirker netto driftsresultat i stor grad. Siden positive premieavvik skal amortiseres påfølgende år, vil premieavviket påvirke både i positiv og negativ retning. Et mer korrekt bilde av resultatet i driften er altså et netto driftsresultat korrigert for premieavvik. Korrigert netto driftsresultat for 2025 er kr 15,6 mill. eller 1,82 %. Korrigert netto driftsresultat er lavere eller dårligere enn ukorrigert, siden premieavviket i 2024 (utgiftsføring) er høyere enn inntektsføringa (med avsetning til fond) av premieavviket for 2025. Da blir det korrigert netto driftsresultatet dårligere. Når det gjelder bundne fond, vil korrigeringen av avsetningen på netto 3,7 mill., påvirke korrigert nettodriftsresultat positivt. Utviklingen i korrigert (korrigert for premieavvik og bundet driftsfond) nettodriftsresultat sammenlignet med «ukorrigert» siste fem år:

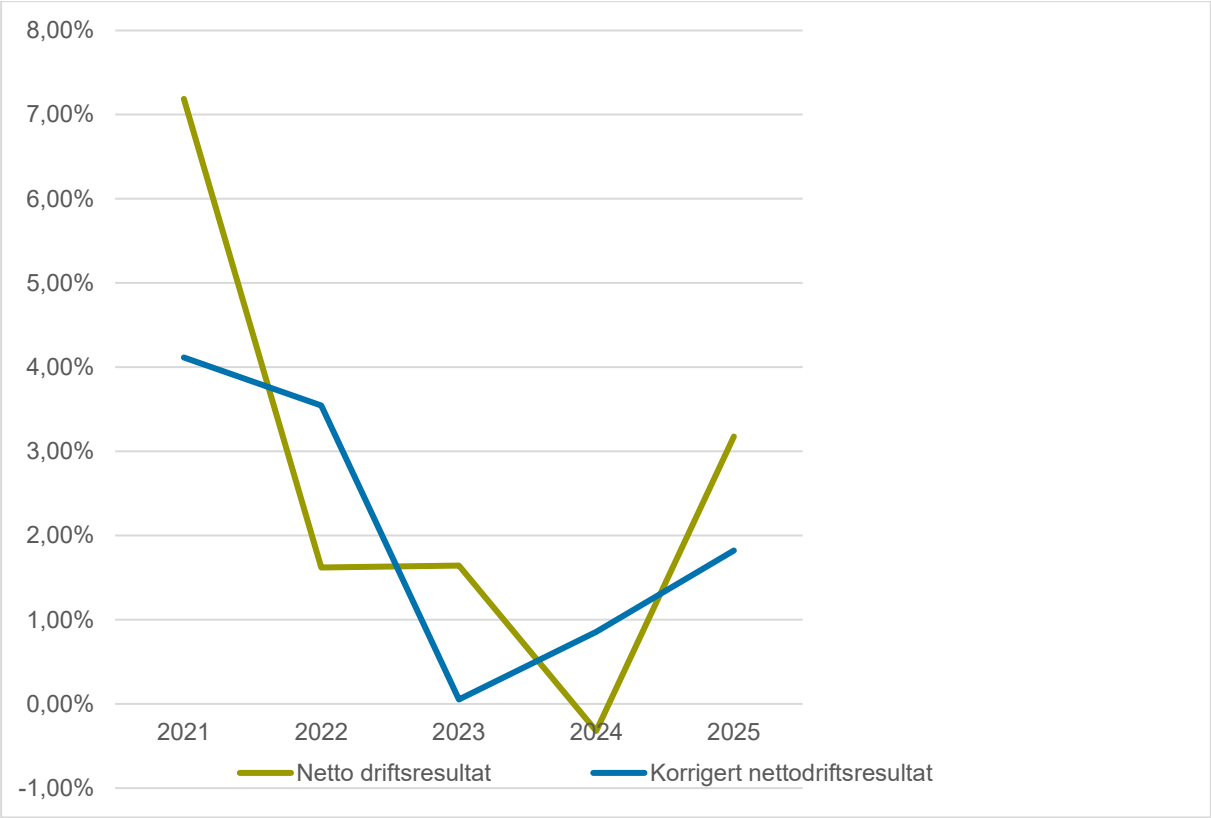

Avsetninger og bruk av fond

I 2025 ble generelt disposisjonsfond styrket, da det ble brukt kr 2,46 mill. og avsatt kr 7,8 mill. til disposisjonsfond. Ved utgangen av året utgjorde det generelle disposisjonsfondet (Nordre Land kommune sin sparekonto) kr 47,8 mill.

Fondskapitalen ble styrket mer enn driftsinntektene i 2025, og etter 2025 utgjør fondet 5,58 % av brutto driftsinntekter. Nordre Land kommunen ligger under det langsiktige måltallet på 10 %, og det mangler kr 37,9 mill. på disposisjonsfondet for måloppnåelse i 2025. Med så stor sum som må avsettes for å sikre måloppnåelse innen 2028, må det prioriteres avsetning og unngå bruk av disposisjonsfond i planperioden.

I perioden fram til 2022 var det en oppbygging av disposisjonsfondet. Det er viktig å ha fortsatt fokus på å prioritere arbeidet med å være en økonomisk robust kommune, som kan takle uventede og store negative endringer i utgifter eller inntekter, også i denne planperioden. Oppbygging mot det langsiktige målet på 10 % ligger som en føring for økonomiplanleggingen, med ambisjoner om måloppnåelse i år 2 i økonomiplanperioden (2028). Det er derfor få år før målet skal nås, og det er derfor viktig å budsjettere med avsetning til fond, samt å begrense bruken av disposisjonsfondet i løpet av året.

Det er store summer til både avsetning og bruk av fond knyttet til premieavviket i KLP. Nordre Land kommune har i flere år hatt en sunn økonomisk praksis der årets premieavvik i sin helhet avsettes til finansiering av tilsvarende utgiftsføring påfølgende år. Dette er en praksis som videreføres også i denne planperioden.

Utvikling i kommunens gjeld

Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekter er et uttrykk for kommunens gjeldsbelastning. Ordinære renter og avdrag på lån skal finansieres av driftsinntektene og lånegjeld i prosent av driftsinntektene viser langsiktig gjeldsbelastning i forhold til inntektene. Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter er samlet langsiktig gjeld, inkl. lån knyttet til selvkostområdene og startlån/formidlingslån.

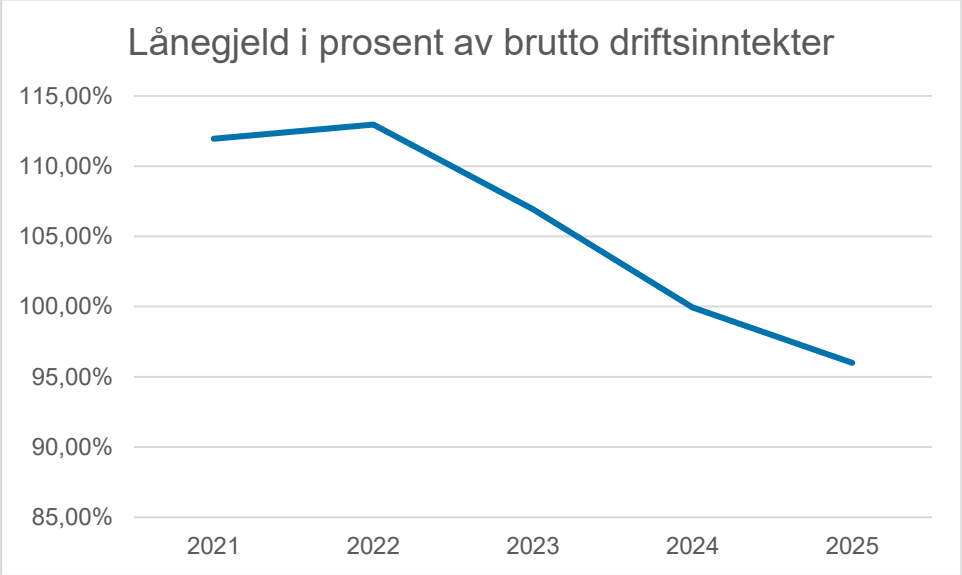

I Nordre Land kommune utgjør den totale langsiktige gjelden ekskl. pensjonsforpliktelsen 95,99 % av brutto driftsinntekter i 2025. For 2024 var det tilsvarende tallet for Nordre Land 99,94 %. Nedgang i gjeldsgraden siden 2022 synliggjør at kommunens langsiktige gjeld øker mindre enn økningen i driftsinntektene. Som enn ser av grafen ovenfor, har lånegjelden vært høyere enn driftsinntektene de første årene. Det har vært en god utvikling i lånegjelden sett i forhold til inntektene siden 2022. Dette reduserer gjeldsbelastningen til kommunen og kommunen har relativt sett en høyere andel av inntektene sine til tjenesteyting.

Kommunens langsiktige gjeld består av lån til investeringer på selvkostområdene (vann, avløp og renovasjon), lån i Husbanken til videreutlån via startlånordningen og lån til investeringer i anleggsmidler, i tillegg til pensjonsforpliktelsen som her holdes utenfor. Gjeld knyttet til selvkost-investeringer skal dekkes av abonnentene, mens renter og avdrag på lån i Husbanken skal dekkes av renter og avdrag fra låntakerne i startlånsordningen. Hvis en holder gjeld knyttet til selvkostområdene og startlån/formidlingslånsordningen utenfor, og ser på gjeld knyttet til investeringer i varige driftsmidler, kan en se på utviklingen i gjelden som skal finansieres av driftsinntektene. Dette er da renteeksponert gjeld. Grafen nedenfor viser utviklingen i renteeksponert gjeld de siste fem årene:

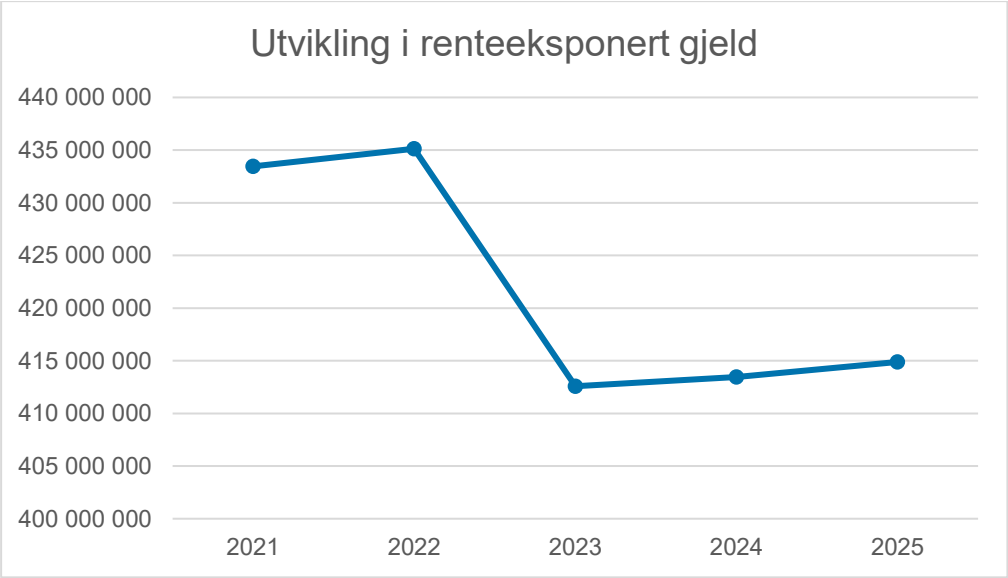

Den renteeksponerte gjelden økte fram til 2022, ble redusert til 2023 og holdt seg relativt stabil de siste tre årene. Fram til 2022 økte gjeldsgraden for total gjeld vesentlig (se grafen lånegjeld i prosent av bruttodriftsinntekter). At renteeksponert gjeld hadde samme utviklingen som gjeldsgraden i 2021, skyldes at de vesentlige investeringene er ordinære investeringer og har sammenheng med store investeringer i Torpa barne- og ungdomsskole. Fra 2022 ble renteeksponert gjeld redusert mens gjeldsgraden fortsatte å øke. Dette hadde sammenheng med relativt sett høyere investeringer innen selvkostområdene.

Hvis en ser på utviklingen i renteeksponert gjeld i forhold til driftsinntektene (korrigert for inntekter knyttet til startlåneordningen og selvkost), ser en mye den samme utvikling som i gjelden. I hele 5 års-perioden er inntektsøkningen høyere enn økningen i renteeksponert gjeld, og forholdet mellom gjeld og inntektene som skal dekke disse går noe ned:

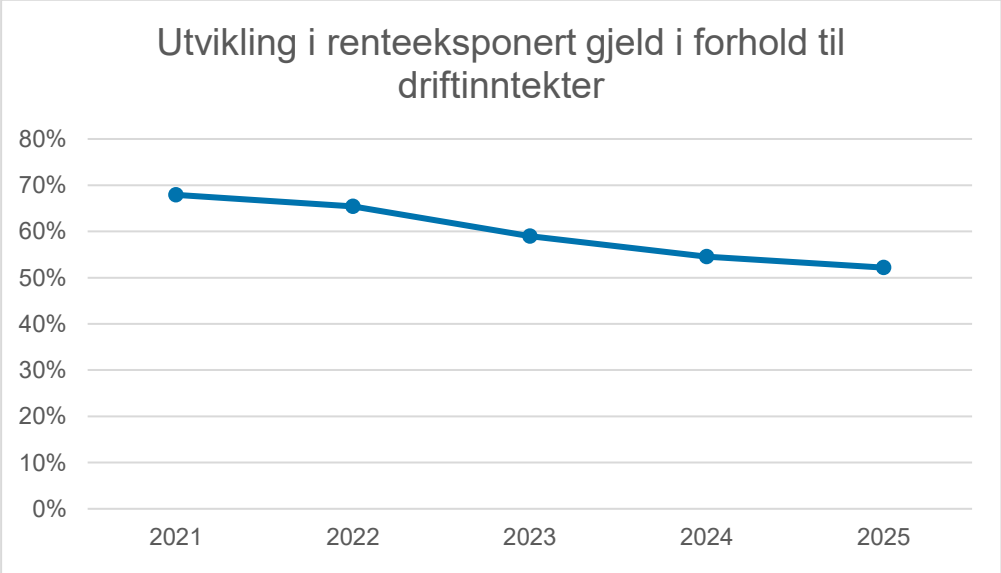

1.4 Ståstedsanalyse – tjenesteområdene

Ståstedsanalysen av tjenesteområdene er en presentasjon av utvalgte KOSTRA-tall og annen relevant statistikk. Økonomisk forbruks-% som presenteres er styrbar drift for virksomheten eksklusive tilførsel i tertialrapporter som følge av merforbruk. Det er disse summene som brukes i regnskapene der «styrbar drift» omtales.

De nøkkeltallene som presenteres er valgt ut fordi de viser verdier med relevans for tjenestene og utviklingen i tjenesten over år. Selv om det meste av den informasjonen som vises i kap 1.4 i stor grad er sammenlignbar med andre kommuner, velges det likevel og sammenligne resultatene over år for egen kommune. Behov for kommunale tjenester endres, og det er derfor viktig å se på utviklingen og vite hvor vi er i dag, når vi skal tilpasse tjenestene til morgendagens behov.

1.4.1 Organisasjonsutvikling inkl. fellesutgifter

	2025	2024	2023	2022	2021
Økonomisk forbruks%	96,93 %	92,44 %	91,67 %	94,41 %	95,81 %
Resultat styrbar drift	-1.129.792	-2.506.231	-4.395.672	-2.932.337	-3.249.956
Sykefravær	1,2 %	3,3 %	3,3 %	4,1 %	5,1 %

Tjenesteområdet Organisasjonsutvikling har de siste årene hatt mindreforbruk innenfor styrbar drift. Dette har i hovedsak vært knyttet til lavere kostnader til IKT-lisenser som følge av forsinket innføring av lisensbaserte løsninger, samt enkelte vakante stillinger. Mindreforbruket er imidlertid redusert sammenlignet med tidligere år, blant annet som følge av innføringen av nye sikkerhetslisenser. Dette innebærer at handlingsrommet innenfor tjenesteområdets økonomiske rammer er blitt mindre.

Tjenesteområdet har over flere år hatt et stabilt og lavt sykefravær. Ved fravær benyttes det som hovedregel ikke vikarer. Dette innebærer at oppgaver må omprioriteres, utsettes eller i enkelte tilfeller bortfaller. Medarbeiderne ivaretar et bredt spekter av oppgaver, også utenfor egne fagområder. Dette er nødvendig for å sikre forsvarlig drift og nødvendig støtte til organisasjonen, ettersom kommunen ikke har samme mulighet som større kommuner til å ha egne spesialiserte ressurser innenfor alle fagområder.

Det er samtidig en økende utfordring å balansere løpende driftsoppgaver med behovet for utvikling og forbedring. Tjenesteområdet opplever økt etterspørsel etter bistand fra de øvrige tjenesteområdene, og etterspørselen overstiger på flere områder den kapasiteten vi har tilgjengelig. Dette gjør det nødvendig å foreta tydelige prioriteringer mellom oppgaver og aktiviteter. Konsekvensen er at enkelte utviklingsprosjekter ikke får den framdriften og oppmerksomheten som er ønskelig. Dette gjelder blant annet digitalisering og arbeid med å utvikle mer effektive arbeidsprosesser, som på lengre sikt vil kunne bidra til bedre ressursutnyttelse i hele kommunen.

Når det gjelder lærlinger, har situasjonen endret seg fra i fjor. Kommunen har nå ledige læreplasser, særlig innenfor helse- og omsorgstjenestene. Det arbeides aktivt med å

rekruttere flere lærlinger. Dette er et viktig satsingsområde i kommunens arbeidsgiverstrategi, både for å sikre framtidig tilgang på kvalifisert arbeidskraft og for å bidra til at flere unge får mulighet til å kvalifisere seg til arbeidslivet.

Samlet sett er tjenesteområdet preget av høy ressursutnyttelse, lavt sykefravær og medarbeidere som viser stor fleksibilitet. Samtidig er kapasiteten begrenset sett opp mot oppgavene og forventningene til tjenesteområdet. Det vil derfor være nødvendig med tydelige prioriteringer framover, slik at vi både kan ivareta den løpende driften og bidra til nødvendig utvikling og omstilling i kommunen.

1.4.2 Tjenesteutvikling 0-24

	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Økonomisk forbruks%	97,78 %	104,71 %	99,48 %	98,80 %	98,11 %	102 %
Resultat styrbar drift	7.454.618	7.609.994	2.314.740	19.190	123.375	1.423.101
Sykefravær	7,6 %	9,8 %	8,7 %	8,8 %	10,2 %	8,9 %

Tjenesteutvikling 0-24 har for 2025 hatt et mindreforbruk på kr. 3,8 mill ved årsslutt. Dette fremstår etter at tjenesteområdet fikk tilført kr. 10,6 mill i 1. tertialrapport 2025. Resultatet i 2025 er sammensatt og skyldes blant annet oppsigelser og vakanser, stopp i vikarinnleie, høyere refusjon enn budsjettert og lønnsmidler finansiert med prosjektmidler. For opprinnelig budsjett skyldtes merforbruket uspesifisert salderingstiltak i budsjett 2024, lønn i skole på grunn av ekstra ressurser ved krevende klassemiljø samt ITO-vedtak og økonomisk sosialhjelp NAV.

I 2022 og 2021 var styrbar drift for hele tjenesteområdet samlet i balanse, mens i 2020 var det for lave rammer i barnehage som følge av flere barn og bemanningsnorm samt merforbruk i skole, som medførte merforbruk. Behov for individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning) fortsatte å øke gjennom flere ITO timer tildelt pr. barn i 2025, og budsjett ble justert opp etter 1. tertial. Rammen ble noe redusert budsjett 2026.

Tjenesteutvikling 0-24 har et relativt stabilt sykefravær de siste årene, mens det i 2025 har vært en positiv utvikling med lavere både kort- og langtidsfravær.

Tjenestedata	2025	2024	2023	2022	2021	Landet 2025
Antall barn i barnehage per ansatt	5,1	5,4	5,9	5,5	5,7	5,7
Antall barn i barnehage per barnehagelærer	14	15,1	13,1	13,5		13,5
Netto driftsutgifter barnehager, per innbygger 1-5 år	247.846	202.996	191.869	162.993	160.247	246.560
Antall barn i barnehage	233	259	270	260	272	-
1-2 år	75	89	99	85	92	
3-5 år	156	170	171	175	180	
Antall barn med spesialpedagogisk hjelp	5	7	6	6	4	-

Antall skoleelever i grunnskolen	666	683	681	695	693	-
Antall skoleelever med spesialundervisning	80 (12%)	63*	57	47	45	47 (7,6%)
Netto driftsutgifter skole, per innbygger 6-15 år	138.586	120.370	121.846	104.908	98.155	124.041
Lærerårsverk, avtalte årsverk i grunnskolesektoren	63,7	64,9	66,8	62,5	59,9	-
Assistentårsverk, u/ SFO avtalte årsverk	20,2	30,4	29,8	23,7	19,8	-
Grunnskolepoeng snitt siste 4 år	41,8	41,2	39,87	39,83	39,77	42,4

**feil tall fra 2024 på ITO, er rettet opp.*
Tallene antall barn i barnehage for 2025 stemmer ikke hvis man summerer barn 1-2 år og 3-5 år, og sammenligner med antall barn i barnehage, dette fordi det inkluderer 2 barn som er 0 år på telletidspunktet (altså ikke fylt 1 år).

Netto driftsutgifter for barnehager har økt i Nordre Land kommune i 2025. Årsaker til dette er blant annet økt bemanningsnorm i barnehage og spesialpedagogiske tiltak. På grunn av avvikende barnehage- og skoleår fra budsjettåret, er det tallene for 2025 som legges frem. Netto driftsutgifter vil være forholdsvis likt for 2026, mens det i 2027 vil være lavere da økt bemanningsnorm reduseres. Netto driftsutgifter for skolen i Nordre Land økte i 2025, jf. justering etter 1. tertial nevnt over. Disse tallene vil også være nedjustert for 2026.

1.4.3 Tjenesteutvikling 24+

	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Økonomisk forbruks%	104.61%	109.20 %	99,06 %	102,21 %	98,38 %	110 %
Resultat styrbar drift	11.307.269	20.541.527	15.308.788	10.463.294	8.684.987	7.682.066
Sykefravær	10,1 %	11,4 %	12,3 %	11,7 %	12,1 %	13,3 %

Tjenesteutvikling 24+ har fått tilført til dels store budsjettjusteringer i tertialrapportene de siste tre årene. Dette gjør at økonomisk forbruksprosent ikke viser de store økonomiske utfordringene som ligger i tjenesten. Hvis en ser på resultatet i styrbar drift for tjenesteområdet, ses den alvorlige ubalansen i styrbar drift. Tjenesteområdet har i 2026 merforbruk knyttet til økning i enkeltvedtak i Regnbuen barne- og ungdomsavlastningen, i hjemmetjenesten samt institusjonsavdelingene på Landmo omsorgs- og rehabilitering. Det er vesentlig høyere kostnader enn budsjettert på vikarpostene og overtid. Tilgangen på vikarer er begrenset. Det medfører at medarbeidere i faste stillinger ofte jobber ekstravakter som oftest medfører overtid. Felles for turnusavdelinger er at kostnadene til vikarbruk til ferie, permisjoner, sykefravær og overtid har vært betydelig høyere enn budsjettert. Kommunen opplever at det er mer krevende å rekruttere og opplever stadig mangel på kvalifisert personell som hovedårsak til merforbruket.

Det totale sykefraværet i Tjenesteutvikling 24+ har over tid vært høyt, men utviklingen viser en positiv trend. Sykefraværet er redusert fra 13,3 prosent i 2020 til 10,1 prosent i 2025. Det

er likevel store variasjoner mellom avdelingene og gjennom året. Arbeidet med arbeidsmiljø, nærvær og helsefremmende arbeidsplasser vil fortsatt ha høy prioritet.

For å møte framtidens behov og sikre en bærekraftig drift er det gjennomført en helhetlig gjennomgang av tjenesteområdet. Omstillingsarbeidet i 24+ bygger på erkjennelsen av at veksten i behovet for helse- og omsorgstjenester ikke kan møtes gjennom tilsvarende vekst i bemanning. Tjenestene må derfor videreutvikles slik at innbyggerne i større grad kan mestre egen hverdag og bo trygt hjemme så lenge som mulig. Tidlig innsats, hverdagsmestring, rehabilitering, velferdsteknologi og målrettede tjenester skal bidra til å opprettholde funksjonsevne og selvstendighet gjennom hele livsløpet. Dette er nødvendig både for å møte befolkningsutviklingen og for å sikre at kommunens personellressurser brukes der behovene er størst. Kombinasjonen av bemanningsutfordringer, høyt aktivitetsnivå og et stramt arbeidsmarked gjør det nødvendig å se på nye måter å organisere og levere tjenestene på.

Innføring av årsturnus og andre tiltak for bedre ressursstyring vurderes som sentrale virkemidler med mål om å redusere overtidsbruk og AML brudd samt øke mulighet for heltidsstillinger. Det er nødvendig å styrke kontinuiteten i tjenestene og bidra til at tilgjengelig helsepersonell kan samarbeide og bidra på tvers i tjenesten for å sikre at innbyggere får nødvendige helse- og omsorgstjenester. Dette forutsetter et tett, godt og konstruktivt samarbeid mellom tillitsvalgte, vernetjenesten, ledere og medarbeidere. Arbeidet med heltidskultur, nærvær og kompetanseutvikling vil fortsatt være viktige innsatsområder i årene framover.

Tjenestedata	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Andel hjemmetjenestebrukere med høy timeinnsatshjemmetjeneste	4,5%	4,8 %	4,8 %	5,9 %	4,9 %	5,8 %
Hjemmesykepleie, gjennomsnitt pr uke vedtakstid	1413	1474	1737	1524	1132	1635
Hjemmesykepleie, gjennomsnitt pr uke tiltakstid	1810	1583	1693	1835	1333	1699
Hjemmesykepleie, antall personer	381	370	403	394	380	361
Hjemmesykepleie, antall vedtak	505	505	662	638	600	669
Antall sykehjemsplasser	65	75	75	95 til 75	95	95
Liggedøgnsprosent Landmo sykehjem	101,27%	94,43%	93,67%	104%	96,86%	-
Antall tjenestemottakere Landmo sykehjem	194	207	230	258	243	-
Sykehjemsdekning 80+	9,6%	12,6%	18,7%	24,23%	-	-

Tabellen over viser at andelen hjemmetjenestebrukere med høy timeinnsats har en liten nedgang, det samme har gjennomsnitt vedtakstid pr uke. Videre ser man at tiltakstiden har økt vesentlig og er på nivå med 2022. Sykehjemsdekningen 80+ har gått betydelig ned det samme gjelder antall tjenestemottakere på sykehjem som samsvarer med nedtak av antall institusjonsplasser de siste årene.

Kommunen står overfor betydelige strukturutfordringer. Flere yngre med ulike funksjonsvariasjoner har nå eller vil i planperioden nå voksen alder og ha behov for egne boliger med tilrettelagte tjenester. Kommunen mangler i dag tilstrekkelig boligkapasitet til å møte dette behovet. Flere av tjenestemottakere i barne- og avlastningsboligen har fylt 18 år, men mangler egnede boliger å flytte til. Planlegging og utvikling av nye botilbud vil derfor

være et viktig satsingsområde i planperioden. Det vil også være et behov for omsorgsboliger for somatisk syke for å bidra til at innbyggere som ikke lengre kan bo i sitt private hjem, kan få tilbud om omsorgsbolig istedenfor en sykehjemsplass som er praksis i dag. Innen institusjonsområdet er det nødvendig å tilpasse drift og ressursbruk til framtidige behov og tilgjengelige økonomiske rammer.

Det skal gjennomføres en gjennomgang av bemanningsplaner, døgnrytmeplaner og organisering av tjenestene. KS har utarbeidet veileder for årsturnus i samarbeid med partene til bruk for kommunene, KS og partene har også utarbeidet en avtale som kommunene kan ta i bruk slik at medarbeidere kan jobbe inntil 15 timers vakter. Dette kan bidra til at vakante helgestillinger i større grad kan løses og dermed redusere overtids kostnader. Det å arbeide langvakter er basert på frivillighet. For å i bruk/videreføre årsturnus og langvakter krever det samarbeid og enighet mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte. Målet er å sikre en mer bærekraftig drift og bedre ressursutnyttelse samtidig som kommunens lovpålagte ansvar og kravet til forsvarlige helse- og omsorgstjenester ivaretas. Omstillingsarbeidet handler derfor ikke bare om økonomi, men også om hvordan tilgjengelige personellressurser brukes på en måte som gir mest mulig kvalitet og gode tjenester for innbyggerne.

Teknologi og digitalisering vil være viktige virkemidler i dette arbeidet. Kommunen deltar sammen med øvrige kommuner i Innlandet, etter felles anskaffelsesprosess ledet av Digi Innlandet, i innføringen av nytt regionalt elektronisk pasientjournalsystem (EPJ). Dagens Gerica-system skal erstattes av Aidn. Innføringen vil kreve betydelige ressurser i planperioden, men forventes samtidig å bidra til mer effektive arbeidsprosesser, bedre informasjonsflyt og økt kvalitet i tjenestene etter overgang til Aidn. Parallelt pågår det et regionalt samarbeid mellom kommunene i Innlandet om anskaffelse av nytt turnus- og ressursstyringssystem, med planlagt kontraktsinngåelse i Innlandet våren 2027. Begge disse prosjektene representerer viktige investeringer for å styrke framtidig tjenesteutvikling og ressursforvaltning.

1.4.4 Samfunnsutvikling

	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Økonomisk forbruks% - drift	104,77 %	107,31 %	101,81 %	105,7 %	111,42 %	99,03 %
Resultat styrbar drift	2.661.560	3.286.163	1.183.247	10.644.785	3.038.888	-867.188
Sykefravær	8,9 %	6,3 %	9,2 %	11,4 %	8,7 %	7,4 %

Driftsregnskapet til Samfunnsutvikling forventes å vise et merforbruk i 2026. I hovedsak vil dette være knyttet til høy strøm/varmepris og økte kostnader på innsatsfaktorer (materialkostnader, dieselpriser osv.).

Det vil være utfordringer kommende år med å forutsi utleieinntekter på kommunale bygg og utleieenheter på grunn av endringer i andre tjenester. Eksempler på dette er barnehagestruktur og endringer i tjenestene innenfor 24+.

Det vil også være kostnader for samfunnsutvikling knyttet til gjennomføring av NVE prosjekter der vi må dekke eget arbeid, som for eksempel reguleringsplan og

grunneieravtaler. Dette er arbeid som skal dekkes av kommunen og det vil måtte brukes ansatte som normalt ville vært finansiert av prosjektmidler eller selvkost.

Det er store variasjoner i sykefravær mellom ulike avdelinger. I snitt er sykefraværet relativt lavt.

Kulturområdet ligger samlet sett tilnærmet i balanse i perioden, men har hatt noe økning på både kino, BUA og Parken.

Tjenestedata	2025	2024	2023	2022	2021	2020
Kinobesøk	6912	-	4686	4133	2697	2493
Utlån biblioteket	13.644	14.896	14.480	20.417	21.206	20.108
Antall elever kulturskolen	138	135	132	122	145	147
Besøk pr kveld Parken (gjennomsnitt)	180	137	129	120	115	60
Utlånt utstyr BUA	6325	5128	5514	3134	1717	1195

Det har vært aktivitetsøkning på kinoen i 2025 og dette skyldes først og fremst at formiddagskinoer er godt besøkt. Det har også vært en økning på BUA og det skyldes flere forhold. BUA har blitt godt tatt imot i Nordre Land og mange er gjengangere. Det er anskaffet «riktig» utstyr til alle sesonger og BUA har mye besøk av skole/barnehage ved forskjellige aktiviteter

Parken har det siste året hatt mye besøk og spesielt mange videregående elever. Disse er spredt rundt i fylket og ønsker en plass å møtes. Tallene på kulturskolen er stabile, men er litt høyere enn rett etter covid.

Biblioteket går litt ned i utlån. Det er ikke lørdagsåpent lengre, og mye kan skyldes dette. Det har de siste årene vært en reduksjon i ressurser som vises på utlånstall.

2. Handlingsplan 2027-2030

2.1 Innledning

I følge Plan- og bygningsloven skal det utarbeides en handlingsdel knyttet til kommuneplanens samfunnsdel. Handlingsdelen skal revideres årlig. Handlingsdelen er en mer konkret beskrivelse av hvordan mål og strategier fra kommuneplanens samfunnsdel skal følges opp i fireårsperioden, og den omhandler i første rekke kommunen som organisasjon og de kommunale sektorer som er underlagt kommunestyret.

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt 13. november 2025, og handlingsplanen 2027-2030 er bygget på denne. Fjorårets handlingsplan ble utarbeidet basert på planforslag, men med små endringer i forhold til vedtatt samfunnsplan, er årets handlingsplan bygget opp mye likt gjeldende 4års-plan. Handlingsplan 2027-2030 er videreutviklet og prioriterte tiltak i planperioden har indikatorer, nå-punkt samt hva som ønskes å oppnå. Disse tiltakene og indikatorene vil det jobbes videre med å videreutvikle og forbedre i handlingsplanarbeidet framover.

Det har vært viktig i utarbeidelsen av tiltaksdelen i handlingsplanen at det måtte foretas en streng prioritering av tiltak for å sikre realisme i omfanget med tanket på både økonomi og ressurser.

2.2 Kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen tydeliggjør kommunens utfordringer i Nordre Land med befolkningsnedgang og endret alderssammensetning. Vi scorer lavt på levekårsindekser knyttet til helse, uførhet, utdanning og inntekt. Det har vært en nedgang i antall arbeidsplasser de siste årene. Alderssammensetningen gjør at det hvert år er flere som dør, enn som blir født, og en positiv befolkningsutvikling er avhengig av netto tilflytting og innvandring. Prognosene framover viser en stor økning i antall eldre, og en stor nedgang av innbyggere i arbeidsfør alder. Antallet barn og unge reduseres, og vi står ovenfor tøffe prioriteringer framover. Tjenestetilbudet må tilpasses endringer i befolkningen, og en strammere kommuneøkonomi. Det blir utfordringer knyttet til å rekruttere ansatte til noen av våre tjenesteområder.

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument som skal sette retningen for utviklingen av Nordre Land fram mot 2040. Planen ser på de langsiktige utfordringene, mål og strategier, mens de konkrete tiltakene følges opp i handlingsplan. For å sikre at kommuneplanens samfunnsdel blir den viktige ledestjerna i satsninger og prioriteringer, er det viktig å rapportere på hva som skjer innenfor satsningsområdene. Planens visjon **Sammen skaper vi et sted å høre til – med trygghet, fellesskap og frihet til å vokse** skal nås via følgende satsningsområder:

I tillegg til planens fire satsningsområder, er FNs bærekraftsmål og samfunnssikkerhet og beredskap to områder som er framhevet i den nye samfunnsplanen. FNs bærekraftsmål skal hensyntas i all planlegging. Samfunnsdelens satsningsområder har en tydelig forankring i FNs bærekraftsmål og det er pekt på hvilke mål som er særlig relevant for hvert område.

I denne fireårs handlingsplanperioden er det å bygge fellesskap som skal ha fokus og prioriteres i arbeidet i tjenesteområdene for å oppfylle visjoner og mål i kommuneplanen. Å bygge fellesskap handler om å skape tilhørighet, tillit og gode relasjoner mellom mennesker. Det betyr å legge til rette for at folk føler seg inkludert. Fellesskap gir trygghet og forhindrer utenforskap.

På området samfunnssikkerhet og beredskap har kommunen sammen med regionale og nasjonale myndigheter et grunnleggende ansvar for å ivareta sikkerheten og tryggheten til innbyggerne. Samfunnssikkerhet og beredskap blir stadig viktigere. Endringene i verden gjør at arbeidet med samfunnssikkerhet må få økt fokus, og viser at vi må planlegge for et risikobilde i stadig endring. Nordre Land skal være en trygg kommune å leve i, som prioriterer samfunnssikkerhet og beredskap.

Vi skal:

- planlegge for å forebygge og redusere faren for uønskede hendelser
- planlegge og øve for å kunne håndtere og begrense skader ved hendelser når de har oppstått
- ha oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser, og beredskapsplaner
- ha en organisasjon som driver systematisk beredskapsarbeid, og som er godt rustet til å håndtere kriser dersom de oppstår
- samarbeide med aktuelle parter for å styrke dette arbeidet

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	År
Gjennomføre beredskapsøvelser i kriseberedskapsorganisasjonen i henhold til vedtatt overordnet beredskapsplan	Årlig
Etablere planverk i henhold til Statsforvalterens forventningsbrev innenfor: - kontinuitetsplaner med oversikt over tjenestepliktig personell og bemanningsplaner for kritiske funksjoner - plan for håndtering av masseskade - strøm og rasjoneringsplaner - Helhetlig ROS for øvre del av krisespekteret - plan for vertslandsstøtte	2027

Videreutvikle det regionale samarbeidet rundt beredskap, samt styrke samarbeide med samvirkeenhetene innenfor beredskapsområdet og lokalt næringsliv	2027

2.2.1 Trygg oppvekst som skaper tilhørighet og fellesskap

Mål: Oppveksten i Nordre Land skal bidra til å skape gode minner og relasjoner, og positiv tilknytning til hjemstedet.

Vi skal:

- legge til rette for at frivilligheten og hele lokalsamfunnet kan bidra til at barn får en god oppvekst
- løfte fram verdier som mangfold og inkludering
- videreføre satsningen på ungdomsklubben og andre fritidstilbud
- ivareta de unge for å forebygge at de faller utenfor skole eller arbeidsliv
- arbeide videre med en ny modell for videregående opplæring i samarbeid med næringsliv og fylkeskommunen

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Videreføre satsingen på ungdomsklubben og andre fritidstilbud	Antall unike brukere av ungdomsklubb			
	Andel/registrering av deltakelse i kultur- og fritidstilbud			
Ivareta de unge for å forebygge at de faller utenfor skole eller arbeidsliv	-Andel ungdom som rapporterer ensomhet (Ungdata)			
	Andel elever med høyt skolefravær			
	Andel unge 15-29 år utenfor arbeid og utdanning (utenforskapsindikator)			
Arbeide videre med en ny modell for videregående opplæring i samarbeid med næringsliv og fylkeskommunen	Antall elever i lokale samarbeidsordninger med næringslivet			
	Antall elever ved Raufoss VGS avdeling Dokka			

Tettere samarbeid mellom NAV, ASVO og Sølve rundt de under 30 år	Antall deltakere på Vekstverket			
	Antall unge tilbake i arbeid/utdanning			
Ressursteam – operativt team ut mot ungdom som er i fare for å falle/er utenfor skole og arbeidsliv	Antall saker og utfall av sakene			

Mål: Alle barn i Nordre Land skal få en god start.

Vi skal:

- styrke foreldrenes muligheter til å gi barna en trygg oppvekst, og gi tidlig hjelp til familier som trenger ekstra oppfølging
- ha barnehager og skoler med god kvalitet som prioriterer tidlig innsats
- sørge for at barn opplever mestring, meningsfull læring i skolen og mulighet til å utvikle positive sosiale ferdigheter i et fellesskap
- ha null-toleranse for mobbing, trakassering, og for vold og trusler i skolen

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Videreutvikle familieveileder-rollen, se i sammenheng med prosjekt «veien til bedre psykisk helse for barn og unge»	Antall familier som mottar veiledning			
	Antall tverrfaglige saker hvor familieveileder deltar			
	Brukertilfredshet			
Foreldresamarbeidsprosjekt – fullføre prosjektet og etablere nye arbeidsmåter i tråd med dette i ordinær drift	Antall enheter som har implementert felles arbeidsmåter og endret praksis			
	Foreldrenes opplevelse av samarbeid gjennom brukerundersøkelser			

Arbeide systematisk med språkutvikling fra barnehage og oppover som grunnlag for læring og utvikling	Andel barn/elever som kartlegges etter gjeldende rutiner			
	Andel barn med identifiserte behov som mottar tiltak			
	Resultater fra språk- og leseutviklings-kartlegginger			
Tidlig innsats i barnehage og skole – møte barnas interesser og bakgrunn for å opprettholde motivasjon og inkludering gjennom skoleløpet	Andel barn og elever som opplever tilhørighet og trivsel			
	Fraværsutvikling			
	Antall tverrfaglige oppfølgingstiltak iverksatt tidlig			
Sikre oppfølging av etablerte planer og systemer som skal forebygge mobbing, trakassering, vold og trusler i skolen	Antall trinn som gjennomfører planlagte forebyggende aktiviteter			
	Antall meldte saker og andel saker fulgt opp innen frist			
	Resultater fra Elevundersøkelsen			
Se på mulige samarbeidsformer mellom 0-24 og 24+ innenfor forebyggende arbeid/tidlig innsats	Antall etablerte samarbeidsarenaer			
	Antall felles tiltak/prosjekter			
	Antall brukere som mottar koordinert oppfølging på tvers av sektorene			
	Brukertilfredshet i disse sakene			

2.2.2 Livskvalitet for alle

Mål: Alle som bor i Nordre Land er aktive og engasjerte i lokalsamfunnet

Vi skal:

- involvere innbyggere for å skape inkluderende lokalsamfunn
- styrke frivilligheten, og synliggjøre den store innsatsen som legges ned
- løfte fram kultur-, fritids- og frivillig aktivitet
- i større grad satse på samskaping og brukerinvolvering i de kommunale tjenestene

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Utrede mulighet for aktivitetssenter 0-100 i samarbeid med frivilligheten som fast sosial møteplass med fokus på aktivitet og helsefremmende informasjon	Utredning gjennomført Politisk behandlet	Nei Nei		
Videreføre satsing på inkluderende praksis i skole, knyttet til regionalt utviklingsarbeid	Skoler som deltar aktivt i utviklingsarbeidet			
	Antall ansatte som har gjennomført kompetanseheven de tiltak innen inkluderende praksis			
	Resultater fra Elevundersøkelsen knyttet til trivsel, tilhørighet og støtte fra voksne			
	Andel elever som mottar opplæring i ordinært læringsfellesskap			
Utvikle bruken av foreningsportalen				
Videreutvikle rådet for frivilligsentralen og få reglementet til å underbygge dette				
Gjennomføre to årlige møter med frivilligheten	Gjennomføre minst 2 møter årlig			

Mål: Innbyggere i Nordre Land er aktive i hverdagen, gjør sunne valg for sin egen helse og livskvalitet gjennom hele livsløpet

Vi skal:

- medvirke til å tilby lett tilgjengelige helsefremmende tilbud, møteplasser og aktiviteter
- arbeide for et aldersvennlig samfunn
- legge til rette for at innbyggere kan planlegge egen alderdom, og ivareta egen helse slik at flest mulig kan få bo hjemme så lenge som mulig
- bidra til at innbyggerne får bidra med sine evner og ressurser i arbeidslivet, på skolen eller i aktiviteter.

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Videreutvikle hjemmesiden og frivilligportalen med presentasjon av fritidstilbud, møteplasser og aktiviteter				
Videreføre satsing på inkluderende praksis i skole, knyttet til regionalt utviklingsarbeid				
Utrede mulighet for aktivitetssenter 0-100 i samarbeid med frivilligheten som fast sosial møteplass med fokus på aktivitet og helsefremmende informasjon				

Mål: Vi skal gi gode kommunale tjenester når behovet er der

Vi skal:

- i våre tjenester ha fokus på mestring og livskvalitet
- satse mer på forebygging enn på reparasjon
- ha en bærekraftig, effektiv og god organisering av tjenestetilbudet

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Utarbeide temaplan helse og omsorg	Temaplan utarbeidet	25%		
Utarbeide temaplan for legetjenesten	Temaplan utarbeidet	10%		

Utvikle og implementere «Forebyggende hjemmebesøk» for tidlig kartlegging behov for digitale løsninger, sosial deltakelse og bidra til å se på hva som skal til innomhus og utenomhus til å bo lengst mulig hjemme	Antall eldre som har fått tilbud om forebyggende hjemmebesøk	10		
Videreutvikle mestringsteam for tidlig intervensjon	Antall pasienter utredet av mestringsteam	43		
Utrede mulighet for flere interkommunalt samarbeid i større grad i helse og omsorg i Helseregion	Antall samarbeid NLK deltar i helseregionen	3		GIL FACT Miljørettet helsevern IKS
Sikre rask og effektiv saksbehandling og ressursbruk i tjenestene i tråd med vedtatte, regionale tildelingskriterier *	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra mottatt søknad til vedtak Antall klager Antall klager på vedtak som får medhold	>28 dager		

*Det har vært klagesaker. Antall saker er under 5 og av den grunn kan vi ikke oppgi antall av hensynet til anonymitet og personvern.

Mål: Vi tar vare på naturen, og legger til rette for at innbyggerne kan ta grønnere valg

Vi skal:

- legge til rette slik at innbyggere og besøkende kan bruke naturen på en helsefremmende måte
- planlegge og handle for å redusere klimautslipp
- stimulere til økt gjenbruk og ombruk

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
ENØK tiltak på kommunale bygg gjennomføres i tråd med tiltaksplan for ENØK tiltak	Tiltakene i årets ENØK plan er utført			
Utvikle barnas holdninger gjennom aktiviteter i barnehage og skole, som bevisstgjør og fremmer grønnere valg	Antall barnehager og skoler som gjennomfører planlagte bærekrafts- og miljøaktiviteter			
	Antall undervisnings- og læringsaktiviteter knyttet til bærekraftig utvikling			
	Barn og elevers opplevelse av medvirkning i miljø- og bærekraftsarbeid			

2.2.3 Et godt sted å høre til

Mål:

- Landsbyen Dokka som sentrum og samlingspunkt utvikles videre
- Det skal være attraktive og tilgjengelige boliger
- Det skal være attraktive arbeidsmuligheter tilgjengelig for våre innbyggere
- Det skal være lett for næringslivet å etablere seg, og å utvikle seg

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Utviklingsprosjekt i stasjonsområdet på Dokka (inkludert Meierikvartalet) settes i gang. Dette vil inkludere - fysiske møteplasser, boliger og næring. Prosjektet utvikles	Det utarbeides en prosjektplan som beskriver tiltak og gjennomføringsplan	0%	0%	Midler til fase 1 er bevilget og tilskudd innvilget.

i faser over planperioden 2027-2030				
Meierikvartalet: Området er kommunens fremste satsingsområde for utvikling av boliger. Området skal inneholde et bredt spekter av boligtyper inkludert omsorgsboliger.	Antall enheter etablert	0	0	Prosjektet er under planlegging
Kommunen skal sørge for tilgjengelige næringstomter. Det vil si regulerte tomter tilrettelagt med vann og avløp. Potensielle områder er Gjefle næringspark, Dokken og Vinjarmoen.	Antall dekar næringsareal etablert og klar til å tas i bruk.	0	0	Prosjektene er under planlegging

2.2.4 En offensiv kommune – med handlekraft og mot

Mål: Nordre Land kommune skal være en attraktiv og moderne arbeidsgiver som tilbyr jobber med mening og involvering

Vi skal:

- ha tydelige mål, ansvar og oppgavefordeling
- se etter nye muligheter og være endringsvillige
- samarbeide på tvers av tjenester og fagprofesjoner
- ta i bruk digitale løsninger som kan forbedre og effektivisere tjenesteproduksjon
- drive systematisk kompetansebygging og deling av kunnskap i organisasjonen
- benytte og dele kompetanse på tvers av kommuner og med andre samarbeidspartnere

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Gjennomføre prioriterte tiltak i arbeidsgiverstrategiens handlingsplan	Andel prioriterte tiltak gjennomført			Rapporteres årlig
Videreutvikle kommunen som lærebedrift og legge til rette for arbeid etter fagprøve	Andel lærlinger som får tilbud om jobb etter bestått fagprøve			Følge utviklingen over tid
Tilby flere ungdommer praksis og arbeidstrening	Antall ungdommer som får praksis eller arbeidstrening i kommunale tjenester			Samarbeid med NAV og andre aktører

Videreutvikle e-læring og obligatorisk opplæring	Andel ansatte som har gjennomført prioritert opplæring			
Videreutvikle regionalt samarbeid om informasjonssikkerhet og personvern	Andel prioriterte sikkerhets- og personverntiltak gjennomført			Følges opp gjennom internkontrollen
Videreutvikle digitale løsninger og arbeidsprosesser	Antall forbedringstiltak med dokumentert gevinst			

Mål: Vi skal ha god styring og kontroll på økonomi, samtidig som blikket er rettet mot å løse våre viktigste oppgaver

Vi skal:

- videreføre målsetninger for økonomiske nøkkeltall
- rapportere på tjenesteleveranser og kvalitet
- utarbeide virksomhetsplaner for alle enheter
- satse på åpen intern informasjon og kommunikasjon

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Utarbeide og innføre nytt økonomireglement	Status for utarbeidelse og vedtak			Planlagt gjennomført i 2027
Revidere administrativt delegeringsreglement	Status for revidering og godkjenning			Tydeliggjøre ansvar og myndighet i 2027
Videreutvikle kommunens internkontrollsystem	Andel prioriterte internkontrolltiltak gjennomført			Risikovurderinger, avvik og forbedringsarbeid
Videreutvikle mål- og resultatstyring	Andel prioriterte mål med rapportert måloppnåelse			Sikre sammenheng mellom samfunnsdel og handlings- og økonomiplan
Videreutvikle interkommunalt samarbeid	Antall samarbeidstiltak med dokumentert nytte			Kvalitet, kompetanse og ressursbruk
Ny kommunikasjonsstrategi	Status for utarbeidelse og vedtak			Planlagt gjennomført i 2027

Arealstrategier knyttet til satsningene

Vi skal:

- utnytte mulighetene i et attraktivt, kompakt og konsentrert sentrumsområde
- arbeide videre med en helhetlig plan for utvikling av stasjonsområdet og sentrum i Landsbyen Dokka med fokus på boliger, næring, møteplasser og attraktive uterom
- hensynta samfunnssikkerhet, herunder konsekvenser av klimaendringer i all arealforvaltning
- gjennomføre flomtiltak for å sikre utbyggingsmuligheter i sentrum og for å sikre eksisterende bebyggelse
- legge til rette for å bygge flere sentrumsnære boliger – inkludert leiligheter, minihus og tilrettelagte boliger med fellesfunksjoner
- kunne tillate og bygge spredte boliger, men hovedtyngden av utbygging skjer i sentrum
- sikre og utvikle gode områder for nærturmuligheter
- knytte Dokka Camping nærmere opp mot sentrum med bru- og gangvegforbindelser
- arbeide for at Valdresbanen tilrettelegges som turvei
- legge opp til utbygging av fritidsboliger som ivaretar naturkvalitetene, og sikrer økonomisk bærekraftig infrastruktur
- sikre tilgjengelige næringsarealer og tilrettelegge disse med infrastruktur

Prioriterte tiltak i planperioden 2027-2030:

Tiltak	Indikator	2026-nivå	Ambisjon	Kommentar
Utviklingsprosjekt, Dokka stasjon og Meierikvartalet – boliger, møteplasser, aktivitet m.m	Reguleringsplan under arbeid Reguleringsplan vedtatt Bygging igangsatt Området er ferdig utbygd	25%		Reguleringsplan under arbeid
Synnfjell – sluttbehandle planer, legge til rette med trinnvis utvikling av vann og avløp	Antall planer vedtatt	3 av 8		Reguleringsplaner er til behandling
	Antall byggeklare tomter	30		
Regulere og bygge nytt Dokka vannverk	Reguleringsplan under arbeid Reguleringsplan vedtatt Bygging av vannverk igangsatt	80% 0% 0%		

	Ferdig bygd vannverk	0%		
Flomsikring Dokka	Reguleringsplan under arbeid Reguleringsplan vedtatt Flomsikring prosjektert Bygging igangsatt Flomsikring ferdig	20% 0% 50% 0% 0%		

3. Økonomiplan 2027-2030

3.1 Innledning

Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet, gi en fireårig realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden, vise balanse for hvert av årene i økonomiplanen og inneholde utviklingen i sentrale økonomiske størrelser.

Nordre Land kommune har de siste årene hatt merforbruk i den styrbare driften. De siste årene har det vært et betydelig underskudd i den styrbare driften ute i tjenesteområdene. Denne underbalansen har gradvis økt fra 2017, da den ble beregnet til kr. 1,5 mill. og til kr. 25 mill. i 2025. For 2026 er underskudd i styrbar drift estimert til ca. kr. 18 mill. Dette underskuddet i styrbar drift viser tydelig at tjenesteområdenes tjenesteyting er større enn det nettorammene legger opp til.

I økonomiplanarbeidet høsten 2025 ble arbeidet med å få en styrbar drift i balanse synliggjort i økonomiplanleggingen. Hovedfokus i arbeidet med økonomiplanen for 2027-2030 og budsjett 2030 har vært å styrke og videreføre dette arbeidet. Vi skal videreføre de gode tilbudene og tiltakene som leveres fra Nordre Land kommune og ut til innbyggerne på økonomisk bærekraft måte, slik at de kommunale tjenestene kan gis innenfor de økonomiske rammene. Dette innebærer altså å planlegge for et budsjett og en økonomiplan der leveranse av tjenester fra kommunen samsvarer med de økonomiske rammebetingelsene kommunen gis. Dette betyr at innbyggernes forventninger til hva kommunen kan levere av tjenester må avstemmes opp mot hvilke tjenester kommunen har rammer og ressurser til å tilby. Rammer og ressurser vil i denne sammenheng innebære både økonomiske og personellmessige ressurser, altså nok penger og nok hender.

Budsjettet for 2027 og økonomiplanen for 2027-2030 er i balanse på den måten at de tjenestene som er planlagt levert er finansiert gjennom de foreslåtte rammene. Tjenesteområdene har i budsjettprosessen hatt innspill som ikke er prioritert innenfor de foreslåtte rammene. Dette betyr ikke at disse ikke blir igangsatt, men at de må vurderes innenfor de gitte budsjettrammene.

Det har de siste årene vært avdekket et betydelig merforbruk innen den styrbare driften for Tjenesteområde 24+. Tjenestene innenfor Tjenesteområde 24+ forbruker i 2026 44,3 % av kommunebudsjettet, og ressursbruken øker årlig. En videreføring av dagens tjenestenivå ville ikke vært bærekraftig. IMS AS, som har betydelig erfaring fra omstillingsarbeid innenfor kommuner og spesialisthelsetjenesten, ble engasjert for å gjennomføre en analyse av tjenestene og foreslå grep for å nå økonomisk balanse. Det er gjennomført et omfattende feltarbeid hvor data på individnivå ligger til grunn for konklusjonene. Dette er gjort i tett samhandling med ledere og øvrig nøkkelinformanter, og analysen som foreligger er stemplet som gyldig i organisasjonen. Det er pekt på flere forbedringspunkter som både vil ha en helsemessig gevinst for brukeren av tjenestene, samt en økonomisk effektiviseringsgevinst.

Hovedfunnene fra utredningene i forkant av omstillingsarbeidet er at:

- Innsatstrappa benyttes i liten grad. Innbyggeren får om lag like mye tjenester om behovet er stort, middels eller lite.
- Forbruket innenfor hjemmetjenester for den eldre aldersgruppa skiller seg ikke negativt ut mot sammenlignbare kommuner. For yngre tjenestemottakere er forbruket skyhøyt.
- Det er et stort innsparingspotensial på bedre bemanningsstyring.
- Det er et stort potensial i å legge til rette for bedre forløp og flyt innad- og mellom de ulike omsorgstjenestene.
- Det forebyggende arbeidet må styrkes og hverdagsrehabilitering, med fokus på fysisk aktivitet, vil kunne gi innbyggeren flere friske leveår.
- En-til-mange-tilbud må erstatte dagens praksis med en utstrakt bruk av en-til-en-tilbud. Fellesskap er også en sentral folkehelsefaktor.
- Tidlig innsats må få en ny betydning med umiddelbar og målrettet innsats for å hjelpe innbyggeren raskest tilbake i «gammel form» når helsesvikten oppstår.
- Tjenestene må organiseres med et tydeligere skille på hvor du ulike tjenestene i innsatstrappa gis.

I sluttrapporten er det konkludert med et omstillingspotensial i område kr. 10,5 - 22,7 mill. Dette anses i rapporten som et nøkternt anslag. I kommunedirektørens budsjettforslag er omstillingskravet lagt inn med kr. 13 mill. Omstillingsarbeidet vil kreve et målrettet og grundig arbeid med god samhandling mellom ledelse, tillitsvalgte og medarbeiderne, og vil ha en høy prioritet også i andre deler av kommuneorganisasjonen. Det er avgjørende for framtida å lykkes med dette arbeidet.

Gebyr og brukerbetalinger økes i stor grad i takt tilnærmet med lønns- og prisstigning, men med avrundede satser. Dette gjelder også selvkostgebyrene for fjellet. Endringer i forskrifter tilsier at avskrivningstider for ledningsnett og enkelte tekniske installasjoner blir forlenget, noe som reduserer kapitalkostnadene i selvkostområdene. For vann- og avløpsgebyr for områdene Torpa/Dokka blir gebyrsatsene videreført på 2026-nivå. Tilknytningsavgifter i fjellet for hytter over 80 m2, er redusert fra 2026-nivå på kr. 305.000,- + mva til kr. 200.000,- + mva for 2027. Gebyrene for septikrenovasjon er redusert som følge av nye priser i nytt anbud.

Eiendomsskatten skal, på et overordnet nivå, holdes på 2024-nivå. Dette innebærer at skattesatsen blir uendret på 2,4 promille. Eiendomsskatteinntektene kan, ved å utnytte inntektspotensialet fullt ut, settes til 4 promille av eiendomsskattetakstgrunnlaget, noe som tilsier et inntektspotensial på ca. kr 9,3 mill. i merinntekter i løpet av to år.

En viktig del av prosessen med å utarbeide økonomiplanen er å synliggjøre hvilket økonomisk handlingsrom kommunen har, og hvordan ulike tiltak vil påvirke kommunens inntekter og utgifter. Mens store deler av inntektssiden ligger utenfor kommunens kontroll, vil utgiftssiden i større grad være opp til kommunen å bestemme. Kommunen påvirker eget handlingsrom gjennom evnen til effektivisering og omprioriteringer.

Det vil framover være behov for å videreutvikle interkommunalt samarbeid for å løse kommunens oppdrag. Dette gjelder både pågående samarbeid, men også vurdering av mulige samarbeid på nye områder. Samarbeid med nabokommuner er interessant og nødvendig. Hovedmotivasjonen for alt samarbeid må være at det sikrer god kvalitet, reduserer sårbarhet og gir økonomisk gevinst.

Økonomiplanen for perioden 2027 til 2030 er saldert og tjenesteområdenes nettorammer fremgår i kap. 3.3.14.

For å kunne legge fram et budsjett for 2027 og en økonomiplan 2028-2030 i balanse, må det foretas endringer i hvilke tjenester som tilbys, hvor mye tjenester den enkelte kan forvente og hvor tjenestene tilbys. En viktig del av dette er det tidligere nevnte omstillingsarbeidet i Tjenesteområde 24+.

Kommunen satser også i årene som kommer på mestrings- og trygghetsskapende teknologi, der målet er økt egenmestring, lengre botid hjemme og bedre livskvalitet for innbyggere. Velferdsteknologi er allerede en del av kommunens helsetilbud, blir enda viktigere i årene som kommer. Høsten 2027 skal Nordre Land kommune ta i bruk ny elektronisk pasientjournal (EPJ) og tjenesten må påberegne å bruke tid og ressurser for å hente ut gevinster gjennom effektiv samhandling mellom velferdsteknologi og pasientjournal.

3.2 Forutsetninger og økonomiske rammebetingelser

3.2.1 Frie inntekter

De to største inntektskildene til kommunene er skatt på inntekt og formue inkludert naturressursskatt, samt rammeoverføringer fra staten. Inntektene defineres som frie inntekter og blir fordelt gjennom statens inntektssystem til kommunene. Overordnet formål er å gi kommunene forutsetninger for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne. Inntektssystemet fordeler derfor rammetilskudd og omfordeler skatteinntektene mellom kommunene.

Inntektssystemet sørger for å utjevne ufrivillige kostnadsforskjeller mellom kommunene. Det vil si forskjeller basert på sammensetningen av befolkningen (demografien), bosettingsmønsteret i kommunen eller andre forhold som gjør at kostnadene ved å tilby kommunale tjenester varierer.

Likeverdige tjenestetilbud til alle innbyggere uavhengig av hvilken kommune man bor i, er et grunnleggende prinsipp i inntektssystemet for kommunene. Utgiftsutjevning i inntektssystemet er basert på en rekke delkostnadsnøkler. Disse delkostnadsnøklene ble i statsbudsjettet for 2025 revidert for å bedre fange opp de levekårsutfordringene som den enkelte kommune har. Tabellen nedenfor viser delkostnadsnøklene og endringene fra 2024 til 2027:

	2024	2025	2026	2027
Pleie og omsorg	1,322	1,2686	1,2709	1,2837
Grunnskole	0,9828	0,9922	0,9904	1,0008
Barnehage	0,8010	0,8388	0,7907	0,7681
Adm og landbruk	1,0745	1,2480	1,2460	1,2447
Sosialtjeneste	0,9103	0,8264	0,7845	0,7835
Helse	1,1609	1,1957	1,1995	1,1966
Barnevern	0,9070	1,1657	1,1796	1,1515
Landbruk	4,3455			
Samlet	1,0954	1,0965	1,08324	1,0858

Fra 2026 til 2027 er den største endringen i delkostnadsnøkkel innenfor barnehage. Det blir færre barn i barnehagealder og dette slår direkte ut på rammetilskuddet som mindre overføringer fra staten. Samme delkostnadsnøkkel og samme årsak var også endringen fra 2025 til 2026.

3.2.2 Sentrale føringer fra statsbudsjettet

Støre-regjeringen la fram forslag til statsbudsjett 2027 den 7. oktober 2026.

Regjeringen uttrykker at et sentralt prinsipp i den økonomiske styringen av kommunesektoren er rammestyring, som innebærer at kommuner og fylkeskommuner må innrette utgiftene etter inntektsrammen. Kommunesektoren forvalter en betydelig del av landets ressurser, og det er derfor viktig at det er samsvar mellom innretningen av kommuneøkonomien og den overordnede økonomiske politikken.

Regjeringen viser til at Statsbudsjettet for 2027 er et budsjett for trygg økonomisk styring i en urolig tid. Budsjettet bidrar til trygghet i folks hverdagsøkonomi, prioriterer sikkerhet og forsvar i en urolig verden, og legger til rette for raskere leksehjelp, mer læring i skolen og flere i arbeid, i tråd med Regjeringens plan for Norge. Det viktigste regjeringen gjør for å bidra til at folk skal få bedre råd, er å føre en ansvarlig økonomisk politikk. Den økonomiske politikken skal bidra til økonomisk vekst, arbeid til alle, økt kjøpe kraft og rettferdig fordeling.

Kommunenes viktigste inntekter er frie inntekter, som består av skatteinntekter og rammetilskudd fra staten. Disse utgjør rundt 70 prosent av inntektene og gir ifølge regjeringen kommunene handlingsrom til å prioritere tjenester etter lokale behov.

I statsbudsjettet for 2027 foreslår regjeringen en realvekst i frie inntekter på 3,2 milliarder kroner, fordelt med 2,6 milliarder til kommunene og 0,6 milliarder til fylkeskommunene. Samtidig anslås merkostnader knyttet til befolkningsutviklingen til 2,7 milliarder kroner, noe som gir et netto handlingsrom på om lag 0,5 milliarder kroner.

Selv etter at økte kostnader som følge av demografi er tatt hensyn til, vil kommunesektoren ha høyere reelle inntekter i 2027 enn i 2026. Dette mener regjeringen bidrar til å opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet.

Statsbudsjettet er lagt frem av regjeringspartiet Arbeiderpartiet, og er før eventuelle budsjettforlik med andre partier for å sikre flertall i Stortinget.

3.2.3 Økonomiske mål

Før en starter med prioritering av ressurser mellom tjenesteområdene, bør de overordnede mål og rammer for kommunens økonomiske utvikling være fastsatt.

I kommuneloven som trådte i kraft oktober 2019, er det presisert at kommunestyret selv skal vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. I Nordre Land vedtok kommunestyre allerede i Økonomiplan 2014-2017 konkrete mål knyttet til kommunens

økonomiske situasjon og det ble vedtatt mål på de mest sentrale størrelsene i kommuneregnskapet, som fortsatt brukes;

- netto driftsresultat, og en opptrapping av dette for å komme opp mot statsforvalterens anbefalte nivå.
- mål for egenfinansieringsgrad for investeringer og
- mål på fondskapital (generelt disposisjonsfond) som ble vedtatt i økonomiplan fra 2015.

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat er den viktigste indikatoren for sunn driftsøkonomi i en kommune. Det viser hva kommunen sitter igjen med av løpende inntekter etter at løpende utgifter er trukket fra. Det viser derfor hva kommunen har til disposisjon til avsetninger til fond eller overføring til investeringsregnskapet. Statsforvalterens anbefaling om nivå på netto driftsresultat er 1,75 % av brutto driftsinntekter.

Økonomisk mål nr.1:

Budsjettert netto driftsresultat skal være minst 1,75 % av brutto driftsinntekter.

Måloppnåelse i planperioden

	2027	2028	2029	2030
Netto driftsresultat				
Mål	1,75 %	1,75 %	1,75 %	1,75 %
Måloppnåelse i %	1,93 %	1,88 %	1,82 %	1,76 %
Måloppnåelse	Ja	Ja	Ja	Ja

Måltallene er beregnet kun med bruk og avsetning av kommunens generelle disposisjonsfond, og omhandler derfor ikke premieavviksfond, kraftfond, flyktningefond eller bruk og avsetninger av fond ute i tjenesteområdene.

Egenfinansiering av investeringer

Investeringer i anleggsmidler kan finansieres ved frie inntekter i investeringsregnskapet, låneopptak, overføringer fra drift eller ved bruk av tidligere oppsparte midler på investeringsfond. I Nordre Land kommune har det vært flere år med et ekspansivt investeringsnivå. I alle år har en betydelig del av investeringene vært finansiert med lån, og lånegjelden har derfor økt i takt med de høye investeringene. I denne perioden økte også rente- og avdragsbelastningen. De siste par årene har investeringsbudsjettene vært mer moderate, og ressursene har i stor grad blitt brukt til å gjennomføre og sluttføre allerede bevilgede investeringsprosjekter fra tidligere budsjettår.

I KOSTRA (Kommune-Stat-rapportering) er det en indikator knyttet til bruk av lån i % av brutto investeringsutgifter. Finansiering av investeringsbudsjettet utover bruk av lån kalles egenfinansiering.

I Nordre Land kommunes definisjon av egenfinansiering holdes investeringer i selvkostprosjekter utenfor. Dette betyr at finansieringer innenfor vann og avløp, både i Dokka/Torpa og fjellet ikke inngår i beregningsgrunnlaget.

Grafen nedenfor viser utviklingen i egenfinansieringen av investeringer eksklusiv selvkost.

Økonomisk mål nr.2:

Nordre Land kommune skal ha en egenfinansiering av investeringer på minst 30 %. Målet for egenfinansiering bør gjelde for investeringer utenfor selvkost-området og videreutlån via startlånsordningen.

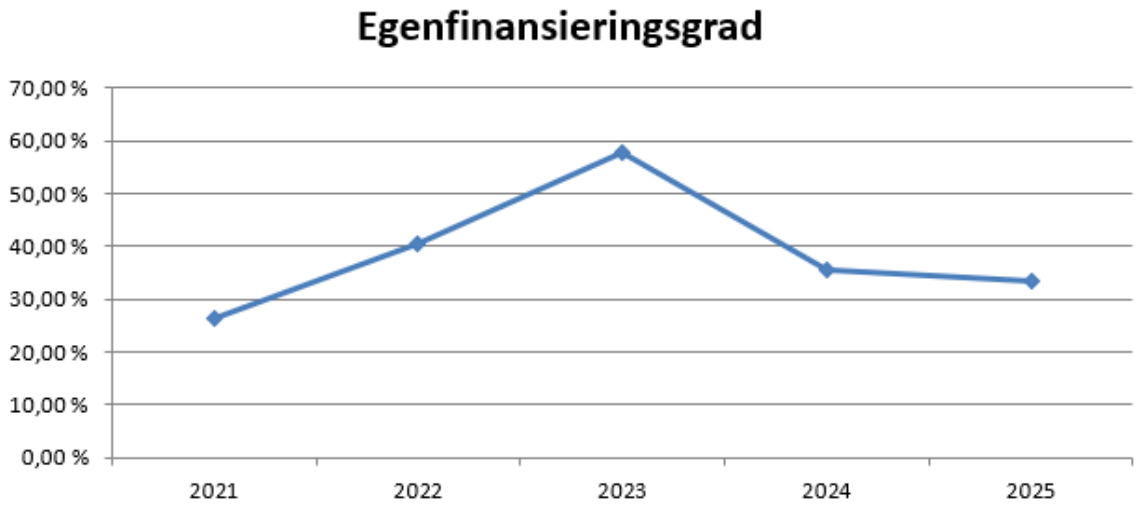

Måloppnåelse i planperioden

	2027	2028	2029	2030
Egenfinansiering				
Mål	30 %	30 %	30 %	30 %
Måloppnåelse i %	20,59 %	23,16 %	26.50 %	26.50 %
Måloppnåelse	Nei	Nei	Nei	Nei

Måloppnåelse i planperioden blir i stor grad påvirket av betydelige investeringer i flomsikringstiltak i Dokka. Disse flomsikringstiltakene vil bli prosjektert og gjennomført av NVE, og kommunen vil ha en finansieringsrolle i forbindelse med kommunens andelsmessige distriktsandel (kommunens egenandel av prosjektet), foreløpig beregnet til 10 % av totalinvesteringen. Dersom det blir vedtatt eventuelle merfunksjoner i forbindelse med flomsikringstiltakene, vil dette øke distriktsandelen / kommunens andel av finansieringen utover de forhåndsestimerte 10 %-ene. Av denne grunn er flomsikringstiltak ikke tatt med i beregningen av måloppnåelse i tabellen ovenfor.

Disposisjonsfond

Kommunens økonomiske soliditet og evne til å takle uforutsette hendelser vil i stor grad avhenge av de frie økonomiske reservene som kommunen har til rådighet. Kommunen bør ha fondsavsetninger som gjør at kommunen kan takle uventede og store negative endringer i

utgifter eller inntekter. Kommunens fond består av disposisjonsfond, bundne driftsfond, bundne investeringsfond og ubundne investeringsfond.

Disposisjonsfondet er kommunens reserve eller sparekonto. Kommunens disposisjonsfond kan deles inn i to kategorier: kommunens generelle disposisjonsfond (som disponeres av kommunestyret) og tidligere «føringer» vedtatt av kommunestyret samt avsetninger i tjenesteområdene (som disponeres av tjenesteområdene). Det er generelt disposisjonsfond, som det ikke er vedtatt føringer til ulike formål i drift som følgelig er mest naturlig å sette mål for størrelsen på.

Grafen nedenfor viser utvikling i kommunens generelle disposisjonsfond:

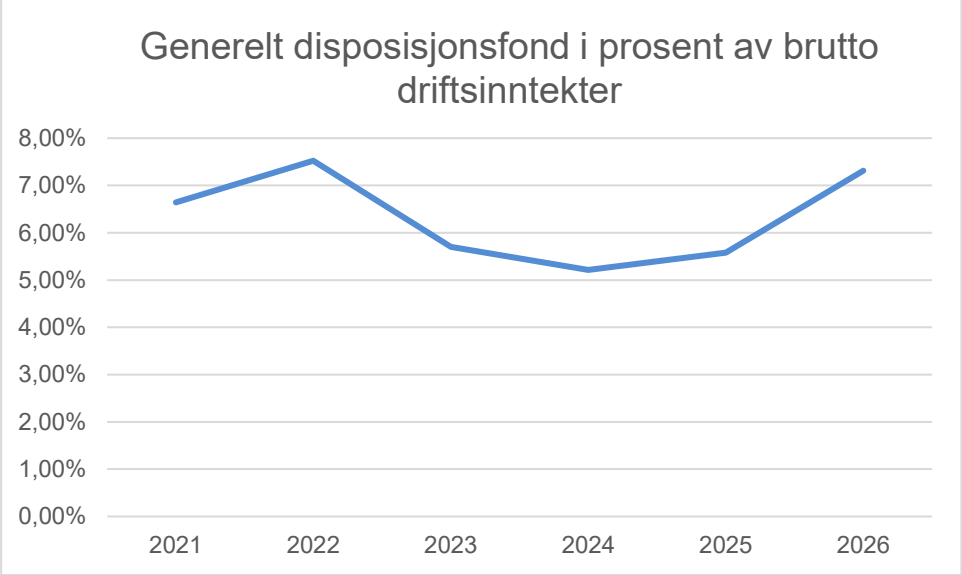

*Tall for 2026 er stipulert utfra budsjettert avsetning til og bruk av generelt disposisjonsfond.

Nordre Land kommune har tidligere vedtatt som målsetting at generelt disposisjonsfond skal være 10 % av brutto driftsinntekter over flere år, og i tidligere økonomiplaner er dette målet gjentatte ganger skyvet ut i tid. I kommunestyrets budsjettvedtak i sak 144/24 (budsjett 2025 og økonomiplan 2026-2028 ble det vedtatt at det overordnede handlingsmålet skal nås innen utgangen av 2028.

Økonomisk mål nr.3:

Innen utgangen av budsjettåret 2028 skal det generelle disposisjonsfondet være minst 10 % av brutto driftsinntekter:

Måloppnåelse i planperioden

	2027	2028	2029	2030
Disposisjonsfond				
Mål		10 %	>10 %	>10 %
Måloppnåelse	8,71 %	10,02 %	10,83 %	11,57 %
Måloppnåelse i %		Ja	Ja	Ja

Antatt måloppnåelse i prosent forutsetter at det ikke brukes av generelt disposisjonsfond løpende gjennom budsjettåret og at budsjetterte avsetninger i kommunebidraget blir gjennomført som budsjettert hvert år i planperioden.

3.2.4 Handlingsregler

Med kommuneloven som trådte i kraft oktober 2019, ble det et økt fokus på den langsiktig økonomiske bærekraften med blant annet krav om mål i den økonomiske planleggingen. Nordre Land kommune har i tillegg til målene ovenfor, hatt noen økonomiske handlingsregler som er vedtatt i andre politiske dokumenter, men som først kom inn i økonomiplanen for 2025-2028. Det er viktig å beskrive disse handlingsreglene i plandokumentet, da de legger føringer for økonomiplanleggingen. Handlingsreglene er:

- Bruk av konsesjonskraftsinntekter i drift – en sunn budsjettpraksis der det langsiktig gjennomsnittlige nivået er det som brukes i drift. Overskytende avsettes til kraftfond.
- Selvkostprinsipp – et prinsipp om at Nordre Land kommune (innenfor områdene vann, avløp, renovasjon, feiling og septik) skal ha 100 % selvkost slik at den som mottar en tjeneste skal betale hva det totalt sett kostet å produsere den.
- Premieavvik - amortisering og avsetning til premieavviksfond – Nordre Land kommune har 1 års amortisering av premieavviket, og positivt premieavvik avsettes til premieavviksfond for å finansiere kommende åre utgiftsføring.

Bruk av konsesjonskraftsinntekter i drift

Nordre Land kommune ble, i forbindelse med Dokka-utbyggingen, tildelt en konsesjonskraftmengde på totalt 39,8 GWh. Konsesjonskraften kan benyttes til eget bruk eller selges. Nordre Land kommune har i alle år solgt sin konsesjonskraftmengde i markedet, enten til spotpris (løpende strømpris) eller ved at hele eller deler av kraftmengden er solgt til en avtalt fastpris for hele året.

Strømpriser varierer fra år til år. I år med høye strømpriser vil kommunen få høye inntekter fra salg av sin konsesjonskraft, mens inntektene er lavere i år med lave strømpriser. For å unngå å måtte forholde seg til sterkt varierende kraftpriser de siste årene vedtok kommunestyret i Nordre Land kommune (sak 118/21 i møte av 16.12.2021) at kraftinntekter utover en «referansepris» skal avsettes til et kraftfond. På denne måten budsjetterer ikke kommunen med samlede konsesjonskraftsinntekter det enkelte år, men forholder seg til en «referansepris» som legges inn i budsjettet. På denne måten vil kommunen også kunne opprettholde sine budsjetterte kraftinntekter i år med lave kraftpriser, på den måten at det da kan brukes av kraftfondet for å opprettholde den årlige budsjettinntekten.

For å opprettholde en sunn budsjetteringspraksis videreføres det derfor et gjennomsnittsnivå på kraftinntektene. De siste årene har «referanseprisen» på konsesjonskraft vært satt til 42,3 øre pr. KWh netto. Dette innebærer at dette inntektsnivået legges inn i driftsbudsjettet, og overskytende søkes avsatt til et kraftfond. I de årene hvor oppnådd kraftpris overgår denne satte referanseprisen, avsettes overskytende til kraftfond. Tilsvarende brukes av et oppbygd kraftfond i de årene hvor oppnådd kraftpris er lavere enn den satte referanseprisen.

Brutto budsjetteres det med en konsesjonskraftpris på 57,38 øre/KWh. Differansen på 57,38 øre og 42,3 øre er OED-pris (kommunens kjøpspris) på 14,7 øre, innmatingspris på 0,143 øre og energiledd på 0,24 øre.

Selvkostprinsipp

Prinsippet om selvkost innebærer at abonnentene skal betale for å få levert en vare eller tjeneste, og at gebyrene kommunen mottar fra abonnentene ikke overstiger den kostnaden det innebærer å produsere denne varen eller tjenesten.

Årlige gebyrer gjelder for det året de er vedtatt for. Dette betyr at dersom det blir nye tilknytninger i selvkostområdet, kan dette innebære at de årlige abonnementsgebyrene reduseres fra kommende år.

For sist avlagte årsregnskap (2025) ligger selvkostgebyrene på:

Selvkostgebyr	Selvkost-grad i %	Selvkostfond
Vann Dokka/Torpa	111,4 %	-1 387 267
Avløp Dokka/Torpa	106,4 %	-1 170 713
Slamtømming	99,5 %	22 856
Vann Synnfjell Øst	45,4 %	-16 151 940
Avløp Synnfjell Øst	66,0 %	-17 213 592
Feiing	111,6 %	406 861
Renovasjon	109,4 %	-1 545 195

*Negative tall betyr at kommunen har fremførbart underskudd på området/har midler til gode fra abonnentene.

Som det fremgår av tabellen ovenfor har alle større selvkostområder negative selvkostfond. Dette betyr at kommunen har forskuttert finansiering av disse selvkostområdene innenfor vann, avløp og renovasjon. Prinsippet for selvkostområdene er at abonnentene skal betale det som det koster å levere disse tjenestene. De siste to årene har vann og avløp Dokka/Torpa og renovasjon hatt dekningsgrader over 100 %. Dette betyr at de fremførbare underskuddene er redusert som følge av «overskudd» på selvkostområdet.

Kommunestyret vedtok i K-sak 57/16 i møtet av 6. september 2016 etablering av et nytt selvkostområde i Synnfjell Øst. Vedtakets punkt 2 er at Synnfjell Øst som selvkostområde skal drives med 100 % selvkost. Nordre Land kommune kjøpte vann- og avløps-infrastrukturen i Synnadalen i 2018. Siden 2019 har kommunen krevd inn vann- og avløpsgebyrer for Synnfjell Øst.

Det er pr nå ikke tilstrekkelig antall abonnenter til å selvkost-finansiere vann- og avløpsanleggene i Synnfjell Øst-område med dagens nivå på vann- og avløpsgebyrene. Dette innebærer at inntektene må økes enten i form av tilknytningsgebyrer som følge av nye tilknyttede eiendommer eller i form av økte årlige gebyrer fra eksisterende abonnementer dersom en skal oppnå prinsippet om 100 % selvkost.

De løpende selvkostgebyrene innenfor vann og avløp er todelte, ved at det er en fastavgift og en variabel avgift (knyttet til forbruk i m3). I tillegg kommer en «engangsinntekt» i form av tilknytningsavgift når eiendommen tilknyttes kommunens vann- og avløpsanlegg første gang.

Premieavvik - amortisering og avsetning til premieavviksfond

Nordre Land kommune har ett års amortisering av premieavviket. Dette betyr at hele premieavviket utgiftsføres året etter at det oppstår. De fleste andre kommunene i Norge deler utgiftsføringene (amortiserer) over 7 år. Dette medfører at samlet pensjonskostnad for Nordre Land kommune vil svinge mer, siden hele premieavviket utgiftsføres påfølgende år, men samtidig opparbeides det ingen «pensjonsbombe» i balansen. Ett års amortisering gir et mer korrekt uttrykk for årsregnskapet, da pensjonsutgifter ikke skyves ut i tid.

I tillegg har Nordre Land kommune innarbeidet en sunn økonomisk praksis, der positivt premieavvik avsettes til et premieavviksfond (disposisjonsfond) for finansiering av neste års tilsvarende utgiftsføring av forrige års positive premieavvik. Den store bruken og avsetningen til premieavviksfond, påvirker netto driftsresultat i stor grad. Siden dette kun er en ettårsforskyvning, holdes denne bruken og avsetningen utenfor ved beregning av måloppnåelse på målet knyttet til nettodriftsresultat.

3.2.5 Forutsetninger ved framskrivingen

Budsjettet for 2027 bygger på opprinnelig budsjett fra 2026, økt med antatt gjennomsnittlig lønnsvekst på 4,4 % og prisstigning på 3,2 % i 2026. Videre utover i økonomiplanperioden fremskrives forutgående års budsjett med en antatt veid lønns- og prisvekst (deflator) for det enkelte året utover i planperioden. I tillegg innarbeides enkelte konsekvensjusteringer, det vil si økonomiske endringer som følge av allerede fattede politiske vedtak og økonomiske endringer som følge av endringer som kommunen eller det enkelte tjenesteområdet ikke kan påvirke. Disse forholdene er nærmere beskrevet under det enkelte tjenesteområde i kap. 3.3.

Pensjonskostnaden i Statens Pensjonskasse (gjelder for lærere) for 2024 er 6,96 %. Denne satsen videreføres i planperioden. For øvrige kommunalt ansatte, som er del av pensjonsordningen i Kommunal Lands Pensjonskasse (KLP), er satsen beregnet til 17,43 % for hele økonomiplanperioden.

Et rent fremskrevet budsjett fra 2026 til 2027, med de nevnte forutsetninger for lønns- og prisvekst, og forutsatt videreføring av budsjettert driftsnivå, innebærer en videreføring av driften fra 2026 uendret i nær balanse. I løpet av budsjettprosessen har det fremkommet prioriterte konsekvensjusteringer for kr 13,1 mill. og prioriterte nye tiltak med kr 6,3 mill.

3.3 Rammer for tjenesteområdene 2027-2030 med budsjett 2027

Innenfor tjenesteområdenes budsjetter er det gitt rammer som gir rom for å gi lovpålagte tjenester innenfor et lovpålagt tjenestenivå til de innbyggere og tjenestemottakere som er kjent på tidspunktet for når budsjettet er lagt. Dette betyr at nye vedtak, nye tjenestemottakere og andre betydelige endringer i rammeforutsetningene også vil kunne endre behovet for budsjettrammer innenfor alle tjenesteområder.

For å kunne legge fram en økonomiplan for den neste fireårs-perioden og et budsjett for 2027 i balanse, har det vurdert flere tiltak for å kunne redusere driftsnivået til et nivå som kan gi rammer til tjenesteproduksjon. Omstillingsprosjektet i Tjenesteområde 24+ vil bety at endringer må gjøres både i tjenesteytingen og i forhold til forventningene hos tjenestemottakeren. Tjenestenivåer blir utfordret og de ansatte i organisasjonen må tilpasse seg nye rammer og nye måter å yte tjenester på, både i form av nye tjenestenivåer og digitale løsninger.

3.3.1 Overordnede forutsetninger for tjenesteområdenes rammer

Konsekvensjusteringer

Innenfor tjenesteområdenes budsjettrammer i planperioden er det lagt inn forutsetninger om dekning av enkelte kjente konsekvensjusteringer. I denne sammenheng er konsekvensjusteringer begrenset til

- Konsekvenser av Stortingsvedtak (som f.eks. makspris barnehage)
- Konsekvenser av kommunestyrevedtak (som f.eks. kommunal overtakelse av Landsbylegene / Dokka legekontor)
- Konsekvenser av økte behov gjennom fattede enkeltvedtak om tjenester (som f.eks. nye vedtak om individuell tilpasset opplæring (ITO))
- Konsekvenser av andre ytre forhold som kommunen ikke selv kan påvirke (som f.eks. økte kostnader med nytt anbud for vintervedlikehold)

Nye tiltak

Det er i fremlagte budsjett for 2027 og økonomiplan for 2028-2030 ikke funnet rom for å prioritere nye tiltak i særlig grad. Dette som følge av at hele den økonomiske rammen er prioritert til å videreføre i størst mulig grad de allerede etablerte tjenestetilbud som gis til innbyggerne. De nye tiltaket som er lagt inn i rammene er kr. 0,37 mill til styrking av kommunal fysio-/ergoterapiressurs, korrigering av lønnsmidler med kr. 1,033 mill, samfunnsutviklingstiltak for kr. 2,0 mill, økning av ramme til fellesrådet med kr. 0,12 mill, videreutvikling av tiltak mot utenforskap for yngre voksne kr. 0,336 mill og sikring av barnehagedekning for allerede søkte plasser med kr 2,3 mill.

3.3.2 Kommunebidraget

Det er summen av kommunebidraget som skal fordeles enhetene til å dekke framskrivninger av budsjettet med lønns- og prisveksten, konsekvensjusteringer og nye tiltak.

Hovedansvar	Tekst	B 2026	B 2027	B 2028	B 2029	B 2030
Skatt	Skatt på inntekt og formue	-210 943	-220 775	-229 606	-238 790	-248 342
Skatt	Naturressursskatt	-6 850	-6 850	-6 850	-6 850	-6 850
Skatt	Eiendomsskatt	-34 000	-34 421	-34 421	-34 421	-34 421
Rammetilsk.	Rammetilskudd	-349 933	-365 375	-383 089	-398 669	-414 528
Rammetilsk.	Statl. kompensasjonstilskudd	-2 400	-2 300	-2 200	-2 100	-2 000
Rammetilsk.	Integreringstilskudd	-15 807	-15 807	-15 807	-15 807	-15 807
Renter	Renter på lån	32 880	33 639	37 539	37 539	37 539
Renter	Renter på formidlingslån	-5 500	-5 700	-5 700	-5 700	-5 700
Renter	Renter - ansvarlig lån	-4 200	-4 434	-4 434	-4 434	-4 434
Renter	Renter - bankinnskudd	-7 000	-10 400	-8 400	-8 400	-8 400
Renter	Renter på fond/alternative plasseringer	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
Avdrag	Avdrag på lån	38 398	41 000	43 400	43 400	43 400
Fond	Avsetning til disposisjonsfond	12 378	13 569	15 000	15 138	15 138
Fond	Avsetning til kraftfond	0	0	0	0	0
Overf. Inv.regn.	Overføring til inv.regnsk.	2 300	2 300	2 500	2 500	2 500
	Sum kommunebidrag	**-553 677**	**-578 554**	**-595 068**	**-619 594**	**-644 905**

For Nordre Land kommune er det beregnet skatteinntekter fra formues- og inntektsskatt samt naturressursskatten for 2027 på kr 219,643 mill. Beregnede skatteinntekter videre i planperioden er beregnet ut fra en årlig vekst i Nordre Land kommunes formues- og inntektsskatt på 3,5 %.

Nordre Land kommunes rammetilskudd for 2027 er fremkommet ved bruk av KS-prognosemodell. Samlet rammetilskudd for 2027 blir da beregnet til kr 366,507 mill. Til sammenligning ble rammetilskuddet for 2026 opprinnelig budsjettert med kr 349,933 mill.

Utgiftsutjevningen og innbyggertilskuddet for 2027 er basert på folketallet pr 1.7.2026 (6.520), mens inntektsutjevning blir utbetalt basert på folketallet pr 1.1.2027. I budsjettet er det antatt 6.526 innbygger 01.01.2027. Det er en viss usikkerhet knyttet til størrelsen på det endelige rammetilskuddet siden folketall 1.1 2027 ikke er kjent på budsjetteringstidspunktet. Sammenlignet med 2026 vil summen av budsjetterte skatter og rammetilskudd øke fra kr 567,726 mill. i opprinnelig budsjett 2026 til kr. 593,0 mill. i 2027.

Rammetilskuddet videre utover i planperioden fra 2028 og utover, er beregnet med utgangspunkt i det beregnede tilskuddet i KS-prognosemodell basert på statsbudsjettet for 2027 med en framskrivning med forutsetninger om en årlig inntektsvekst på 4 %. Elementene i rammetilskuddet er beregnet etter samme folketall som tilskuddet for 2027.

Budsjetterte eiendomsskatteinntekter er i 2027-budsjettet satt til kr 34,4 mill. Ca. kr 23 mill. er knyttet til skatteobjekter som bolig- og fritidseiendommer, tomter og næringseiendommer. Eiendomsskatt på vannkraftverk/kraftnettet er anslått til kr 11,4 mill. Budsjettforslaget viderefører den alminnelige eiendomsskattesatsen på 7 promille i planperioden. Denne benyttes på vannkraftverk/kraftnett og næringseiendommer (inkludert tidligere verk og bruk). For bolig- og fritidseiendommer samt ubebygde tomter videreføres eiendomsskattepromillen fra 2026 med 2,4 promille. Satsene for eiendomsskatt er uendret i planperioden.

Rentekompensasjonstilskuddet er et tilskudd knyttet til utbyggingen av skoler (barneskoleutbyggingen i forbindelse med reform 97), omsorgsboliger, sykehjem og senest rentekompensasjon ved utbedring av kirkebygg. Kompensasjonstilskuddet er anslått til kr 2,3 mill. i 2027. Dette er en nedtrapping fra nivået i budsjettet for 2026. Beregningene utover i

planperioden er gjort med en trinnvis reduksjon i økonomiplanperioden. Rentekompensasjonstilskuddsordningen for skolebygg ble utfaset 31.12.2016, og nye prosjekter blir derfor ikke omfattet av tilskuddsordningen.

Fra og med budsjett 2019 ble frie inntekter knyttet til flyktninger og asylsøkere budsjettert i kommunebidraget. De frie inntektene er integreringstilskudd og ekstratilskudd knyttet til enslige mindreårige asylsøkere. Generelle tilskudd knyttet til flyktninger er budsjettert med kr 15,807 mill. i 2027. Integreringstilskuddet er budsjettert etter Nordre Land kommunes andel av Land flyktningetjenestes budsjetterte kostnader ved mottak flyktninger, hvorav Nordre Lands andel er 31 flyktninger for 2026. Merinntekter knyttet til integreringstilskudd, utover andel i Land flyktningetjeneste vil dekke merutgifter kostnader ved bosetting av flyktninger innenfor andre kommunale tjenester herunder økonomisk sosialhjelp flyktninger (NAV), barnehage og skole. Ubenyttet integreringstilskudd avsettes til flyktningefond, for bruk i resten av integreringsperioden.

Ved beregning av renter og avdrag på innlån for 2027 er det tatt utgangspunkt i betalte avdrag i 2025, samt beregnet økning som følge av låneopptak for 2026. Renten for 2027 er beregnet med bakgrunn i faktisk lånemasse. Det forutsettes låneopptak til investeringer mot slutten av året, og det er derfor ikke tatt høyde for renter og avdrag knyttet til låneopptaket i 2027 før i 2028-budsjettet.

Etter noen år med særdeles lavt rentenivå er rentenivået steget og ligger i dag nærmere et "normalrentenivå". Rentenivået på flytende rente ligger på gjennomsnittlig flytende rente 5,4 % for ordinære lån med flytende rente og 4,69 % for lån i Husbanken. Fastrentelån er beregnet med reelt rentenivå.

Renteinntekter knyttet til formidlingslån er budsjetter med bakgrunn i regnskapsførte inntekter på området for 2026. Høyere rente medfører at det er lagt inn en forventing om en økning i inntektene fra 2027 og utover i planperioden.

Budsjetterte renteinntekter på ansvarlig lån i Vokks AS er budsjettert med 7,0 % rente av ansvarlig lån på kr 60 mill. Budsjetterte inntekter på kr 4,2 mill. ligger inne for hele økonomiplanperioden 2027-2030.

Renter på fond/alternative plasseringer er budsjettert videreført med kr. 3,0 mill. Disse finansinntektene er vanskelig å budsjettere, da avkastningen i hovedsak er avhengig av utviklingen i aksjemarkedet.

For andre renteinntekter er budsjettert avkastning økt med økende rentenivå. Høye premieinnbetalinger på pensjon og låneopptak sent på året påvirker størrelsen på innestående i rentebærende bankinnskudd. Generelt gir høyere rente og høyere saldo på bankkontoen høyere renteinntekter. Budsjettet for 2027 er beregnet som følge av erfaringstall fra sist avlagte regnskap.

Økonomiske handlingsmål omfatter kommunebidragets linjer for avsetning til fond og overføring til investeringsbudsjett. Avsetning til disposisjonsfond i økonomiplanperioden er beregnet utfra de forutsetninger om at økonomiske mål skal nås innen utgangen av 2028, slik kommunestyret vedtok i forbindelse med budsjettvedtaket for 2025. Budsjettert avsetning til disposisjonsfond utgjør, sammen med overføring til investeringsbudsjettet, de to parametere som inngår i beregningen av netto driftsresultat. Det økonomiske målet for netto

driftsresultat (eksklusiv avsetning og bruk av premieavviksfondet) er i de siste års vedtatte økonomiplandokumenter vedtatt til 1,75 % av brutto driftsinntekter. Beregning av de økonomiske mål, som oppgis i tabellen for kommunebidraget ovenfor, gir måloppnåelse i planperioden når det gjelder netto driftsresultat. For målet om størrelsen for generelt disposisjonsfond vil målet nås ved utgangen av 2028. Dette er nøyere omtalt i kap. 3.2.3.

Når det gjelder konsesjonskraftsalg er det viktig å sikre kommunen en forutsigbarhet, gjennom å forholde seg til en mer langsiktig referansepris i planperioden. For å opprettholde en sunn budsjetteringspraksis, videreføres det derfor et gjennomsnittsnivå på kraftinntektene, i denne sammenheng foreslått til netto 42,3 øre pr. KWh netto. Dette innebærer at dette inntektsnivået legges inn i driftsbudsjettet, og overskytende søkes avsatt til et kraftfond. I de årene hvor oppnådd kraftpris overgår denne satte referanseprisen, avsettes overskytende til kraftfond. Tilsvarende brukes av et oppbygd kraftfond i de årene hvor oppnådd kraftpris er lavere enn den satte referanseprisen. Ved å ikke avsette merinntekter utover referansepris, vil merinntekter ett år kunne gi budsjettutfordringer i kommende budsjettår dersom kraftprisen endres i negativ retning. I denne planperioden budsjetteres med en konstant oppnådd konsesjonskraftpris tilsvarende referanseprisen, og derfor budsjetteres det ikke med en avsetning til kraftfond i kommunebidraget.

3.3.3 Politisk styring

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**5 122 000**			
Framskrevet ramme	**5 385 000**	**5 605 000**	**5 385 000**	**5 605 000**
Konsekvensjusteringer	220 000	-220 000	220 000	-220 000
KORRIGERT RAMME	**5 605 000**	**5 385 000**	**5 605 000**	**5 385 000**

Politisk styring omfatter politiske råd, utvalg og arbeid med valggjennomføring.

Konsekvensjusteringer:
Det arrangeres valg hvert andre år, og rammene for politisk styring blir endret i forhold til dette. Utgifter til valggjennomføring beregnes til om lag kr 220 000,-. I 2027 skal det gjennomføres Kommune- og fylkestingsvalg, og rammen økes derfor. Det er videre lagt inn midler til valget i 2029 (Stortingsvalg).

Salderingstiltak:
Det er ikke lagt inn krav om salderingstiltak innenfor politisk styring, men det er lagt en utfordring til effektivisering/reduksjoner, da rammene nominelt er opprettholdt på sammen nivå som i 2026 i hele planperioden.

3.3.4 Tilleggsbevilgninger

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**260 000**			
Framskrevet ramme	**260 000**	**250 000**	**250 000**	**250 000**
Saldering	**-10 000**			
KORRIGERT RAMME	**250 000**	**250 000**	**250 000**	**250 000**

Tilleggsbevilgninger inneholder midler til ordførerens disposisjon, kr 20 000,- i dekning av utgifter til den årlige eldredagen arrangert i regi av eldrerådet og kr 40 000,- til tilskudd Mental Helse. Rammene er i planperioden opprettholdt på et nominelt nivå.

Saldering:
De siste års framskrivinger viser at det er rom for en marginal saldering innenfor tilleggsbevilgninger, og denne påvirker ikke tilskudd til de som har en fast ramme innenfor denne potten.

3.3.5 Sentral lønnspott

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**15 241 000**			
Fremskrevet ramme	**15 912 000**	**16 564 000**	**17 243 000**	**17 950 000**
KORRIGERT RAMME	**15 912 000**	**16 564 000**	**17 243 000**	**17 950 000**

Dette området inneholder sentral avsetning til lønnsoppgjøret for kommende år. Konsekvensen av å ikke budsjettere med tilstrekkelig til sentral lønnspott er en økning i risikoen for at virksomhetene ikke kan få 100 % budsjettdekning for merutgifter som følge av lønnsoppgjøret, dersom lønnsoppgjøret resulterer i mer enn et estimert oppgjør på 4,1 % for 2027.

3.3.6 Organisasjonsutvikling inkl. fellesutgifter

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**46 947 000**			
Framskrevet ramme	**49 450 000**	**53 594 000**	**55 738 000**	**57 968 000**
Konsekvensjusteringer	0			
Nye tiltak	2 533 000			
Salderingstiltak	-500 000			
KORRIGERT RAMME	**51 483 000**	**53 594 000**	**55 738 000**	**57 968 000**

Organisasjonsutvikling omfatter den administrative ledelsen samt utviklingsavdelingen, stabsavdelingene HR og service og Økonomi og IKT.

Konsekvensjusteringer:
Det ligger ikke inne prioriterte konsekvensjusteringer innenfor Organisasjonsutvikling.

Nye tiltak:
Over flere år er 50 % av informasjonsrådgivers lønn dekket av næringsfond, da informasjonsrådgiverressursen tidligere hadde en delt stilling. Fra budsjettåret 2027 foreslås å fjerne denne næringsfondsfinansieringen av informasjonsrådgiverstillingen, slik at stillingen fullt ut lønnes over driftsbudsjettet og næringsfondet i større grad er disponibelt for utvikling av næringslivet.

Videre prioriteres inn en ramme til samfunnsutviklingstiltak, som i utgangspunktet disponeres av kommunedirektøren. Denne rammen disponeres innenfor samfunnsutviklingsområdet, blant annet innenfor tiltak rettet mot bolyst og stedsutvikling.

Saldering:
Det ligger salderingstiltak innenfor Organisasjonsutvikling som følge av forventede vakanser, herunder også lavere antall lærlinger enn opprinnelig planlagt.

3.3.7 Næring

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**-20 692 000**			
Framskrevet ramme	**-20 692 000**	**-24 871 000**	**-24 871 000**	**-24 692 000**
Tilbakeføring	20 692 000	16 871 000	16 871 000	16 871 000
Salg av konsesjonskraft	-16 871 000	-16 871 000	-16 871 000	-16 871 000
Utbytte fra VOKKS	-8 000 000			
KORRIGERT RAMME	**-24 871 000**	**-24 871 000**	**-24 871 000**	**-24 871 000**

Konsesjonskraften er for 2027 budsjettert med en brutto referansepris på 57,38 øre pr. kWh for hele konsesjonskraftmengden på 39,8 GWh.

Med en antatt kjøpspris og innmatingskostnader på 15,08 øre/kWh, blir det da et budsjett på kr 16,871 mill.

Det foreslås å videreføre praksisen med en referansepris på 42,3 øre/kWh netto for budsjettårene 2027 og utover i økonomiplanperioden. Eventuell oppnådd salgspris utover referanseprisen, som følge av eventuelt salg til fastpris foreslås avsatt til et kraftfond, se kap. 3.3.2 om Kommunebidraget.

Forventet utbytte fra Vokks er i økonomiplanperioden er lagt med kr 8,0 mill.

3.3.8 Kirkelig fellesråd

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026 Andre kirkelige formål	**6 368 000**			
Herav overført kirkelig fellesråd 2026	**6 269 000**			
Framskrevet ramme	**6 648 000**	**6 900 000**	**7 250 000**	**6 900 000**
Herav fremskrevet kirkelig fellesråd	**6 545 000**			
Konsekvensjusteringer	**120 000**			
Nye tiltak	**-40 000**	**350 000**	**-350 000**	
Salderingstiltak	**-100 000**			
KORRIGERT RAMME	**6 628 000**	**7 250 000**	**6 900 000**	**6 900 000**
HERAV OVERFØRING TIL KIRKELIG FELLESRÅD 2027	**6 525 000**			

Kommunen har finansieringsansvaret for kirkelig fellesråd jfr. «Lov om tros- og livssynssamfunn» § 14.

Konsekvensjusteringer:
Det er lagt inn økt ramme grunnet økte forsikringspremier og som følge av økte strømpriser.

Nye tiltak:
Av nye tiltak ble det i 2026 lagt inn midler for tilknytning til kirkens egen leverandør av IKT-tjenester, slik at alle fellesråd og kirkelig ansatte har felles verktøy for alle medarbeider og likt servicenivå til alle. Dette skal medføre en forenkling, koordinering og standardisering av programvare og skal gi lavere kostnader til anskaffelse og forvaltning og redusert opplæringsbehov. Implementeringen skal ferdigstilles i 2026, og kr. 40 000,- av det som ble tilført i 2026 var oppstartskostnader som tas ut i 2027.

Videre er det lagt inn midler til maling av Åmot kirke i 2028. Dette vil bli gjennomført i etterkant av annet planlagt vedlikeholdsarbeid på kirkebygget.

Saldering:
Som salderingstiltak har kirkelig fellesråd foreslått et nedtak av bruk av sommervikarer.

3.3.9 Tjenesteutvikling 0-24

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**164 433 000**			
Framskrevet ramme	**171 439 000**	**177 254 000**	**180 080 000**	**187 283 000**
Konsekvensjusteringer	1 470 000			
Nye tiltak	2 786 000			
Organisatorisk flytting av tjenester	-1 059 000			
Demografiendringer		-4 000 000		
Salderingstiltak	-4 223 000			
KORRIGERT RAMME	**170 273 000**	**173 154 000**	**180 080 000**	**187 283 000**

Tjenesteutvikling 0-24 omfatter tjenesteområdene helsesykepleiertjenesten, barnehage, grunnskole, PPT, familieteam, kommunepsykolog og NAV. Vertskommunesamarbeid for barnevernstjenesten, flyktningetjenesten, voksenopplæring, krisesenter og NOK er budsjettmessig strukturert for seg selv, men ansvaret for tjenesteoppfølgingen i Nordre Land kommune er underlagt tjenesteutvikling 0-24.

Nytt for 2027 er at voksenopplæring, NOK og krisesenter nå flyttes inn i den budsjettmessige strukturen for vertskommunesamarbeid, med betegnelsen i dokumentet som «organisatorisk flytting av tjenester».

Tjenesteutvikling 0-24 har forsøkt å prioritere å beholde nåværende tiltak og har hatt mindre fokus på etablering av nye tiltak. Det ble i 2026 lagt inn betydelige reduksjoner i stillingsressurser i barnehage og skole for å komme i balanse, helårsvirkning av disse tiltakene er hensyntatt i budsjett for 2027.

Det ble i tillegg for 2026 lagt inn konsekvensjusteringer som bidrar til å korrigere for uspesifiserte salderingstiltak og noe underbudsjettering av Individuell Tilpasset Opplæring (ITO) i skole. Utvikling siden rammene for 2026 ble lagt, har vært fortsatt økning i behov for skole, noe som forsøkes løst innenfor rammene uten kompensasjon.

Økt bemanningsnorm i barnehage er redusert og behov for ressurser i skole rundt barn med ekstra behov er ikke hensyntatt i budsjett for 2027. Det foreligger en risiko for merforbruk for sistnevnte da behovene ikke blir borte, selv om budsjettrammene ikke gir rom for ressursene som er nødvendig.

Konsekvensjusteringer:

- Reduksjon: Økt handlingsrom innkjøp av inventar og utstyr og IKT utstyr til ansatte i barnehage
- Reduksjon: Skoleskyss
- Reduksjon: Organisatorisk flytting av tjenester (IKS)
- Økning: Spesialpedagogiske tiltak barnehager
- Økning: Bortfall av tilskuddsmidler til svømmeopplæring i barnehage
- Økning: Elever fra NLK som får opplæring i andre kommuner
- Økning: Lønnsmidler kommunepsykolog

I tillegg til konsekvensjusteringene er det for Tjenesteområde 0-24 lagt inn en demografiendring på – 4 000 000,- i 2028 som følge av nedgang i antall barn i grunnskolealder, jfr. KS demografimodell side 10.

Nye tiltak

- Vekstverket: Arbeidsrettet oppfølging for ungdom under 30 år (NAV, Sølve, ASVO)
- Anskaffelse og implementering av Visma Flyt i NAV
- Økning i lønnsmidler barnehage for å tilby barnehageplass til barn på venteliste før nytt hovedopptak

Salderinger og omstillingstiltak
Salderingstiltakene for budsjett 2027 omhandler årsvirkning av salderingstiltak vedtatt i budsjett for 2026 samt etter tertialrapportering i 2026. Salderingstiltakene omhandler reduksjon av stillingsressurser i barnehage og skole.

Salderingstiltak:

- Helårsvirkning i 2027 av salderinger fra august 2026 i skole
- Helårsvirkning redusert bemanningsnorm barnehage fra 2026

I skole er stillingsressurser saldert fra høsten 2026. Det er i størst mulig grad søkt at reduksjoner skal gjøres uten at det går ut over voksentilstedeværelse i klasserommet. Det ligger en risiko i å ta ned bemanning for tidlig før et godt læringsmiljø er etablert. Forsvarlighetsvurdering må gjøres fortløpende.

3.3.10 Interkommunale samarbeider

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**40 367 000**			
Framskrevet ramme	**42 143 000**	**47 331 000**	**48 846 000**	**50 409 000**
Konsekvensjusteringer	2 661 000			
Organisatorisk flytting fra 0-24	1 059 000			
KORRIGERT RAMME	**45 863 000**	**47 331 000**	**48 846 000**	**50 409 000**

Interkommunale samarbeider innenfor Gjøvik og Land barnevernstjeneste, Land flyktningetjeneste, Land voksenopplæring, Gjøvikregionen miljørettet helsevern, FACT, NOK Gjøvik, Krisesenteret og Gjøvik interkommunale legevakt er budsjettmessig flyttet ut fra tjenesteområdenes rammer og skilt ut som eget område. Dette gir tjenesteområdene større grad av styringsmulighet innenfor de rammene som er tildelt.

Konsekvensjusteringer:
Rammen til Gjøvik og Land barnevernstjeneste viser en økning i budsjettert kjøp av eksterne tiltak og administrative ressurser, slik at budsjettet for barnevernstiltak økes med totalt kr. 2 400 000,-. I tillegg er rammen til Krisesenteret økt med kr. 121 000,- og Gjøvik interkommunale legevakt med kr 140.000,- som følge av mottatte budsjettforslag.

Det er foretatt en organisatorisk flytting av de interkommunale tjenestene NOK Gjøvik, Krisesenteret og Land Voksenopplæring. Alle er flyttet fra Tjenesteområde 0-24.

Rammer til det enkelte interkommunale samarbeidet er:

- Gjøvik og Land barnevernstjeneste inkl barnevernsvakt og tilsynsførerordningen kr. 31 112 000,-
- Land flyktningetjeneste kr. 8 988 000,-
- FACT kr. 807.000,-
- Gjøvik interkommunale legevakt IKS kr. 3 335 000,-

- Gjøvikregionen miljørettet helsevern IKS kr. 440 000,-
- NOK Gjøvik kr. 54 000,-
- Krisesenteret kr. 1 126 000,-

3.3.11 Tjenesteutvikling 24+

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**239 009 000**			
Framskrevet ramme	**250 709 000**	**256 381 000**	**262 164 000**	**272 651 000**
Konsekvensjusteringer	303 000			
Nye tiltak	370 000			
Korrigering for tidligere underskudd i styrbar drift	7 900 000			
Salderingstiltak	-13 000 000	-4 300 000		
KORRIGERT RAMME	**246 283 000**	**252 081 000**	**262 164 000**	**272 651 000**

Tjenesteutvikling 24+ består av virksomhetsområdene Mestring og hjemmetjenester, Institusjon og bolig, Tildeling og koordinering samt Landsbylegene Dokka og Torpa legekontor.

Institusjon og bolig består av langtidsavdelinger i sykehjem, barne- og avlastningsbolig kjøkken og vaskeri samt omsorgsboligene i miljøarbeidertjenesten. Mestring og hjemmetjenester består av fysioterapi – og ergoterapitjenester, kommunalt hjelpemiddellager, ambulerende vaktmester, hjelpemiddelteknikker, frisklivsveileder og frisklivssentral, flere ulike dag- og aktivitetstilbud, ambulerende team 24+, hjemmetjenesten med hjemmesykepleie og hjemmehjelp, og psykisk helse- og rustjenesten, rehabiliteringsavdelingen, samt Korsvold (KOS) og Landmo omsorgsleiligheter Soltun (LOS).

Tjenesteutvikling 24+ har en uforutsigbar drift i en stor andel av tjenestene. Tjenester som utføres er i all hovedsak lovpålagte og driften reguleres av en rekke lover og forskrifter som blant annet regulerer kommunens krav i Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 3 og 4, tjenestemottakeres rettigheter i Pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 og helsepersonellets plikter i Helsepersonellovens § 4, 16 og 21. Videre stilles det krav til kommunene i Forskrift om ledelse- og kvalitet i helse- og omsorgstjenesten, Fastlegeforskriftens kapittel 2, Forskrift om kompetansekrav for leger i helse- og omsorgstjenesten samt Spesialistforskriftens kapittel 2 og 3.

I forbindelse med gjennomgangen av tjenestene 24+ er det avdekket behov for bedre og forenklet styringsdata i sanntid for å se om man er på rett vei i dagens systemer. Det finnes imidlertid løsninger som kan tas i bruk, det vil imidlertid ha en kostnad det ikke er tatt høyde for i budsjettet.

Konsekvensjusteringer:
Det er lagt inn konsekvensjusteringer i 2027 der det er tatt høyde for merforbruket som Tjenesteutvikling 24+ har med seg fra 2025, kr 7,9 mill.

I kommunestyresak 38/26 ble det besluttet å øke to driftshjemler med totalt 50 % stilling. Økningen er innarbeidet i budsjett 2027, kr 303 000.

Nye tiltak:
I kommunestyresak 38/26 ble det vedtatt å se på økning av kommunale ressurser til fysio/ergoterapiavdelingen. I budsjett for 2027 er avdelingen styrket med kr 370 000.

Salderinger og omstillinger
Salderinger for 2027 er basert på gjennomgangen vår og sommer 2026 der man forventer en innsparing på kr 13 mill ved å gjennomgå bemanningsplaner, utarbeide døgnrytmeplaner og redusere årsverk i turnus. Det blir også gjennomført en endring i plasser på Landmo omsorgsleiligheter Soltun (LOS) og Korsvold omsorgssenter (KOS) som opprettholder totalt samme antall plasser som i dag, på to ulike nivå i helhetlig innsatstrapp. Det blir redusert med to plasser på Avdeling 1 og tre plasser på Avdeling 3 på Landmo som følge av at kommunen fremdeles ligger høyt på antall institusjonsplasser. I tillegg til innsparing på 13 mill vil 24+ ha med seg en «høyere fart»/merforbruk fra 2026 inn i 2027 som utgjør om lag 7 mill som kommer i tillegg.

Som en følge av den gjennomførte utredningen om omstilling i tjenesteområde 24+, som viser et omstillingspotensiale på mellom kr. 10,5 mill og kr. 22,7 mill, vil det være naturlig å vurdere ytterligere tiltak innenfor tjenesteområdet i forbindelse med budsjett 2028 og økonomiplanen videre. Foreløpig er dette tallfestet til et ytterligere uttrekk på kr. 4,3 mill for budsjettåret 2028.

Tilgangen på helsepersonell og personer som søker seg til helse- og omsorg er færre i dag sammenlignet med før pandemien. Det gjør hverdagen for avdelingsledere krevende i å få dekket opp vakante vakter samt ledige vakter som følge av fravær. Det er nødvendig å se på handlings- og mulighetsrommet for turnus og turnusarbeid sett i lys av arbeid sentralt der KS og partene har inngått ulike avtaler og veiledere. Godt samarbeid med hovedtillitsvalgte for å drøfte saker, finne gode løsninger for å gjøre hverdagen for medarbeidere mest mulig forutsigbar og sikre at kommunen kan levere nødvendige tjenester på kort og lang sikt er viktig i denne sammenhengen.

Utviklingen de siste årene viser at kommunen har redusert antall sykehjemsplasser og sykehjemsdekning, samtidig som en større del av omsorgstjenestene ytes i innbyggernes hjem, som også inkluderer omsorgsboliger (LOS og KOS). Dette er i tråd med nasjonale føringer og kommunens mål om at flere skal kunne bo hjemme lengre. Samtidig viser utviklingen at tjenestene blir stadig mer komplekse og ressurskrevende. Skal kommunen lykkes med framtidens helse- og omsorgstjenester, må omstillingsarbeidet videreføres gjennom prioritering, tjenesteutvikling, effektiv ressursutnyttelse og tiltak som styrker innbyggernes mulighet til å mestre egen hverdag selvstendig for å utsette behovet for helse- og omsorgstjenester.

3.3.12 Samfunnsutvikling

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**72 238 000**			
Framskrevet ramme	**75 254 000**	**80 175 000**	**83 428 000**	**86 869 000**
Konsekvensjusteringer	1 263 000	-56 000		
Nye tiltak	500 000			
Salderingstiltak				
KORRIGERT RAMME	**77 017 000**	**80 219 000**	**83 528 000**	**86 869 000**

Samfunnsutvikling omfatter teknisk drift, eiendom, plan og næring, brann- og redningstjenesten og kultur. Virksomheten har et stort spenn i sine oppgaver, med blant annet forvaltning av lovverk, planarbeid, næringsutvikling, forvaltning av eiendom, tjenester innen kultur, eiendomsforvaltning og teknisk drift av veg, vann og avløp i hele kommunen.

Konsekvensjusteringer:

- Delvis kompensert for bortfall av leieinntekter, f.eks Gamlevegen 5-7, Dokkahallen (nedlegging Dokka vdg)
- Kompensert for økte utgifter til veterinærvakt, 394.000
- Kompensert for økte kostnader til avfallshåndtering i kommunale bygg

Nye tiltak:
Det er lagt inn kr 500.000,- til stillingen som kommunalsjef Samfunnsutvikling. Denne stillingen er ikke en del av kommunens selvkostregnskap og skal finansieres over drift.

Salderinger:
Det er ikke lagt opp til salderinger

Tilpasninger av drift må også forventes etter at struktursaker innenfor andre områder landes.

3.3.13 Selvkost

	2027	2028	2029	2030
Ramme 2026	**-15 605 000**			
Fremskrevet ramme	**-15 889 000**	**-15 889 000**	**-15 889 000**	**-15 889 000**
Indir. og kalkulatoriske kostn.	**15 889 000**	**15 889 000**	**15 889 000**	**15 889 000**
Budsjett selvkostområdet	**0**	**0**	**0**	**0**

Nordre Land kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Prinsippet om selvkost innebærer at de ekstra kostnadene kommunen pådrar seg ved å tilby spesifikke tjenester skal dekkes av de gebyrene som bruker eller innbygger betaler for disse tjenestene. Kommunen har ikke lov å tjene penger på disse gebyrfinansierte tjenestene. Eventuelle overskudd ett år skal finansiere underskudd eller lavere gebyrer i løpet av de neste fem årene.

På grunn av utgiftsveksten de siste årene har mange av de gebyrfinansierte tjenestene fremførbare underskudd ved inngangen til økonomiplanperioden 2027-2030.

Det er for selvkost budsjettert med en forutsetning om at selvkostområdene vann og avløp i begge selvkostområdene skal balansere.

3.3.14 Rammetildeling budsjett 2027

		Rammer 2027
11	Politisk styring	5 605 000
118	Tilleggsbevilgninger	250 000
119	Lønnspott	15 912 000
12	Organisasjonsutvikling	51 483 000
17	Næring	-24 871 000
18	Kirkelige formål	103 000
18	Overført kirkelig fellesråd	6 525 000
19	Pensjonsforhold	0
22:33	Tjenesteutvikling 0-24	170 273 000
36	Tjenesteutvikling 24+	246 283 000
44	Samfunnsutvikling	77 017 000
45	Selvkostområder	-15 889 000
77	Interkommunale samarb	45 863 000
	Sum	**578 554 000**

3.4 Investeringsprogram 2027-2030

I tillegg til driftsdelen må også økonomiplanen inneholde en plan for kommunens kapitalanskaffelser i fireårsperioden. Investeringsprogrammet skal inneholde alle inntekter som ikke er løpende, samt utgifter knyttet til anskaffelse av eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk og som er av vesentlig verdi, eller påkostning på eksisterende varige driftsmidler som er av varig og vesentlig verdi. Eiendelen (den enkelte bestanddel) må ha en økonomisk levetid på minst tre år og ha en anskaffelsesverdi på minst kr 100 000,-.

Kommuner kan ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk. Noen investeringsprosjekter kan ikke lånefinansieres, for eksempel egenkapitalinnskuddet i KLP og andre kjøp av aksjer og andeler. Kommunen må derfor ha frie inntekter til å finansiere deler av investeringene.

Momskompensasjonen i investering skal gå til å finansiere kompensasjonsberettigede utgifter. Dette betyr at kommunen kun kan låne netto investert beløp.

***Premisser for investeringsnivå*:**

Nordre Land kommune har en lang liste over investeringsprosjekter det er et ønske om å få gjennomført. Dette gjelder både prosjekter det allerede er gitt bevilgning til, i tillegg til

prosjekter som er på tur og skal vedtas gjennom framtidige budsjetter. Kapasiteten til å få satt i gang disse prosjektene avhenger i hovedsak av 3 faktorer:

- Kommunens økonomi
    - hvor mye lån er det forsvarlig at kommunen har og belastningen dette får på driftsbudsjett i form av renter og avdrag. Driftsbudsjettet for planperioden er lagt opp etter en forutsetning om et årlig låneopptak til investeringer (eksklusiv selvkost og formidlingslån) i størrelsesorden det som betales i årlige avdrag, altså ca. kr. 40 mill.
- Kommunens kapasitet på gjennomføring av prosjekter
    - det er begrenset mannskapsressurser til å gjennomføre investeringsprosjekter, og da spesielt prosjekter av en viss størrelse. Det kan politisk vedtas å øke kommunens kapasitet til å gjennomføre prosjekter og planer. En slik prioritering må finansieres gjennom om omprioritering innenfor den totale driftsrammen. I 2027 og 2028 vil det bli et stort fokus på prosjekter i forbindelse med flomsikringstiltak i Dokka, herunder erstatninger, grunnerverv og merfunksjoner. Prosjektlederkapasiteten er styrket i forhold til dette tiltaket.
- Kommunens plankapasitet
    - mange av tiltakene krever reguleringsplan i forkant av gjennomføring. Det er vanskelig å angi hvor mange reguleringsplaner som det er mulig å gjennomføre pr. år da dette avhenger av planens omfang og kompleksitet. Det vil også avhenge av hvor mange private reguleringsplaner og andre oppgaver knyttet til planavdelingen som pågår samtidig. Det blir løpende vurdert muligheten for å leie konsulenttjenester for å lage reguleringsplaner.

Investeringsbudsjett med tilhørende lånopptak har en vesentlig innvirkning på renter og avdrag på lån og dermed også på driftsbudsjett. Helhetlig vurdering håndteres best i budsjett- og økonomiplanarbeidet. Investeringer vil også kunne ha en innvirkning på driftsbudsjettet ved at det gjøres tiltak som kan ha innsparingspotensialer på driftsbudsjettet, herunder blant annet energiøkonomiserende tiltak.

I tillegg til de investeringsprosjektene som er prioritert inn i investeringsprogrammet i kap. 3.4.1, er det flere investeringstiltak som vil kunne bli aktuelle i økonomiplanperioden. Eksempler på dette er klargjøring av tilgjengelig nærings- og boligareal i Dokka-området, barne- og avlastningsbolig samt eventuelt behov for kommunale omsorgsboliger.

3.4.1 Investeringsprogram 2027-2030

Investeringsplan utenfor VA (i 1000 kr)	2027	2028	2029	2030
Egenkapitalinnskudd KLP	2 300	2 300	2 300	2 300
IKT-prosjekter	3 950	500	500	500
Infrastruktur til Aidn	4 450			
Startlån - husbanklån	30 000	30 000	30 000	30 000
Opprustings- og rehabiliteringsplan for eiendom	3 200	3 200	3 200	3 200
Utstyr 24+	750	750	750	750
Digitaliseringsprosjektet	250	250	250	250
Utskifting av kjøretøy/varige driftsmidler ved Samfu	800	800	800	800
Sikring og ENØK-tiltak, kirker og eiendom	1 100	1 100	1 100	1 100
Opprustingsplan kommunale veger, ramme for delpr	3 500	3 500	3 500	3 500
Biler hjemmetjenesten	1 500	1 500	1 500	1 500
Etablering av velferdsteknologi-tiltak	1 500	1 500	1 500	1 500
Lokaler for brannstasjon og teknisk drift	15 000	60 000		
ENØK-tiltak	6 300	6 300	6 300	6 300
Rehabilitering tak DBUS avd u-skolen	1 400	8 000		
Gressklipper Østsinni kirkegård	140			
Fortau Torstumoen sør	5 300			
Ny minibuss til dagtilbud/vedsenteret	900			
Kjøretøy brannvesen	2 000			
Uteareal Landmo og Snertinn (tiltak langs vegger)	600			
Navnet minnelund - Østsinni kirke	1 500			
Storgata - nytt dekke	2 500			
Tonlia Vogn/sove-oppbevaring barnehager (isolerte, varme rom		500		
Flomsikring Dokka, egenandel NVE prosjekt		30 000		
Flomsikringstiltak Tonlia, Braskerud		8 000		
Rehabilitering kirkebygg		6 300		
Ladestasjon for elektriske tjenestebiler		1 000		
Sentrumsutvikling		2 000	2 000	2 000
Sum ordinære investeringstiltak	**88 940**	**167 500**	**53 700**	**53 700**
Investeringsplan VA Dokka (i 1000 kr) (eks.mva)	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Fornyelse av VA-nettet (1% årlig)	7 800	4 800	4 800	4 800
Nye PLS i pumpestasjoner	400	400		
Prosjektering og etablering av VA Vinjarmoen til Dok	3 000			
Utredning av vannforsyningssikkerhet/reservevannkilde for Dok		3 000		
Nye vannmålere Dokka/Torpa		3 000	3 000	
Vannforsyningssikkerhet/reservevannkilde Dokka			5 000	5 000
Sum investeringer VA Dokka	**11 200**	**11 200**	**12 800**	**9 800**
Investeringsplan VA Synnfjell (i 1000 kr) (eks. mva	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Avløpsrenseanlegg Nordrumssetra		40 000		
Vannforsyning og ledningsnett Synnfjellet, herunder	5 000	15 000	45 000	
Renovasjonspunkt/tømmepunkt Nordrumssætra	1 500	1 500		
Utbedring og etablering vannkummer Synnfjell Øst	1 800			
Sum investeringer VA Synnfjell	**8 300**	**56 500**	**45 000**	**0**
Sum finansieringsbehov:	**108 440**	**235 200**	**111 500**	**63 500**
Finansiering:	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Momskompensasjon	9 838	20 740	3 980	3 980
Overført fra drift	2 300	2 300	2 300	2 300
Bruk av lånemidler	96 302	212 160	105 220	57 220
Sum finansiering:	**108 440**	**235 200**	**111 500**	**63 500**

3.4.2 Kommentarer til investeringsbudsjett 2027

Investeringsplan utenfor VA

Egenkapitalinnskudd KLP
Årlig bevilgning til eventuell innkalling av ytterligere egenkapital til KLP. Nøyaktig sum for 2027 er ikke kjent før sensommeren 2027. Denne investeringen kan ikke finansieres gjennom låneopptak, men kun gjennom frie midler i investeringsbudsjettet.

IKT-prosjekter
IKT-avdeling har de siste årene hatt en pott på kr 500 000,- i "frie" midler til uforutsette hendelser som krever oppgraderinger samt nødvendig utbedringer av IKT-plattformen. Med 700 medarbeidere, 900 elever og 25 avdelinger, som skal ha IKT-tjenester, er denne potten innarbeidet. Bevilgningen skal brukes til tiltak som jfr. GKRS nr. 4 (regnskapsreglene) defineres som investeringstiltak. For 2027 isolert sett er rammen økt til kr. 3,45 mill. og prosjektet skal da også dekke tiltak innenfor investeringer i nytt nettverksutstyr, ny server, fibersvitsj på datarommet og ny brannmur. I tillegg innfører kommunen et IKT-sikkerhetstiltak mot ansatte i form av to-faktor-autentisering. To-faktor-autentisering betyr at man benytter to faktorer for å bekrefte sin identitet ved pålogging. HelseCert og NSM anbefaler en såkalt phishing—resistent metode, f.eks. i form av såkalt fysisk sikkerhetsnøkkel. Da logger man seg inn ved å sette inn en sikkerhetsnøkkel i pc'en ved bruk av passord og sikkerhetsnøkkelen som må berøres fysisk. Denne to-faktor-autentisering brukes i sammen med andre sikkerhetsmekanismer.

De andre årene i planperioden foreslås en årlig bevilgning på kr. 0,5 mill.

Infrastruktur AIDN
Det er inngått rammeavtale på nytt elektronisk pasientjournalsystem – AIDN, der Nordre Land deltok sammen med store deler av kommunene i Innlandet. I forbindelse med overgang til ny skybasert løsning, vil det være nødvendig med utskifting av utdatert digitalt utstyr (som for eksempel tynn-klienter) som er ferdig avskrevet og ikke støtter den nyervervede sky-løsningen.

Startlån – husbanklån
Det er lagt inn en årlig bevilgning til videreutlån/startlån. Dette gjelder utlån til innbyggere som ikke tilbys finansiering/toppfinansiering gjennom ordinære utlånsvirksomhet i banker, men som allikevel ansees å ha mulighet til å betjene låneopptak. Bevilgningen kr 30 mill. videreføres i 2027 og hele planperioden.

Opprustings- og rehabiliteringsplan for kirke og eiendom
For å kunne gjennomføre de tiltak som er prioritert i opprustnings- og rehabiliteringsplanen, er det nødvendig å bevilge midler i henhold til de behov planen initierer. Det skal i planen prioriteres ENØK-tiltak som gir energieffekter. Bevilgningen er en årlig total ramme for delprosjektene på dette området. Tiltakene i kommunen skal etter standard for "god kommunal regnskapsskikk" nr. 4 kvalifisere til bokføring i investeringsregnskapet.

Utstyr 24 +
Tjenesteområde 24 + har til dels gammelt utstyr. Det er behov for planmessig utskifting av helt nødvendig utstyr som blant annet brukes i produksjonen av mat og vask av tøy samt

etablering av felles base for hjemmetjenesten. Dette utstyret (den enkelte bestanddel) vil derfor kunne være en investeringsutgift, dersom det etter standard for "god kommunal regnskapsskikk" nr. 4 kvalifisere til bokføring i investeringsregnskapet gjennom å ha en anskaffelseskostnad på minst kr. 100 000,- og en levetid på minst 3 år.

Digitaliseringsprosjektet

Investeringsbevilgningen for 2027 og utover i planperioden skal benyttes til å gjennomføre digitaliseringsprosjekter i hele organisasjonen. Det forutsettes at prosjektene gir effekter i driftsbudsjettene på effektivisering og bedret kommunikasjon internt og med brukere.

Utskifting av kjøretøy/varige driftsmidler ved Samfunnsutvikling

Årlig rammebevilgning 2026-2029 på kr 0,8 mill. er for å foreta planmessig utskifting av transportmidler og utstyr innenfor Tjenesteområde Samfunnsutvikling, som etter standard for "god kommunal regnskapsskikk" nr. 4 skal bokføres i investeringsregnskapet.

Sikring og ENØK-tiltak kirker og eiendom

Det er lagt inn en årlig rammebevilgning til prosjekter i kirke og kommunal eiendom, og innenfor rammene til kirke skal kirkevergen i samarbeid med Tjenesteområde Samfunnsutvikling prioritere investeringstiltak i kirkene.

Opprustingsplan kommunale veger, ramme for delprosjekter

Årlig bevilgning til opprustingstiltak av kommunale veger herunder også asfaltering av kommunale veger, som jfr. standard for "god kommunal regnskapsskikk" (GKRS) nr. 4 kan bokføres i investeringsregnskapet.

Biler hjemmetjenester

I 2023 startet utskifting av de eldste bilene i hjemmetjenesten, og det er derfor lagt inn en årlig ramme til dette i planperioden for å kunne forestå en planmessig utskifting og supplering av bilparken innenfor de hjemmebaserte tjenestene.

Etablering av velferdsteknologi-tiltak

For å møte fremtidens demografiske utfordringer med flere eldre parallelt med at det blir færre i yrkesaktiv alder, må fremtidens omsorgstjenester i noen grad løses på andre måter enn i dag. For å videreføre innføringen av digitale velferdsløsninger, som supplement til en grunnbemanning i omsorgssektoren, bevilges en årlig digitaliseringsbevilgning som brukes på innføring av nye velferdsteknologiske løsninger.

Lokaler for brannstasjon og teknisk drift

Dagens brannstasjon tilfredsstiller ikke alle Arbeidstilsynets krav når det gjelder kjønnsdelte garderober og soneinndeling mellom ren og uren sone. Det er gjort midlertidige avbøtende tiltak for å sikre de ansattes arbeidsmiljø i noen grad. Det må sikres en permanent løsning som tilfredsstiller Arbeidstilsynets krav. Dette kan også påvirke Teknisk drift sitt behov for administrativt areal og lagringsplass. Jfr. Kommunestyrets vedtak i sak 119/24 - vedtakets punkt 3, vil forprosjektet også utrede om tiltaket innebærer nybygg eller bruk av allerede eksisterende bygg. Det pågår utredninger om ulike alternativer høsten 2026.

Det ble i 2026 bevilget kr. 5.000.000,- for oppstart av prosjektering. Bevilgning for 2027/2028 synliggjør prioritering av prosjektet.

ENØK-tiltak

Det er nødvendig å foreta energiøkonomiserende tiltak for å redusere energiforbruket. Tiltakene i 2027 vil være de som er høyest prioritert etter gjennomgang med energimerking av bygg på mer enn 250 kvadratmeter. Arbeidet med energimerking pågår i 2026, og vil fortsette i 2027. Tiltaksliste vil utarbeides basert på resultatene i energirapporten.

Rehabilitering tak Dokka barne- og ungdomsskole avd. U-skolen

Det oppleves fuktgjennomtregning ved taket i ungdomsskoledelen. Det vil bli nødvendig med skifte av isolasjon og gjenoppbygging av tett tak/skifting av taktekke. I tillegg kommer en sikring av dagens ventilasjonskanaler. Det bevilges midler til utredning, kostnadskalkyle og anbudsbeskrivelse for rehabilitering av tak i 2027 og planlagt gjennomføring i 2028.

Gressklipper Østsinni kirkegård

Fellesrådet har planmessig skiftet ut gressklippere til bruk ved kirkene i Torpa og Nordsinni. Det er behov for utskifting av gressklipper ved Østsinni i 2027, som er i tråd med investeringsprogrammet for 2026-2029. Dagens klipper er gammel og medfører store reparasjonskostnader.

Fortau Torstumoen sør

I forbindelse med reguleringsplanen på Torstumoen ble det inngått en utbyggingsavtale. Denne utbyggingsavtalen forplikter kommunen til å etablere trafikksikkerhetstiltak i form av et fortau fra Torstumoen og gjennom Torstu retning Dokka sentrum innen 5 år etter at første ferdigattest er gitt. For å oppfylle kommunens del av denne utbyggingsavtalen er denne bevilgning lagt inn i 2027.

Ny minibuss til dagtilbud/vedsenteret

Aktivitetstilbudet / dagsenteret ved vedsenteret disponerer i dag en minibuss. Dette kjøretøyet er en 2008-modell. Denne minibussen brukes til å transportere brukere av aktivitetstilbudet / dagavdelingen samt ved utkjøring av solgt ved, også da ofte med brukere av aktivitetstilbudet / dagavdelingen som medpassasjerer. Utskifting av kjøretøyet er som en del av en planmessig utskifting av kjøretøy.

Kjøretøy brannvesen

Brannvesenet har hatt en gjennomgang av sin kjøretøypark og vurderer at mannskapsbilen (1-8) må skiftes. Det planlegges for en rokkering av kjøretøyene ved å kjøpe ny 0.1-bil (overbefalsvakt), og erstatte mannskapsbilen (1.8) med dagens overbefalsvaktbil. Redningsbilen (1.7) som er omtalt i sist økonomiplanen 2026-2029 kan med normalt godt vedlikehold fortsette i beredskapen i ytterligere noen år.

Uteareal Landmo

På Landmo er det problemer med at maur kommer inn i bygget. Av tidligere tiltak er det erfart at fjerning av heller og asfalt helt inntil bygget har redusert maurproblemet. Det er ønskelig at tilsvarende tiltak kan gjennomføres flere steder langs mer av veggene på Landmo.

Minnelund

Det er et ønske om å anlegge navnede minnelunder i kommunen. Fellesrådet har startet arbeidet for å etablere en navnet minnelund ved Østsinni kirkegård.

Fellesrådet har gjennomført prosjektering og oppstart er forventet våren 2027.

Storgata – nytt dekke

Strekningen krysset Storgata/Vest-Torpvegen og krysset Storgata/Nordsinnivegen (FV 33) ble freset i 2024. Storgata, på denne strekningen, vil derfor ha behov for nytt dekke, og dette er lagt inn i investeringsbudsjettet i 2027.

Investeringer VA Dokka/Torpa

Fornyelse av VA-nettet (1% årlig)

I hovedplan for VA er det vedtatt årlig fornyelse av minimum 1 % av VA-nettet, for å ivareta nødvendig kvalitet og driftssikkerhet. Det er derfor lagt inn en årlig bevilgning for å sikre renovering / utskifting av ledningsnett. Dette tiltaket gir positive effekter på vannproduksjonen, da det reduserer lekkasje fra nettet, og samtidig på avløpsrensingen, ved at det reduserer overvann / innlekking til avløpsledninger. For 2027 isolert sett, er bevilgningen økt for å foreta utbedring av VA-nett i Jevnakervegen fra Stasjonsvegen til pumpestasjon. Dette prosjekter er avhengig av fylkeskommunens aksept for helt eller delvis stenging av FV 250 på veistrekningen.

Nye PLS i pumpestasjoner

En PLS er en programmerbar logisk styring. En PLS styrer elektriske og automatiske systemer og er styringssystemet på kommunens pumpestasjoner. En PLS styrer start- og stoppfrekvenser på alarmer etc, og er koblet opp mot vårt overvåkingssystem Guard. Eksisterende PLS'er begynner å bli gamle. Det er også stasjoner som ikke har PLS i dag.

Prosjektering og etablering av vann og avløp til Vinjarmoen/Dokken

I forbindelse med utviklingen av nye næringstomter på Vinjarmoen og Dokken Industriområde, i tillegg til videreutvikling av eksisterende næringsarealer, er det behov for mer kapasitet på vannforsyningen i områdene. Dette gjelder både forbruksvann og slukkevann. Dette prosjektet går ut på å utrede tilstrekkelig vannforsyning til Vinjarmoen og Dokken Industriområde.

Tiltaket er knyttet til utvikling av næringsutvikling, og skal ikke påvirke selvkostområdet til boligabonnenter.

Investeringer VA Synnfjell

Vannforsyning og ledningsnett Synnfjell

Synnfjorden er nå klausulert som vannkilde, og det er søkt om konsesjon for vannuttak. Det er gjennom vedtatte reguleringsplaner åpnet opp for midlertidige VA løsninger som skal legge til rette for at utbyggingen kan komme i gang.

Neste steg er bygge nytt avløpsrenseanlegg og samtidig prosjektere ledningsnett som sikrer utfasing av midlertidige VA løsninger i områdene der utbyggingen er kommet i gang.

Renovasjonspunkt/tømmepunkt Nordrumsætra

I forkant av bygging av nytt avløpsrenseanlegg på Nordrumsætra vil det være behov for flytting av eksisterende renovasjonspunkt og etablering av riggområder i samme området. Samtidig bør det vurderes et tømmepunkt for avløp, bobiler.

Utbedring og etablering av vannkummer Synnfjell Øst

Det er tidligere vedtatt å bevilge midler for å kunne etablere en sikker og effektiv drift av vannledningsnettet i Synnfjell Øst. Det er snakk om vannkummer som gir mulighet for inspeksjon, spyling, tining, lekkasjesøk og alle andre standard driftsoppgaver for å oppnå ønskelig kontroll på vannledningsnettet. Bevilgningen i 2027 innebærer en sluttføring av dette arbeidet som ble påstartet allerede eller kommunestyrets vedtak i sak 51/23.

3.4.3 Kommentarer til investeringsprosjekter senere i planperioden

Vogn-/soveplass Tonlia barnehage

Bygging av vogn- og soveareal i isolerte og oppvarmede arealer i Tonlia barnehage bla. for å hindre regnvann inn i vognrom og for å sikre at det er plass under tak for alle vogner som skal stå ute. Tiltaket er estimert til kr 500.000,- og må sees i sammenheng med vedtatte oppvekststruktur.

Flomsikring Dokka Sør – egenandel NVE-prosjekt

Etter ekstremværet "Hans" er det i Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) jobbet med flomsikringstiltak i elva Dokka. Dette blant annet for å sikre at Dokka tettsted ikke blir oversvømmet at fremtidige flommer av størrelsen til "Hans" eller opptil 200-års flom med klimapåslag. NVE vil i 2026/2027 presentere sin anbefalte løsning for flomsikringstiltaket. Det er signalisert omfattende tiltak for å flomsikre Dokka. Kommunens utgifter til prosjektet er pr i dag uavklart og vil derfor måtte tas opp igjen gjennom budsjett 2028, men er foreløpig estimert til ca. kr. 30.000.000,-.

Flomsikringstiltak Tonlia

Som en del av rekkefølgekrav i reguleringsplanen for Tonlia, er det nødvendig å utføre flomsikringstiltak for å sikre eksisterende boliger og kunne ta i bruk nye boligtomter.

Rehabilitering kirkebygg

Nordre Land kommune mottok i november 2022 en tilstandsrapport fra Sweco. I denne rapporten har eksterne konsulenter gjort en vurdering av rehabiliteringsbehov ved kirkene i kommunen. Rapporten estimerer rehabiliteringsbehov i størrelsesorden kr.5,0 mill for Østsinni og kr. 5,8 mill for Åmot. For de øvrige kirker er det forslått marginale behov. Både for Østsinni og Åmot handler tiltakene primært om tiltak på taktekking. Til rehabilitering av kirkebygg kan det søkes tilskudd fra Kirkebevaringsfondet / Riksantikvaren. Det er bevilget kr. 6,0 mill i budsjettet for 2025. Kirkelig fellesråd er i prosess for å søke om midler. Det legges derfor inn en restbevilgning i 2028, som kommunal andel, for å vise prioritering av tiltaket.

Ladestasjoner for elektriske tjenestebiler

Fra 1. januar 2025 skal kommuner, som et absolutt krav, kjøpe nullutslippskjøretøy for personbiler og lette varebiler. Dette er hjemlet i «forskrift om utslippskrav til kjøretøy ved

offentlig anskaffelse til veitransport». For 2026 vil forskriftens unntaksbestemmelser i § 4 gi hjemmel for å fortsatt anskaffe kjøretøy med fossilt brennstoff til kommunal tjenesteyting, men i løpet av økonomiplanperioden vil det måtte tas stilling til opprettelse av og plassering for en ladestasjon for anskaffede elektriske tjenestebiler.

Utredning av vannforsyningssikkerhet og evt. etablering av reservevannkilde for Dokka og Torpa.

Dokka og Torpa vannverk har kun en vannkilde/lokalisering av grunnvannsbrønnene. I henhold til Mattilsynets krav er ikke dette tilfredsstillende, da dette innebærer en sårbarhet og økt risiko for manglende vannmengde eller manglende vannkvalitet. For å sikre tilstrekkelig med kvalitet og kvantitet av vann, settes det av en bevilgning til utredning og senere eventuell etablering av reservevannkilde i Dokka og Torpa.

Nye vannmålere Dokka/Torpa

Det er kommunen som eier vannmålerne installert i den enkelte husstand tilkoblet kommunalt vann- og avløpsnett. Disse vannmålerne er gamle. Det planlegges utskifting av vannmålere i alle boliger. Nye vannmålere vil gi muligheter for digital vannmåleravlesning på lik linje med etablerte vannmålere i fjellet.

Avløpsrenseanlegg Nordrumssetra

Kommunestyret har bestilt at det skal settes i gang med prosjektering av avløpsrenseanlegg for Synnfjell Øst. Det er fra administrasjon begynt å se på løsninger for hvordan denne utfordringen kan løses i form av en trinnvis utbygging. Dette er med bakgrunn i å holde investeringskostnader på et overkommelig nivå.

Sentrumsutvikling

Tiltaket innebærer å videreutvikle Dokka sentrum som Landsby med fokus på attraktive møteplasser for alle både innendørs og ute. Det skal etableres møteplasser og lokaler der blant annet frivilligheten og eldre ungdom kan bli synlig med sine aktiviteter og ha mulighet til samhandling på tvers av grupper med fokus på det enkle og direkte møtet mellom mennesker som skaper samhold, stedstilhørighet og som reduserer psykiske barrierer og utenforskap.

I dette ligger også å utvikle Dokka togstasjon. Den er en sentral bærer av Landsbyens historie og identitet og meget egnet til formålet med mulighet for både innendørs aktiviteter i eksisterende bebyggelse og tilrettelagte utearealer.

I prosjektet ligger også en forutsetning om å videreutvikle biblioteket som en attraktiv kulturarena.

I tillegg er det flere prosjekter som ikke er avklart og kostnadsberegnet ennå som vil kunne komme inn i investeringsprogrammet i løpet av perioden:

Flomsikring Bårli/Dokken nord

Etablering av system for overvannshåndtering fra området Bårli/Dokken nord. Kommunen må etablere dette for å unngå at overvann fra dette området skaper utfordringer når flomsikring langs Dokkaelva kommer på plass.

Omsorgsboliger/avlastningsbolig/barnebolig

I boligsosial plan er det tiltak som beskriver omsorgsbolig til personer med nedsatt funksjonsevne og eldre. Avlastningsbolig/barnebolig er definert som institusjon.

Prosjektet er av kommunestyret satt på vent inntil den helhetlige vurderingen rundt arealdisponering av Landmo-området foreligger.

Kjøp av Rudsgata fra Quales stiftelse

I Rudsgata er det 3 boligfellesskap, med fire leiligheter i hvert bygg. Disse benyttes i sin helhet av miljøarbeidertjenesten i Nordre Land kommune. To av boligfellesskapene eies av Nordre Land kommune, mens det siste eies av Quales Stiftelse. Det kan være aktuelt å inngå dialog med Quales Stiftelse om hvorvidt det ansees hensiktsmessig med en eierovertakelse av det eksternt eide bofellesskapet.

Investeringer for å gjennomføre strukturtiltak

Det er i de siste årene foreslått ulike strukturtiltak. Noen av disse strukturtiltakene vil medføre tilrettelegging i ny eller eksisterende bygningsmasse. Investeringer i ulike strukturtiltak, som i tillegg til økonomiske bærekraft også vil sikret en mer hensiktsmessig ressursbruk i forhold til fagkompetanse, vil kunne bli fremmet som egne bevilgningssaker i løpet av økonomiplanperioden.

Torstumoen, utbedring av vann og avløp til ny utbygging

Utbygging av nye boliger, leiligheter på Torstumoen sør, del 2, kan avhenge av en større oppgradering og utvidelse av vann og avløpsnettet i området.

Bygging av flere omsorgsleiligheter

Samtidig som det blir flere eldre og sjansen for behov for helse og omsorgstjenester da kan øke, er det behov for å se på hvordan man skal bidra til at flest mulig kan bo hjemme lengre og leve aktive og gode liv. Ved å legge til rette med sentralt beliggende omsorgsboliger vil man bidra til at flere kan klare å skaffe seg varer og tjenester selv og at behovet for helse- og omsorgstjenester kan utsettes.

Realisering av et slik prosjekt kan tenkes gjennomført helt eller delvis i kombinasjon med private initiativ.

Utvikling av næringsareal og attraktive boligområder

Kommunen bør bestrebe å sikre at det er tilstrekkelig med tilgjengelige boligtomter og næringstomter i kommunen. Dette innebærer at arealene er regulerte til formålene. Ett av de aktuelle områdene for boligtomter er Trollskogen. Dette arealet innebærer prosjektering og etablering av vann / avløp og veger / gangveger.

Vann og avløp til Prestegarden og omliggende bebyggelse

Vann og avløpsledning som har til hensikt å koble bolighus i området ved Prestegarden til offentlig nett.

3.5 Økonomiplan 2027-2030 med budsjett 2027 i tall

3.5.1 Bevilgningsoversikt – drift

3.5.2 Bevilgningsoversikt drift B-skjema

3.5.3 Bevilgningsoversikt – investering

3.5.4 Bevilgningsoversikt investering B-skjema

3.5.5 Økonomisk oversikt drift

3.5.6 Oversikt over gjeld og vesentlige forpliktelser

	Gjeld ved inngangen av året	Låneopptak i året	Budsjetterte avdrag	Gjeld ved utgangen av året	I % av brutto driftsinntekter

4. Gebyr og betalingssatser 2027

Kommunal deflator på 4,1 % (veid lønns- og prisvekst basert på lønnsvekst 4,4 % og prisvekst 3,2 %) ligger til grunn når det gjøres en vurdering av å foreslå en økning i de kommunale betalingssatsene. I tillegg avrundes satsene slik at det blir hele tall. På lave tall kan dette gi store prosentvise utslag, og det vil derfor ikke alltid være en lik prosentvis økning på alle gebyrene.

Innenfor flere områder settes satser for betaling fra statlige myndigheter, som for eksempel makspris i barnehage. Der det kommer endringer i satser med statlige føringer, forholder Nordre Land kommune seg til enhver tid gjeldende statlige satser.

Selvkost

Fra 2026 ble den maksimale avskrivningstiden for ledningsnett (vann- og avløpsledninger) økt fra 40 til 80 år. Denne endringen vil isolert sett, trekke ned nivået på gebyrene eller være med å redusere behovet for økning. Det er for alle vesentlige selvkostområder fortsatt fremførbare underskudd. Med bakgrunn i dette foreslås det at vann og avløpsgebyrer for selvkostområdene Dokka/Torpa holdes nominelt på 2026-nivå i 2027. Også tilknytningsavgiftene foreslås å holdes uendret. Med dette gebyrnivået er det estimert at vi vil fortsette å redusere de fremførbare underskuddene for selvkostområdene Dokka/Torpa også i 2027.

For selvkostområdene i Synnfjellet er det fortsatt for få abonnenter til å finansiere vann- og avløpsanleggene i Synnfjell Øst-område med dagens nivå på vann- og avløpsgebyrene. Dobling i avskrivningstiden på investeringene i ledningsnettet, vil bidra til å redusere avskrivningskostnadene noe, men det vil ikke gi vesentlige utslag. Det vil derfor fortsatt være vesentlig høyere kostnader enn inntektene på selvkostområdene i fjellet. Innenfor selvkostområdet Synnfjell Øst blir det derfor foreslått å øke fastavgiften med 6,5 % og 5,2 % for henholdsvis vann og avløp. Forbruksavgiften for vann foreslås økt fra kr 39,- til kr 42 kr pr m3 og for avløp fra kr 79,- til kr 85,- pr m3 (eks. mva). Det forutsettes at det gjennom byggeaktivitet i området også tilkommer tilknytningsavgifter som gjør at selvkostområdet nærmer seg 100 % dekningsgrad. Tilknytningsavgiftene i fjellet foreslås redusert for påkobling for hytter og fritidsleiligheter, mens de foreslås økt for næringsbygg. Med de foreslåtte satsene blir tilknytningsavgiften på fritidseiendommer i Synnfjellet kr 200.000,- (eks. mva).

Renovasjon

For 2026 foreslås det å øke renovasjonsgebyrene med varslet prisøkning fra Horisont, 4,6 %.

Septikrenovasjon og spredt avløp

Det ble i 2026 inngått ny avtale om kjøp av tjenestene som leveres til abonnentene innenfor selvkostområdet septikrenovasjon. Gebyrsatsene for 2027 er tilpasset den nye avtalens utforming og prismatrise. Ordinære tømminger etter planlagt rute ble billigere med den nye avtalen, og gebyrene er derfor redusert med ca. 9,5 %. Med den nye avtalen ble akuttømminger vesentlig dyrere enn tidligere, og gebyrene her er oppjustert til virkelige priser fra leverandøren. I denne forbindelsen ble fastgebyret for ekstratømminger og akuttømminger også fjernet, og disse ekstratjenesten prises etter mengde som tømmes.

For selvkostområdet tilsyn spredt avløp, er det en gebyrvekst på 4,4 % som følge av at dette området de siste årene har hatt en selvkostgrad tilnærmet 100 % og det da antas å bli 100 % selvkost og kunne dekke inn det framførbare underskuddet.

Andre gebyrer og betalingssatser

Leie av lokaler som kinosal, idrettshall, Lokverksted o.l. er økt tilsvarende deflator. Til lokale lag og foreninger er prisene i all hovedsak uendret. Kommunen hadde tidligere et seil til utleie. Dette er ikke lenger operativt og derfor tatt ut fra gebyrregulativet.

I K-sak 91/20 ble det vedtatt retningslinjer rundt salg av restareal der prisen skal settes i gebyrregulativet. Fra 2027 foreslås det å øke denne prisen fra kr 50 pr m2 til kr 100 pr m2. Dette for å nærme oss en markedspris på grunn.

Innen kulturområdet er det foreslått uendrede billettpriser på kinoen og elevavgifter i kulturskolen.

Forslaget til betalingssatsene for levering på miljøstasjonene fra private husholdninger, er foreløpig ikke mottatt fra Horisont. Dette vil derfor bli lagt fram i møte når det er mottatt.

Gebyrene for eiendomsopplysninger blir fastsatt i møte i Gjøvikregionen medio november. Prisene vil derfor ikke være klare før etter dette møte.

Fra 2027 er satsene for fellingsavgifter tatt ut av kommunens gebyrregulativ, da disse er tatt inn i egen forskrift. Nordre Land kommune forholder seg til enhver tid til de forskriftsmessige satsene her: Forskrift om åpning av jakt og fastsetting av minsteareal for elg, hjort og rådyr og fastsetting av fellingsavgifter for elg og hjort, Nordre Land kommune, Innlandet - Lovdata

Når det gjelder betalingssatsene for tjenester i landbruket, settes satsene av departementet og kan ikke endres lokalt. Satsen presentert her er i henhold til statens satser.

Det er satt inn pris for vaksiner i gebyrregulativet, men Helsedirektoratet kan komme med føringer på satser eller grupper. Hvis de gjør det, følger vi disse føringen, enten det er dyrere eller billigere. Innen helsetjenester er det en vesentlig økning i en type vaksine som følge av endring i vaksinen.

Som tidligere år vil prisen for praktisk bistand for inntekt under 2 G, fastsettes av staten og offentliggjøres i slutten av desember 2026. Betalingssatsene er oppdatert med vedtatt sats. Det samme gjelder for betaling for tidsbegrenset opphold på Landmo.

Forslaget til foreldrebetaling i SFO og barnehage er basert på regjeringens forslag til statsbudsjett for 2027. Vedtaket på Stortinget finne sted rundt den tiden kommunestyret i Nordre Land vedtar budsjettet for 2027.

Prisene på ved fra Dokka vedsenter holdes uendret fra 2026 til 2027. Dette skyldes i hovedsak at virkepriser har gått ned. Utkjøring av paller øker fra kr 110,- til kr 130,- pr pall. Samtidig økes minsteprisen for utkjøring fra 350,- til kr 500,-. Prisene for utkjøring gjelder nå innenfor 2,5 mil mot 5 mil tidligere. Dissen endringene har bakgrunn i økte drivstoffpriser.

Det er gjort noen endringer i både satsene og teksten knyttet til kost/middagsmat i helse og omsorg. Det er differensierte priser for de som henter mat selv eller spiser i kantina og de som får mat utkjørt. Prisen på dessert og suppe har høy prosentvis økning. Her har prisen ligget veldig lavt, og kommunen lager nå supper fra bunnen.

1	KULTUR- OG KINOLOKALER

Kategori	2026	% - vis endring	2027
Leie kinosal:			
Leie kinosal - lokale lag	2 600	0,0 %	2 600
Leie kinosal - lokale lag - pr. øving	250	0,0 %	250
Leie kinosal - andre - private arrangører	6 900	4,3 %	7 200
Lokverksted:			
Selskap privat	6 900	4,3 %	7 200
Selskap privat, dagsarrangement søndag (hvis ledig)	Ny		4 000
Kulturarrangement o.l. uten skjenkebevilling	6 900	4,3 %	7 200
Festarrangement, konsert o.l. med skjenkebevilling (0-100 deltakere)	8 000	3,8 %	8 300
Festarrangement, konsert o.l. med skjenkebevilling (101-200 deltakere)	15 500	3,9 %	16 100
Konferanse pr dag	6 900	4,3 %	7 200
Interne arrangement NLK	0	0,0 %	0
Lokale lag pr arrangement	2 600	0,0 %	2 600
Lokale lag pr øving	260	0,0 %	260
Ekstraordinær bistand/tilrettelegging/rydding/renhold - pr. time	500	20,0 %	600

Kinobilletter Sentrum Kino			
Kinobillett Barn	95 (105)	0,0 %	95 (105)
Kinobillett Voksen	115 (125)	0,0 %	115 (125)
Prisene i parentes gjelder filmer med særlig høy leiepris, f.eks. 3D-film.			

2	KULTURSKOLEN			
	Kategori	**2026**	**% - vis endring**	**2027**
	Ordinær elevavgift pr. halvår	1 800	0,0 %	1 800
	Moderasjon dans pr. halvår	1 200	0,0 %	1 200
	Direksjon av skolekorps pr. halvår	25 000	0,0 %	25 000
	Kulturskolen har moderasjonsordning for familier som betaler for mer enn 2 dansegrupper.			
	Det betales ordinær pris for 2 dansegrupper (kr 1.800,- pr. gruppe pr. halvår).			
	For de resterende gruppene betales kr 1.200,- pr. halvår. Ordningen gjelder pr. familie.			

3	LEIE AV IDRETTSHALLER, SVØMMEBASSENG OG UTLEIE AV PLASSER M.V			
	Kategori	**2026**	**% - vis endring**	**2027**
	Areal			
	0 - 49 kvm/dag	330	6,1 %	350
	50 - 249 kvm/dag	525	4,8 %	550
	250 - 499 kvm/dag	720	4,2 %	750
	500 - 999 kvm/dag	1000	5,0 %	1050
	Over 1000 kvm/dag	1300	7,7 %	1400
	Leie			
	Leie idrettshall pr time	270	3,7 %	280
	Leie svømmehall Dokka pr time	900	5,6 %	950
	Leie terapibasseng Torpa pr time	430	7,0 %	460
	Leie gymsal DBS	130	7,7 %	140
	Leie kantine skole pr time	130	7,7 %	140
	Leie musikkrom skole pr time	130	7,7 %	140
	Leie allrom skole pr time	190	15,8 %	220
	Leie personalrom skole pr time	130	7,7 %	140
	Leie dansesal	190	5,3 %	200
	Overnatting på skolelokaler, pris pr pers/natt	45	11,1 %	50
	Ekstraordinær bistand/tilrettelegging/rydding/renhold - pr. time	500	20,0 %	600
	Leie av møterom pr. gang	Ny		300

4	LEVERING PÅ MILJØSTASJONENE FRA PRIVATE HUSHOLDNINGER		
	Pris inkl. mva	**2026**	**2027**
	Farlig avfall (spesialavfall, impregnert trevirke og asbest/eternitt)*	Gratis	
	Hageavfall	Gratis	
	Isopor, EPS emballasje (hvit)	Gratis	
	Papp	Gratis	
	Metall	Gratis	
	Plastemballasje	Gratis	
	Papir	Gratis	
	EE-avfall (elektriske og elektroniske produkter)	Gratis	
	Tekstiler (trenger ikke være hele, men rene og tørre)	Gratis	
	Gips	Gratis	
	Trevirke	Gratis	
	Restavfall sekk inntil 100 L	Kr 103,- /sekk (minstepris)	
	Restavfall løst	Kr 1030,-/m3	
	Ikke-brennbart avfall	Kr 721,- m3	
	Isolasjon sekk inntil 100 L	Kr 72,-/sekk	
	Isolasjon løst	Kr 515,-/m3	
	Rene masser	Kr 515,-/m3	
	Bildekk	Kr 52,-/stk	
	Sofa	Kr 103,-/sete	
	Stol, stor	Kr 206,-/stk	
	Stol, lite	Kr 103,-/stk	
	Fjærmadrass, enkel	Kr 206,-/stk	
	* Gratis inntil 1.000 kg. pr. husstand		

5	SAKSBEHANDLING ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN			
		2026	**% - vis endring**	**2027**
	Kap. 19 Dispensasjon			
	§ 19-2 Dispensasjon fra LNF-området for enkle tiltak (garasje, tilbygg,osv) i kommuneplanens arealdel/ reg.planer og mindre avvik i gjeldende planer f.eks. takvinkel på tilbygg til eksisterende bygninger der tiltaket kommer i konflikt med gjeldende bestemmelser - Uten høring	1667	4,2%	1 737
	§ 19-2 Dispensasjon fra PBL m/forskrifter og gjeldende arealplan. Dispensasjoner som **ikke krever** høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling. Pr. forhold:	6 830	4,2%	7 117
	§ 19-2 Fradeling og dispensasjon fra PBL m/forskrifter og gjeldende arealplan. Dispensasjoner som **ikke krever** høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling.	9 560	4,2%	9 962
	§ 19-2 Dispensasjon som **krever** høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling:	13 658	4,2%	14 232
	§ 19-2 Fradeling og dispensasjon som **krever** høring etter pbl av 2008 kap. 19 og/eller politisk behandling:	16 390	4,2%	17 079
	§ 19-2 Ved flere disp. forhold; pr. forhold etter første	4 098	4,2%	4 270
	§ 20-3, jf. § 20-1 Søknadspliktige tiltak som krever ansvarlige foretak, rammetillatelse eller igangsettingstillatelse			

§ 20-3, jf. § 20-1a Boligbygg, en boenhet	21 362	4,2%	22 259
Tillegg pr boenhet utover den første	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1a Fritidsbolig, selvstendig enhet	18 310	4,2%	19 079
§ 20-3, jf.§ 20-1a Frittliggende anneks på bolig	5 463	4,2%	5 693
§ 20-3, jf.§ 20-1a Frittliggende anneks på fritidseiendom 0-25 kvm BYA	5 463	4,2%	5 693
§ 20-3, jf.§ 20-1a Frittliggende anneks på fritidseiendom 26-50 kvm BYA	7 512	4,2%	7 827
§ 20-3, jf.§ 20-1a Frittliggende garasje/uthus på bolig/fritidseiendom, areal over 70 kvm BYA	6 830	4,2%	7 117
§ 20-3, jf.§ 20-1a Frittliggende garasje/uthus på bolig m/ boenhet	15 258	4,2%	15 899
§ 20-3, jf.§ 20-1a Tilbygg/påbygg/underbygg over 50 m2 BRA	9 155	4,2%	9 539
Tillegg pr. tilbygg/påbygg/underbygg utover det første	3 051	4,2%	3 179
Tilbygg/påbygg/underbygg som inneholder ny boenhet, boligeiendom	18 310	4,2%	19 079
Tilbygg/påbygg/underbygg som inneholder ny boenhet, fritidseiendom	15 258	4,2%	15 899
§ 20-3, jf.§ 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Tiltaksklasse 1	21 362	4,2%	22 259
§ 20-3, jf.§ 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Tiltaksklasse 2	42 723	4,2%	44 517
§ 20-3, jf.§ 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Tiltaksklasse 3	73 240	4,2%	76 316
§ 20-3, jf.§ 20-1a Andre bygg enn bolig og fritidsbygg. Nybygg, tilbygg, påbygg, underbygging. Pr. påbegynte 100 kvm over 400 kvm BRA	3 662	4,2%	3 816
§ 20-3, jf.§ 20-1a Driftsbygninger i landbruk over 1000 kvm eller tilbygg der totalt bygg blir over 1000 kvm	15 258	4,2%	15 899
§ 20-3, jf.§ 20-1a Ledningsnett VA, tiltaksklasse 1	7 934	4,2%	8 267
§ 20-3, jf.§ 20-1a Ledningsnett VA, tiltaksklasse 2	15 869	4,2%	16 535
§ 20-3, jf.§ 20-1a Ledningsnett VA, tiltaksklasse 3	23 803	4,2%	24 803
§ 20-3, jf.§ 20-1b Vesentlig endring eller reparasjon av bestående byggverk	6 830	4,2%	7 117
§ 20-3, jf.§ 20-1c Fasadeendring m/ bl.a. solcelleanlegg	6 830	4,2%	7 117
§ 20-3, jf.§ 20-1d / § 20-4e Bruksendring uten bygningsmessige arbeider	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1d Bruksendring som medfører bygningsmessige arbeider	9 155	4,2%	9 539
Tillegg pr boenhet utover den første	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 1, som ikke trenger høring av annen myndighet	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 1, som er sefrak-registrert eller trenger høring av annen myndighet	7 934	4,2%	8 267
§ 20-3, jf.§ 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 2	15 869	4,2%	16 535
§ 20-3, jf.§ 20-1e Riving av tiltak, tiltaksklasse 3	30 517	4,2%	31 799
§ 20-3, jf.§ 20-1f Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner, tiltaksklasse 1	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1f Oppføring, endring eller reparasjon av pipe/ skorstein inkl. byggesaksgebyr for tilbygg under 50 m2	9 155	4,2%	9 540

§ 20-3, jf.§ 20-1f Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner, tiltaksklasse 2	10 986	4,2%	11 448
§ 20-3, jf.§ 20-1f Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner, tiltaksklasse 3	21 973	4,2%	22 895
§ 20-3, jf.§ 20-1g Oppdeling, sammenføyning av bruksenheter i bolig, samt ombygging som medfører fravikelse av bolig	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1h Oppføring av innhegning mot vei/ av eiendom	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1i Skilt eller reklameinnretninger	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1j Plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg.	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1k Vesentlig terrenginngrep, tiltaksklasse 1	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1k Vesentlig terrenginngrep, tiltaksklasse 2	10 986	4,2%	11 448
§ 20-3, jf.§ 20-1k Vesentlig terrenginngrep, tiltaksklasse 3	21 973	4,2%	22 895
§ 20-3, jf.§ 20-1l Anlegging av veg, parkeringsplass eller landingsplass	6 104	4,2%	6 360
§ 20-3, jf.§ 20-1m Deling av eiendom eller bortfeste av enhet i mer enn 10 år, utenfor byggesone og i uregulert område	7 325	4,2%	7 632
§ 20-3, jf.§ 20-1m Deling av eiendom med grenser som er i samsvar med plan	3 662	4,2%	3 816
§ 20-3, jf.§ 20-1m Søknad om tilleggsarealer/grensejusteringer	4 272	4,2%	4 452
§ 20-4 Tiltak som kan forestås av tiltakshaver, rammetillatelse eller igangsettingstillatelse			
§ 20-4a Tilbygg, påbygg, underbygging av bolig/fritidseiendom < 50 kvm	6 104	4,2%	6 360
§ 20-4a Tilbygg til SEFRAK-bygg som trenger høring av annen myndighet	7 934	4,2%	8 267
§ 20-4a Tilbygg til garasjer, uthus på bolig/fritidseiendom < 50 kvm	6 104	4,2%	6 360
§ 20-4a Frittstående tiltak på bebygd eiendom inntil 70 kvm	6 104	4,2%	6 360
§ 20-4b Alminnelige driftsbygninger i landbruket med samlet BRA under 1000 kvm:		4,2%	0
Bygninger for husdyrhold inntil 1000 kvm (Nybygg)	10 986	4,2%	11 448
Bygninger for personopphold (Nybygg)	18 310	4,2%	19 079
Andre landbruksbygg (Nybygg redskapshus, o.l.) fra 0 - 100 kvm	6 103	4,2%	6 360
Andre landbruksbygg (Nybygg redskapshus, o.l.) fra 101 - 500 kvm	9 155	4,2%	9 540
Andre landbruksbygg (Nybygg redskapshus, o.l.) fra 501 - 1000 kvm	10 987	4,2%	11 448
Tilbygg (gjelder alle landbruksbygg) fra 0 - 100 kvm	6 104	4,2%	6 360
Tilbygg (gjelder alle landbruksbygg) fra 101 - 500 kvm	9 155	4,2%	9 539
Tilbygg (gjelder alle landbruksbygg) fra 501 - 1000 kvm	10 986	4,2%	11 448
Tilbygg med personopphold (uavhengig av størrelse)	18 310	4,2%	19 079
Alminnelige driftsbygninger i landbruket med samlet BRA over 1000 kvm se § 20-3, jf.§ 20-1a over			
§ 20-4c Mindre midlertidige eller transportable bygninger, konstruksjoner eller anlegg	6 104	4,2%	6 360
§ 20-4e Andre mindre tiltak som kan forestås av tiltakshaver	6 104	4,2%	6 360

§ 21-4 Tillegg for igangsettingstillatelse etter gitt rammetillatelse			
§ 21-4 Igangsettingstillatelse, for hver igangsettingstillatelse utover den første	6 104	4,2%	6 360
§ 21-10 Midlertidig brukstillatelse	3 051	4,2%	3 179
§ 21-10 Ferdigattest	2 442	4,2%	2 544
§ 21-10 Ferdigattest for tilbygg < 50 m2, solcelleanlegg	916	4,2%	954
§ 21-10 Ferdigattest for pipe, gjerde, mindre skilt og for tiltak etter § 20-4, < 15 m2	367	4,2%	382
Purregebyr av manglende ferdigattester etter første henvendelse / melding om bygning eller tilbygg som er unntatt søknadsplikt (SAK10 §4.1 og PBL §20-5)	1 201	4,2%	1 252
Pr. unntak fra TEK17 jf. pbl. § 31-4	2 000		
Endring av gitte tillatelser			
Endrings-/tilleggssøknad, pr. endring/tillegg § 20-3-tiltak	3 662	4,2%	3 816
Endrings-/tilleggssøknad, pr. endring/tillegg § 20-4-tiltak	1 831	4,2%	1 908
Endring av ansvarsrett	1 526	4,2%	1 590
Godkjenning av foretak for ansvarsrett			
§ 22-3 Godkjenning, samt utviding av godkjennings-område, SØK, PRO, UTF, KTR - Der foretak ikke oppfyller kravene	4 272	4,2%	4 452
§ 6-8 Byggesaksforskriften, godkjenning av selvbygger for SØK, PRO, UTF for inntil 2 av disse funksjonene (bolig og/eller fritidsbolig)	3 051	4,2%	3 179
§ 6-8 Byggesaksforskriften, godkjenning av selvbygger for SØK/PRO/UTF for alle funksjonene (bolig og/eller fritidsbolig)	4 272	4,2%	4 452
§ 6-8 Byggesaksforskriften, Senere godkjenning av selvbygger for SØK, PRO, UTF (bolig og/eller fritidsbolig)	3 051	4,2%	3 179
§ 32-8 Overtredelsesgebyr			
Ulovlig igangsatt arbeid, eller andre brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av pbl. kan medføre ileggelse av overtredelsesgebyr med hjemmel i § 32-8. Se satser i byggesaksforskriften (SAK10) § 16-1.			
Avslag på byggesøknad og byggesøknad hvor tiltakshaver avbryter behandling			
Dersom deling- og/eller byggesøknader fører til avslag eller avbrytes av tiltakshaver før ferdigbehandling, skal det betales 50 % av fullt gebyr. Evt. dispensasjonsgebyr som følger saken må betales fullt ut.			
Ny søknad om utslippstillatelse, eller etter pålegg om utbedring samt utviding av eksisterende anlegg			
1-15 pe (1-3 boliger)	6 104	4,2%	6 360
16 - 50 pe	10 986	4,2%	11 448
51 - 100 pe	21 973	4,2%	22 895
101 - 1000 pe	42 723	4,2%	44 517
1001 - 2000 pe	64 085	4,2%	66 777

Behandling av VA plan - Større utslippssaker som medfører utlegging til offentlig ettersyn, befaring, innhenting av uttalelser, omfattende anleggskontroll o.l.: - Tiltakshaver/søker må selv dekke utgifter vedr. annonsering, ekstern faguttalelse/vurdering/behandling o.l.	15 869	4,2%	16 535
Ny søknad om utslippstillatelse, eller etter pålegg om utbedring samt utviding av eksisterende anlegg i henhold til godkjent VA plan			
1-15 pe (1-3 boliger / hytter)	3 051	4,2%	3 179
Behandling av ulovlig utslipp			
2 ganger det opprinnelige gebyret			
Behandling av søknad om endring av tillatelse			
Viser til gebyr for endring av gitte tillatelser for byggesaker.			
Ferdigattest for avløpsanlegg	2 442	4,2%	2 544
Dersom søknad om utslippstillatelse fører til avslag, skal det betales 50 % av fullt gebyr.			
Gebyrer etter Forurensningsloven			
§ 52 a Kontroll av private avløpsanlegg, herunder tette avløpstanker	410	4,2%	427
Plansaker			
Gebyr skal fastsettes etter de gebyrsatser som gjelder når planen er innlevert til kommunen for behandling.			
Ved endelig avslag av reguleringsforslag betales 50 % gebyr.			
Dersom det ikke har vært framdrift i en reguleringssak i løpet av de tre siste år, blir saken regnet som avslutta.			
Dersom gebyret er åpenbart urimelig i forhold til de prinsipp som er lagt til grunn for gebyrreglene, og det			
arbeid kommunen har hatt, kan kommunen etter eget tiltak eller etter søknad fastsette et forholdsmessig gebyr.			
Krav om utarbeidelse av bebyggelsesplan (etter gammel plan- og bygningslov) i gjeldende			
(flate)reguleringsplaner skal følges opp med utarbeiding av detaljregulering.			
Pbl Kap. 12 Behandling av private reguleringsplaner			
§ 12-9 Fastsettelse av planprogram (inkludert oppstartsmøte)	20 000	5,0 %	21 000
Oppstartsmøte (ved endring av plan betales redusert sats på 50%)	10 000	5,0 %	10 500
Grunngebyr	50 000	5,0 %	52 500
Gebyr per daa for de første 50 daa	2 500	4,0 %	2 600
Gebyr per daa utover de første 50daa	2 000	5,0 %	2 100

Ved fastsetting av det arealavhengige gebyret skal underformål til følgende hovedformål ikke regnes med i gebyrgrunnlaget: Landbruk, natur og friluftsformål (jf. pbl. § 12-5 nr. 5). Grønnstruktur som skal være til offentlig formål (jf. pbl §§ 12-5 nr. 3 og 12-7 nr. 14) Grav- og urnelunder (jf. pbl. § 12-5 nr.1) Friluftsområder og områder for naturvern (jf. pbl. § 12-5 nr. 5) Vern av kulturmiljø eller kulturminne (jf. pbl. § 12-5 nr. 5) - Naturområder og friluftsområder i sjø og vassdrag (jf. pbl. § 12-5 nr.6)			
Endring av reguleringsplan som omfatter hele planområdet behandles som ny plan med fullt gebyr.			
Endring av del av reguleringsplan som krever full planprosess (behandling etter pbl § 12-3). Plangebyr regnes ut fra areal berørt av planendringen:			
Mindre endring av reguleringsplan som ikke krever full planprosess (jf. pbl § 12-14):	18 310	4,2%	19 079

6 BETALINGSSATSER FOR TJENESTER I LANDBRUKET

Beskrivelse	2026	% - vis endring	2027
Delingssaker etter jordlovens §12	2 000	0,0 %	2 000
Konsesjonssaker, minstegebyr	2 500	0,0 %	2 500
Konsesjonssaker, tillegg 3 promille av første 1 million + 2 promille av overskytende			
Konsesjonssaker, makssats	5 000	0,0 %	5 000

7 FEIE- OG TILSYNSAVGIFTER

Tjeneste	2026	%- vis endring	2027
Feiing/tilsyn av piper og ildsteder pr stk.	620	4,0%	**645**
Tilleggsavgift for feiing på bolig som ikke har tilrettelagt for feiing ved første besøk	440	4,5%	460
Feiing av hyttepiper utover ordinært besøk	1200	5,0%	1260
Feie og tilsynsavgift hytte/ fritidseiendom*	240	4,8%	250

8 BETALINGSSATER BRANNVESEN

Beskrivelse	2026	Inkl mva	% økning	2027	
Utrykning ved unødvendig alarm på automatiske alarmanlegg	7 000	7 000	5,0%	7350	7350
Fylling av basseng og brønn. 1 mann og 1 bil pr time	1825	2281	4,5%	1910	2388
Spyling 1 mann og 1 bil pr time	1825	2281	4,5%	1910	2 388
Instruktør ved øvelser pr.mann pr time	1090	1362,5	4,5%	1141	1426
Vakthold 1 mann pr time	1090	1362,5	4,5%	1141	1426
Kontroll av håndslokker pr stk	136	170	5,0%	143	178
Service håndslokker pr stk	418	523	5,0%	440	550

Kontroll brannslange pr stk	310	388	5,0%	326	408
Trykktest brannslange pr stk	414	518	5,0%	545	681
Slokkeapparat pr stk. på øvelse	414	518	5,0%	545	681

9 BETALING FOR HELSETJENESTER

Beskrivelse	2026	% - vis endring	2027
Konsultasjon ved reisevaksinering	330	4,5 %	345
Konsultasjon ved flergangsvaksinering	175	2,9 %	180
Influensavaksine inkl. konsultasjon*	301	2,3 %	308
Pneumokokkvaksine inkl. konsultasjon*	485	106,2 %	1000
Konsultasjon når egen vaksine medbringes	155	3,2 %	160
Audiometri (hørselsundersøkelse)	250	4,0 %	260
* Annen pris ved sentralt bestemte satser			

10 BETALINGSSATSER FOR HELSE OG OMSORG

Praktisk bistand inkl. BPA, månedsabonnement	2026	% - vis endring	2027
Inntekt under 2 G (pris fastsettes av staten. Kjent i slutten av desember)	245	-100,0 %	
Inntekt 2 - 3 G	1 680	3,2 %	1 734
Inntekt 3 - 4 G	2 700	3,2 %	2 787
Inntekt 4 - 5 G	3 600	3,2 %	3 714
Inntekt over 5 G	4 650	3,2 %	4 800
Praktisk bistand inkl. BPA, timespris			
Inntekt under 2 G	500	3,2 %	516
Inntekt 2 - 3 G	500	3,2 %	516
Inntekt 3 - 4 G	500	3,2 %	516
Inntekt 4 - 5 G	500	3,2 %	516
Inntekt over 5 G	500	3,2 %	516
Minstebetaling settes til 1 time, deretter regnes påbegynt 1/2 time			
Fysio-/ergoterapi-tjenesten			
Pris fastsettes av Helsedirektoratet og Nordre Land kommune følger til enhver tid disse. For gjeldene takster, se Helfo.no			
Psykisk helse			
Egenbetaling på dag/kveldstilbud avdeling for psykisk helsearbeid	65	3,1 %	67
Egenbetaling for kortere turer avdeling for psykisk helsearbeid	150	3,3 %	155
Opphold			
Dagsenter	215	2,8 %	221
Betaling for skyss til og fra dagsenter for eldre og personer med demens	115	3,5 %	119
Betaling for skyss til og fra Dokka vedsenter, dagsenter og ASVO per tur	42	2,4 %	43

Egenbetaling transport kommunal bil (pris pr km statens satser)	5	0,0 %	5,00
Trygghetsalarmer			
Digital trygghetsalarm, leie pr måned	430	2,3 %	440
Leie av ekstra smykke, pr. måned	65	3,1 %	67
Erstatningssmykke	Ny		470
Installasjonskostnad (engangssum, inkl. nøkkelboks)	500	50,0 %	750

11	**BETALINGSSATSER KOST/MIDDAGSMAT HELSE OG OMSORG**			
	Tjeneste	**2026**	**% - vis endring**	**2027**
	Full kost for beboere i omsorgssenter pr. mnd	5600	3,2 %	5780
	Middag i kantine og de som henter porsjonsmiddag	105	4,8 %	110
	Dessert/suppe i kantine og de som henter porsjonsdessert	20	25,0 %	25
	Middag utkjørt m/ utkjøringsgebyr	105	19,0 %	125
	Dessert utkjørt	20	25,0 %	25
	Måltider i omsorgssenter vil være en abonnementsordning der man har en fastpris pr. mnd. Unntak er ved innleggelse på sykehus eller annen institusjon.			
	For beboere ved Landmo omsorgssenter			
	Vask av tøy pr. mnd	950	3,2 %	980
	Leie av TV inkl. standard kanalpakke	500	4,0 %	520
	I tillegg kommer satser som skal benyttes i beregningen av brukerbetaling for langtidsplass.			
	Tidsbegrenset opphold Landmo (beregnes etter § 4 i forskriften) (Ny pris kjent i desember)			
	Døgnopphold	205	-100,0 %	
	Dag/nattopphold	115	-100,0 %	
	Ved mer enn 60 døgn tidsbegrenset opphold i et kalenderår, betales det som for langtidsopphold.			
	På tidsbegrenset opphold i sykehjem vet man ikke noe om det blir noen økning ennå, da dette blir bestemt sentralt. Det kommer nye satser på dette fra helsedirektoratet en gang i desember. Nordre Land kommune forholder seg her til forskriftene.			
	Langtidsopphold Landmo (beregnes etter § 3 i forskriften)			
	Kurdøgnprisen, maxpris pr døgn	5 735	7,1 %	6 142
	Fradrag boutgifter: Beboere med bankinnskudd under 1 G, kan få refundert inntil kr 6000,- pr måned i 3 måneder for dokumenterte utgifter. Beboere som på innflyttingstidspunktet har bankinnskudd på over 1 G, vil som hovedregel ikke få refundert boutgifter. Ved særskilte tilfeller kan ny søknad vurderes utover 3 måneder. Korttidsopphold som betales som for langtidsopphold (det vil si over 60 døgn), gir fradrag inntil kr 6.000,- for enslige og kr 3.000,- for samboende for dokumenterte utgifter.			

Etterberegning av vederlaget foretas etter at ligninga for foregående år er ferdig.
Kontrollberegning
foretas ved behov eller når det forekommer endringer.

12	FORELDREBETALING I SKOLEFRIDITSORDNINGEN			
	Beskrivelse	**2026**	**%-vis endring**	**2027**
	2 dager = 40 % plass, pris pr måned	1 780	4,4%	1858
	3 dager = 60 % plass, pris pr måned	2 490	4,4%	2600
	4 dager = 80 % plass, pris pr måned	3 142	4,4%	3280
	5 dager = 100 % plass, pris pr måned	3 378	4,4%	3527
	Kjøp av ekstra dag, pris pr dag	202	4,4%	211
	Fradrag gratistilbud (leksehjelp) pr time	41	4,4%	43
	Kjøp av morgenplass/6. time, pr dag	81	4,4%	85
	Kjøp av morgenplass/6. time, pr måned	1 601	4,4%	1671
	Betaling for mat, 100 % plass, pris pr måned	391	4,4%	408
	Gratis kjernetid for 1. og 2.trinn i henhold til forskrift og vedtekter.			
	Redusert foreldrebetaling i henhold til forskrift.			
	1 dag beregnes uavhengig av tid barnet faktisk er på SFO.			
	Alle bestiller kjernetid, og varsler SFO, med hensyn til bemanning, ved endringer av denne.			
	Bestilt plass/dag faktureres uansett oppmøte/fravær.			
	Det gis søskenmoderasjon, prisen reduseres fra 2. søsken med 25 % for 3. søsken 50 %,			
	4. søsken 50 % osv.			
	Betaling av plass gjelder for skoleåret og ferieuker angitt i vedtektene fordelt på 11 måneder.			

13	FORELDREBETALING I BARNEHAGENE			
	Antall dager - oppholdstid pr dag	**2026**	**% - vis endring**	**2027**
	3 dager	815	0,00 %	815
	4 dager	1 035	0,00 %	1 035
	5 dager	1 200	0,00 %	1 200
	Ekstra dag (hvis barnehagen har kapasitet)	200 pr dag	0,00 %	200 pr dag
	Barnehagene har 12 måneders åpningstid. Det faktureres 11 måneder pr år (ikke forfall i august).			
	Mat i barnehage			
	3 dager	95	5,26 %	100
	4 dager	115	4,35 %	120
	5 dager	130	3,85 %	135
	Reduksjoner i betaling			
	For 2. barn: 30 % moderasjon			
	For 3. barn: Gratis			

Betalingssatser for heltidsplass skal til enhver tid følge statens gjeldende makssatser. Ved			
endringer i statens makssatser i løpet av året, vil betalingssatsene for både 3, 4 og 5-dagersplasser			
i Nordre Land kommune endres tilsvarende.			
Redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for 2-, 3-, 4-, og 5-åringer, følger statens satser for 2027			

14 KOMMUNAL EIENDOMSSKATT

	2026	% - vis endring	2027
Alminnelig skattesats	7 o/oo	0 %	7 o/oo
Differensiert skattesats på boliger, fritidsboliger og ubebygde tomter	2,4 o/oo	0 %	2,4 o/oo

15 GEBYRER FOR ARBEIDER ETTER MATRIKKELLOVEN

	2026	% - vis endring	2027
Oppretting av grunneiendom og festegrunn			
Areal fra 0 - 500 m2	11000	27,3 %	14 000
Areal fra 500 - 2000 m2	22 000	4,5 %	23 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da	1 100	-9,1 %	1 000
Fradeling av tilleggsareal til eksisterende tomt			
Areal fra 0-500	10 400	5,8 %	11 000
Areal fra 501-2000	15 000	6,7 %	16 000
Areal over 2001m2 økning pr påbegynt 1 da	1 100	-9,1 %	1 000
Oppretting av punktfeste	9 300	29,0 %	12 000
Oppretting av grunneiendom på hel teig			
Faktureres etter medgått tid, timesats	1 420	5,7 %	1 500
Minstegebyr	5 200	5,8 %	5 500
Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn			
Areal fra 0 - 500 m2	10 374	6,0 %	11 000
Areal fra 500 - 2000 m2	21 840	5,3 %	23 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da	1 092	-8,4 %	1 000
Oppmåling av uteareal pr eierseksjon			
Areal fra 0 - 250 m2	8 000	6,3 %	8 500
Areal fra 251 - 2000 m2	15 000	6,7 %	16 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da	1 100	-9,1 %	1 000
Kontorforretning pr seksjon	3 400	17,6 %	4 000
Oppretting av anleggseiendom			
Volum fra 0 - 2000 m3	4 368	128,9 %	10 000
Volum fra 2001 m3 - økning pr påbegynt 1000 m3	1 092	-8,4 %	1 000

Registrering av jordsameie			
Faktureres etter medgått tid, timesats	1 420	5,6 %	1 500
Minstegebyr	5 200	4,8 %	5 450
Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning			
Oppretting uten fullført oppmålingsforretning	3 800	2,6 %	3 900
Viser til 6.1.1, 6.1.2, 6.1.4 og 6.1.5. I tillegg kommer gebyrsatsene under punkt 6.1 for å utføre			
oppmålingsforretningen			
Avbrudd i oppmålingsforretningen eller matrikulering			
Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre			
på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes til 1/3 av			
gebyrsatsene etter 6.1 og 6.2			
Grensejustering			
Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
Areal fra 0 - 500 m2 der det er kjente grenser rundt	9 300	-24,7 %	7 000
Areal fra 0 - 500 m2 der det er ukjente grenser rundt	Ny		9 000
Ved gebyr for grensejustering kan arealet for involverte eiendommer justeres med inntil 5 % av			
eiendommens areal (maksgrense 500 m2). Eiendom kan imidlertid ikke avgi areal som i sum			
overstiger 20 % av eiendommens areal før justeringen. For grensejustering til veg- og jernbaneformål			
kan andre arealklasser gjelde.			
Anleggseiendom			
Volum fra 0 - 250 m3	8 190	22,1 %	10 000
Volum fra 251 - 1000 m3	12 558	19,4 %	15 000
For anleggseiendom kan volumet justeres med inntil 5 % av anleggseiendommens volum (maks-			
grense 1000 m3)			
Arealoverføring			
Grunneiendom, festegrunn og jordsameie			
Areal fra 0 - 500 m2	11 000	9,1 %	12 000
Areal fra 500-1000 m2	16 000	6,3 %	17 000
Areal fra 1001 m2 - økning pr påbegynt 5 da	1 100	-9,1 %	1 000
Ved arealoverføring skal oppmålingsforretning og tinglysning gjennomføres. Arealoverføring utløser			
dokumentavgift. Dette gjelder ikke arealoverføring til veg- og jernbaneformål.			
Anleggseiendom			
Volum fra 0 - 500 m3	12 000	8,3 %	13 000

Volum fra 5011 - 2000 m3	22 000	4,5 %	23 000
Areal fra 2001 m2 - økning pr påbegynt 5 da	1 100	-9,1 %	1 000
For anleggseiendom kan volum som skal overføres fra en matrikkelenhet til en annen, ikke være			
registrert på en tredje matrikkelenhet. Volum kan kun overføres til en matrikkelenhet dersom vilkårene			
for sammenføyning er til stede. Matrikkelenheten skal utgjøre et sammenhengende volum			
Kartlegging av eksisterende grenser der grensen tidligere er koordinatbestemt ved			
oppmålingsforretning			
For inntil 2 punkter	3 200	-37,5 %	2 000
For overskytende grensepunkter, pr punkt	1 000	0,0 %	1 000
Kartlegging av eksisterende grense der grensen ikke tidligere er koordinatbestemt eller			
kartlegging av rettigheter			
For inntil 4 punkter	7 200	4,2 %	7 500
For overskytende grensepunkter, pr punkt	1 000	0,0 %	1 000
Sirkeleiendom/ matrikkelforbedring 1-3 eiendommer pr stk	7 000	0,0 %	7 000
Sirkeleiendom/ matrikkelforbedring 4-5 eiendommer pr stk	Ny		6 000
Sirkeleiendom/ matrikkelforbedring 5 eller flere eiendommer samtidig pr stk	Ny		5 000
For sirkeleiendommer der grensepunktene rundt er bestemt kontorforretning	Ny		2 500
Gebyr for kartlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid	1 420	5,6 %	1 500
Seksjonering			
Søknadsgebyr	4 000	25,0 %	5 000
I tillegg beregnes timepris etter medgått tidsbruk	1 420	5,6 %	1 500
Gebyr for eventuell oppmålingsforretning, utstedelse av matrikkelbrev og tinglysing kommer i tillegg.			
Grensemerker pr stk	80	6,3 %	85
Arbeid iht matrikkellova kan faktureres etter			
medgått tid iht timesats	1 420	5,6 %	1 500
Urimelige gebyr			
Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til prinsippet som er lagt til grunn, og det arbeidet og de			
kostnadene som kommunen har hatt, kan administrasjonssjefen eller den han/hun har gitt fullmakt, av			
eget tiltak fastsette et passende gebyr. Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med			
bakgrunn i grunngitt søknad fra den som har fått kravet om betaling av gebyr, fastsette et redusert			
gebyr.			
Betalingstidspunkt			
Beregnet gebyr kan kreves inn enten forskuddsvis eller etterskuddsvis. Dokumenterte utgifter til evnt			

tinglysningsgebyr, dokumentavgifter og/eller pantebokutskrifter faktureres i tillegg. Merverdiavgift			
beregnes ikke.			
Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken			
Gjør rekvirent under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes			
likevel gebyret.			
Utstedelse av matrikkelbrev			
Matrikkelbrev inntil 10 sider	175	0,0 %	175
Matrikkelbrev over 10 sider	350	0,0 %	350
Endringer i maksimumssatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige			
kostnadsutviklingen.			
Eiendomsopplysninger (priser oppgitt inkl. mva):			
Eiendomsmeglerpakke	4 730	-100,0 %	
Eiendomsmeglerpakke ubebygd tomt	2 306	-100,0 %	
Eiendomsinformasjon fra Matrikkelen	596	-100,0 %	
Grunnkart	548	-100,0 %	
Ledningskart	505	-100,0 %	
Matrikkelkart/Målebrev	719	-100,0 %	
Godkjente bygningstegninger	1 259	-100,0 %	
Byggevedtak	629	-100,0 %	
Ferdigattest/Midlertidig brukstillatelse	530	-100,0 %	
Administrative grenser fra matrikkelen	365	-100,0 %	
Flybilderapport	634	-100,0 %	
Gjeldende arealplaner med bestemmelser	699	-100,0 %	
Kommunale avgifter og eiendomsskatt	629	-100,0 %	
Situasjonskartpakke	2 210	-100,0 %	
Seksjoneringstillatelse	275	-100,0 %	
Restanser og legalpant	530	-100,0 %	
Pipe og ildsted	629	-100,0 %	
Tilknytning til vann og avløp	629	-100,0 %	
Tilknytning til vei	561	-100,0 %	
Når det gjelder priser på eiendomsopplysninger forholder Nordre Land kommune seg til de enhver			
tids gjeldende betalingssatser i Gjøvikregionen.			

16	VED FRA DOKKA VEDSENTER

	2026	% - vis endring	2027
Bjørkeved/sekk 60 l inkl. mva	125	0,0 %	125
Blandingsved/sekk 60 l inkl. mva	100	0,0 %	100
Storsekk bjørk 1000L løs ved	1500	0,0 %	1500
Storsekk bjørk 1000L stablet	1850	0,0 %	1850
Storsekk 1000L blandingsved	1100	0,0 %	1100
Utkjøring pr 1000L pall (minstepris 500,-)	110	18,2 %	130
Utkjøring, pr sekk (minstepris 500,-)	15	0,0 %	15
Prisene for utkjøring gjelder innenfor 2,5 mil. Utover 2,5 mil. pris etter avtale.			

17	DIVERSE			
	Salg av areal	**2026**	**% - vis endring**	**2027**
	Restareal inntil 500 m2 -tilleggsareal for tilstøtende eiendommer, pr m2	50	100,0 %	100

Leie av arrangementsutstyr			
Stenging og åpning av storgata (inkl overtid)	980	4,1 %	1 020
Stenging åpning av storgata inkl rigging for markeder	1 960	4,1 %	2 040
Landsbyhuker pr stk	590	4,2 %	615
Landsbydass* - Lag/foreninger (+medgått tid og 5,- pr km)	2 390	4,2 %	2 490
Landsbydass* - Private/Næringsdrivende (+medgått tid og 5,- pr km)	4 090	4,1 %	4 258
Montering av scene i Lokverksted	2 430	4,1 %	2 530
Søppeldunk - pr stk	120	4,2 %	125
*Landsbydass er kun tilgjengelig for leie i Nordre Land kommune og kun om sommeren			

18	KIRKELIG FELLESRÅD			
		2026	**% - vis endring**	**2027**
	Gravfesteavgift	376	4,0 %	391

19	VANN - AVLØP - RENOVASJON - SEPTIK					
	Vann/avløp Dokka og Torpa	**2026**	**Inkl mva**	**%- vis endring**	**2027**	**Inkl mva**
	Fastavgift vann	2 750	3 163	0,0 %	2 750	3 163
	Fastavgift avløp	3 350	3 853	0,0 %	3 350	3 853
	Forbruk pr kbm vann	40,00	46	0,0 %	40	46
	Forbruk pr kbm avløp	60,00	69	0,0 %	60	69
	Gebyr for manglende innrapportering av vannmålerstand (mva.fritt)	750	750	166,7 %	2000	2 000
	Vannavgift tappepunkt Dokka RA pr kbm vann	40	46	0,0 %	40	46
	Tilknytningsavgifter Dokka og Torpa					
	Lav sats vann pr kvm	63	72	0,0 %	63	72
	Lav sats avløp pr kvm	63	72	0,0 %	63	72
	Middels sats vann pr kvm	85	98	0,0 %	85	98
	Middels sats avløp pr kvm	85	98	0,0 %	85	98
	Normal sats vann pr kvm	190	219	0,0 %	190	219
	Normal sats avløp pr kvm	190	219	0,0 %	190	219
	Tilbygg næringsbygg	5 800	6 670	0,0 %	5 800	6 670
	Midlertidig tilknytning	13 000	14 950	0,0 %	13 000	14 950
	Næring, vann	25 000	28 750	0,0 %	25 000	28 750
	Næring, avløp	40 000	46 000	0,0 %	40 000	46 000
	Ved omdisponering av eksisterende bygg, f.eks endring fra kaldt lager til varmt lager, tilkommer det ikke ny tilknytningsavgift					
	Vann/avløp Synnfjell Øst					
	Fastavgift vann	4 600	5 290	6,5 %	4 900	5 635
	Fastavgift avløp	5 800	6 670	5,2 %	6 100	7 015
	Fastavgift vann anneks som boenhet	2 350	2 703	6,4 %	2 500	2 875

Fastavgift avløp anneks som boenhet	2 400	2 760	6,3 %	2 550	2 933
Forbruk pr kbm vann fritidseiendommer	39	45	7,7 %	42,0	48
Forbruk pr kbm avløp fritidseiendommer	79	91	7,6 %	85,0	98
Forbruk vann pr kvm næringseiendommer	16	18	6,3 %	17	20
Forbruk avløp pr kvm næringseiendommer	20	23	5,0 %	21	24
Tilknytningsavgifter Synnfjell Øst					
Lav sats*	110 000	126 500	-27,3 %	80 000	92 000
Normal sats*	195 000	224 250	-38,5 %	120 000	138 000
Normal sats (hytter<80m2 BRA og tomt<500m2)*	60 000	69 000	0,0 %	60 000	69 000
Normal sats leilighet	75 000	86 250	-20,0 %	60 000	69 000
Høg sats*	95 000	109 250	0,0 %	95 000	109 250
Anneks* (krever at hovedbygning er tilknyttet)	50 000	57 500	-40,0 %	30 000	34 500
Næringsbygg vann	31 000	35 650	29,0 %	40 000	46 000
Næringsbygg avløp	43 000	49 450	16,3 %	50 000	57 500
Tilbygg næringsbygg	15 000	17 250	33,3 %	20 000	23 000
Midlertidig tilknytning	20 000	23 000	25,0 %	25 000	28 750
* Ved tilknytning av kun vann eller kun avløp, fakturere gebyr 50 %.					
Fritidsboliger faktureres lav + normal sats. Anneks og næring har selvstendige gebyrsatser.					
Gebyrene for fritidsboliger og leiligheter gjelder pr boenhet.					
Renovasjon fritidsboliger og -leiligheter pr år					
140 liter	2 000	2 500	4,6 %	2 092	2 615
Container	2 000	2 500	4,6 %	2 092	2 615
Ved fritidsleiligheter i fellesskap, kan fellesskapet faktureres for alle enhetene.					
Overtredelsesgebyrer conteinerrenovasjon (mva.fritt)	1 200	1 200	4,6 %	1 255	1 255
I tillegg kommer alle kostnader v/opprydding, fjerning og levering.					
Renovasjon husholdninger pr år (pris basert på restavfallsdunk)					
80L Restavfall	3 550	4 438	4,6 %	3 713	4 642

140L Restavfall/Standardabonnement	3 900	4 875	4,6 %	4 079	5 099
240L Restavfall	4 500	5 625	4,6 %	4 707	5 884
360L Restavfall	7 400	9 250	4,6 %	7 740	9 676
660L Restavfall	12 000	15 000	4,6 %	12 552	15 690
Container	3 550	4 438	4,6 %	3 713	4 642
Dunksamarbeid (std - 15%)	3 300	4 125	4,6 %	3 452	4 315
Fradrag hjemmekompost	-270	-338	4,6 %	-282	-353
Septikrenovasjon og spredt avløp					
Kontrollgebyr tilsyn spredt avløp	450	518	4,4 %	470	541
Slamavskiller for bolig (inntil 4 m3)	3 200	3 680	-9,4 %	2 900	3 335
Tett tank for bolig (inntil 6 m3)	4 200	4 830	-9,5 %	3 800	4 370
Minirenseanlegg for bolig	3 300	3 795	-9,1 %	3 000	3 450
Slamavskiller for fritidsbolig (inntil 4 m3)	4 100	4 715	-9,8 %	3 700	4 255
Tett tank for fritidsbolig (inntil 6 m3)	5 300	6 095	-9,4 %	4 800	5 520
Minirenseanlegg for fritidsbolig	4 200	4 830	-9,5 %	3 800	4 370
Pris pr m3 utover standard størrelse (4/6 m3)	900	1 035	-44,4 %	500	575
Gebyr for manglende tilgang: ordinært gebyr + gebyr for manglende tilgang					
Gebyr for manglende tilgang (i tillegg til ordinært gebyr)	2 000	2 300	0,0 %	2 000	2 500
Gebyr for akuttømming:					
Akuttømminger påkrevd utført innen 24 timer:					
- fastavgift	3 400	3 910	-100,0 %	0	0
- pris pr m3 som tømmes	900	1 035	386,1 %	4 375	5 031
Ekstra tømminger/tømminger utenom rute					
- fastpris	1 100	1 265	-100,0 %	0	0
- pris pr m3	900	1 035	122,2 %	2 000	2 300
Gebyr for ikke nedbrytbare produkter i septiktank	6 000	6 000	0,0 %	6 000	6 000
Ved fortetninger av ikke- nedbrytbare produkter som må leveres som spesialavfall, faktureres overtredelsesgebyr					

NORDRE LAND
KOMMUNE